ALESSANDRO BARICCO

Emaus

Traducere din italiană de
GABRIELA LUNGU

HUMANITAS
fiction

Lui Dario Voltolini
și Davide Longo, învățători

Prolog

Spiderul roşu se întoarse şi se opri în faţa băiatului. Bărbatul de la volan conducea foarte calm şi nu părea să se grăbească sau să aibă vreun gând anume. Avea pe cap o şapcă elegantă, maşina era decapotabilă. Se opri şi, cu un zâmbet perfect, îl întrebă pe băiat: Mi-ai văzut copilul? Pe Andre?

Andre era o fată.

Băiatul înţelese greşit, înţelese că bărbatul voia să afle dacă o văzuse aşa, în general, în viaţa de zi cu zi, dacă văzuse cât de minunată era. „Mi-ai văzut copilul?" Aşa ca între bărbaţi.

Aşa că băiatul răspunse Da.

Unde? întrebă bărbatul.

Şi pentru că bărbatul continua să schiţeze un soi de zâmbet, băiatul continuă să înţeleagă greşit întrebările. Aşa că răspunse Peste tot. Apoi se gândi să fie mai precis şi adăugă De departe.

Atunci bărbatul dădu din cap afirmativ, ca şi cum ar fi spus că era de acord şi că înţelesese. Continua să zâmbească. Numai bine, zise. Şi plecă, dar fără să schimbe viteza, ca şi cum n-ar fi avut nevoie niciodată în viaţă să schimbe viteza.

Patru străduţe mai încolo, unde un semafor clipea inutil în soare, spiderul roşu fu izbit de o camionetă care o luase razna.

Trebuie să spun că bărbatul era tatăl lui Andre.

Băiatul eram eu.

Era cu mulţi ani în urmă.

Emaus

Asemeni iubirii imense
Imensă-i fu suferința.
Giovanni Battista Ferrandini
Plânsul Mariei (cca 1732)

Avem cu toții șaișpe, șaptеșpe ani – dar fără s-o știm cu adevărat, e singura vârstă pe care ne-o putem imagina: abia dacă știm ceva despre trecut. Suntem foarte normali, nu e prevăzut un alt plan decât acela de a fi normali, e o înclinație pe care am moștenit-o odată cu sângele. Vreme de generații întregi, familiile noastre și-au dat silința să șlefuiască viața, până când i-au șters orice lucru ieșit în evidență – orice asperitate care ar putea să ne semnaleze privirilor îndepărtate. Cu timpul, au ajuns să aibă o anumită competență în materie, maeștri ai invizibilității: mână sigură, privire știutoare – artiști adevărați. E o lume în care se stinge lumina atunci când se iese din cameră, iar în salon fotoliile sunt acoperite cu folie de plastic. Uneori, ascensoarele au un mecanism grație căruia, doar atunci când introduci o monedă, ai privilegiul de a putea urca. Coborârea e gratuită, deși

considerată în general neesențială. În frigider se păstrează într-un pahar albușurile de ou, iar la restaurant se merge rar, și numai duminica. Pe balcoane, perdele verzi apără de praful străzii niște plăntuțe scorțoase și mute, care nu promit nimic. Deseori se consideră că lumina deranjează. Recunoscători cetății, oricât de absurd ar putea părea, trăim, dacă asta înseamnă a trăi.

Și totuși, suntem fericiți, sau cel puțin credem că suntem.

Din zestrea normalității noastre cotidiene face parte, fără să putem renunța la el, faptul că suntem catolici, credincioși și catolici. În realitate, tocmai asta e anomalia, nebunia cu care întoarcem pe dos teorema simplității noastre, dar nouă totul ni se pare cât se poate de normal, de reglementar. Credem, și nu pare să existe o altă posibilitate. Cu toate astea, credem cu ferocitate, cu foame, nu este o credință liniștită, ci o pasiune necontrolată, ca o nevoie fizică, o urgență. E sămânța unei nebunii oarecare – evidenta amenințare a unei vijelii la orizont. Dar mamele și tații nu citesc furtunile pe cale să izbucnească, ci doar mesajul fals al unei supuneri la traseul indicat de familie pentru o bună navigare, așa că ne lasă să ieșim în larg. Tineri care își petrec timpul liber schimbând cearșa-

furile unor bolnavi uitați în propriul lor rahat – chestia asta nu-i apare nimănui drept ce este cu adevărat – o formă de nebunie. Sau înclinația pentru sărăcie, mândria hainelor mizere. Rugăciunile, faptul de a te ruga. Un continuu sentiment de vinovăție. Suntem niște neadaptați, dar nimeni nu vrea să înțeleagă asta. Credem în Dumnezeul Evangheliilor.

Astfel, lumea are, pentru noi, granițe fizice foarte apropiate și granițe mentale fixe ca o liturghie. Ăsta e infinitul nostru.

Mai departe, dincolo de obișnuințele noastre, într-un hiperspațiu despre care nu știm aproape nimic, se află ceilalți, chipuri la orizont. Sare în ochi faptul că ei nu cred – aparent nu cred în nimic. Dar și o anumită familiaritate cu banii și reflexele strălucitoare ale obiectelor și ale gesturilor lor, lumina. Probabil sunt pur și simplu bogați – iar privirea noastră e privirea de jos a oricărei burghezii surprinse în efortul de a urca –, priviri din penumbră. Nu știu. Dar percepem cât se poate de clar că la ei, părinți și copii, chimia vieții nu produce formule exacte, ci spectaculoase arabescuri, ca și cum ar fi uitat de funcția ei obișnuită – știință beată. Rezultă de aici efectul unor existențe pe care nu le înțelegem – scrieri a căror cheie s-a pierdut. Nu sunt

morali, nu sunt prudenți, nu au nici o rușine, și sunt așa de foarte multă vreme. E clar că pot conta pe hambare incredibil de pline, pentru că împrăștie fără nici o problemă recolta anotimpurilor, constând în bani sau doar în știință, în experiență. Taie de la rădăcină, fără nici o distincție, și binele, și răul. Ard memoria și își citesc viitorul în cenușă.

Umblă solemni și nepedepsiți.

De departe, îi lăsăm să treacă prin fața ochilor noștri și uneori prin gândurile noastre. Se poate întâmpla și ca, în scurgerea ei cotidiană, viața să ne facă să-i atingem din întâmplare, suspendând pentru câteva clipe diferențele naturale. Cei care se amestecă sunt de obicei părinții – rareori careva dintre noi, o prietenie pasageră, o fată. Așa putem să-i privim de aproape. Când ne întoarcem la locul nostru – nu aruncați înapoi, ci mai degrabă ușurați de obligații –, ne rămân în memorie câteva pagini, scrise în limba lor. Sunetul plin, rotund scos de coardele tatălor lor, la jocul de tenis când rachetele lovesc mingea. Casele, mai ales cele la mare sau la munte, de care par să uite deseori – le dau fără nici o problemă copiilor cheile, pe măsuțe mai sunt încă pahare prăfuite cu alcool și în colțuri sculpturi antice ca într-un muzeu, iar în dulapuri se văd

pantofi de lac. Cearșafurile sunt negre. În fotografii apar bronzați. Când învățăm împreună – acasă la ei –, telefonul sună încontinuu și atunci le vedem pe mamele lor care se scuză deseori de ceva, dar întotdeauna râzând și pe un ton necunoscut nouă. Apoi se apropie și ne mângâie pe păr, spun ceva ca niște fetițe și-și turtesc sânii de brațul nostru. Mai există și servitori, și orare imprudente, parcă improvizate – nu par să creadă în puterea salvatoare a obișnuințelor. Nu par să creadă în nimic.

E o lume, și Andre vine de acolo. Distantă, apare din când în când, întotdeauna în povești care nu au de-a face cu noi. Deși e de vârsta noastră, de cele mai multe ori e cu cei mai mari decât ea, iar asta o face să apară și mai străină, mai altfel. Noi o vedem, dar e greu de spus dacă ea ne vede vreodată. Probabil că nici nu ne cunoaște numele. Al ei e Andrea – care în familiile noastre e un nume de băiat, dar nu și într-a ei, unde până și a da un nume are, din instinct, o anumită înclinație spre neobișnuit. Nici măcar nu s-au oprit aici, pentru că îi spun Andre, cu accentul pe A, și e un nume care există numai pentru ea. Așa a fost întotdeauna pentru toți, Andre. Bineînțeles că e foarte frumoasă, aproape toți din familia ei sunt, dar trebuie spus că ea

e în mod deosebit și fără să vrea. Are ceva masculin în ea. O duritate. Asta ne ușurează lucrurile – noi suntem catolici, deci pentru noi frumusețea este o virtute morală, care nu are nimic de a face cu trupul, așa că rotunjimea unei fese nu înseamnă absolut nimic, nici unghiul perfect al unei glezne subțiri nu trebuie să însemne ceva: trupul feminin e obiectul unei continue amânări pe mai târziu. În definitiv, tot ceea ce știm despre inevitabila noastră heterosexualitate am învățat din ochii negri ai unui prieten apropiat sau de pe buzele unui coleg pe care am fost geloși. De la propria piele, uneori, cu gesturi pe care le schițăm fără să le înțelegem, pe sub tricourile de fotbal. De fapt, e cât se poate de clar că fetele puțin băiețoase ne plac mai mult. În asta, Andre e perfectă. Își poartă părul lung, dar cu furia unui amerindian, n-am văzut-o niciodată să-l aranjeze sau să-l pieptene, îl lasă așa cum e și gata. Toată minunăția îi stă scrisă pe față, în culoarea ochilor, în ascuțimea pomeților, pe gură. Nu pare necesar să privim altceva, trupul ei e doar un fel de a sta, de a-și sprijini greutatea, de a pleca, e o consecință. Nici unul dintre noi nu s-a întrebat cum este sub tricou, nu avem nici o grabă să știm, și lucrul ăsta ne place. Ne este suficient tuturor felul

ei de a se mişca în orice clipă, o eleganţă moştenită făcută din gesturi şi şoapte, o prelungire a frumuseţii sale. La vârsta noastră, nimeni nu-şi controlează cu adevărat corpul, ne mişcăm cu ezitarea mânzului, avem voci, dar nu ale noastre, însă ea cunoaşte atât de bine, din instinct, nuanţele fiecărei stări, încât parcă ar aparţine unei lumi trecute. E clar că şi alte fete încearcă să se mişte la fel, să aibă aceeaşi intonaţie, dar rareori reuşesc, pentru că ele construiesc ceea ce la ea este un dar, o mană cerească. În felul în care se îmbracă, în felul în care stă, în fiecare clipă.

Aşa că, de departe, suntem vrăjiţi de ea, aşa cum sunt vrăjiţi, trebuie s-o spunem, toţi ceilalţi. Băieţii mai mari îi cunosc frumuseţea, şi până şi bătrânii care au patruzeci de ani. O cunosc prietenele ei şi toate mamele, şi frumuseţea ei este ca o rană în coapsă. Ştiu cu toţii că aşa este şi că nu se poate face nimic.

Din câte ştim, nu există nimeni care să poată spune că a fost iubitul lui Andre. N-am văzut-o niciodată ţinându-se de mână cu cineva. Sau dând o sărutare, nici cel mai mic gest pe pielea unui băiat. Nu-i stă în fire. Nu-i pasă dacă place sau nu *cuiva* – pare preocupată de altceva mult

mai complicat. Există băieți care ar trebui s-o atragă, bineînțeles foarte diferiți de noi, prietenii fratelui ei, de exemplu, bine îmbrăcați și vorbind cu un accent ciudat ca și cum ar ține morțiș să nu deschidă prea mult buzele. Dacă mă gândesc bine, ar exista și bărbați în toată firea care nouă ni se par scârboși și care-i dau târcoale. Tipi cu mașină. Și chiar se întâmplă s-o vedem pe Andre plecând cu ei – în mașinile lor scârboase sau pe motociclete. Mai ales seara – ca și cum întunericul ar duce-o într-un con de umbră pe care nu vrem să-l înțelegem. Dar toate astea n-au câtuși de puțin de-a face cu felul în care se petrec lucrurile între un băiat și o fată. E ca o secvență din care au fost scoase anumite pasaje. Nu rezultă din asta ceea ce noi numim dragoste.

Așa că Andre nu e a nimănui, dar noi știm și că e a tuturor. Poate fi, fără doar și poate, un fragment de legendă, dar ceea ce se povestește e plin de amănunte, ca și cum cineva ar fi văzut și știe. Iar noi o *recunoaștem* în poveștile alea, ne e greu să vedem tot restul, dar, acolo, în mijloc, e chiar ea. Felul ei de a se comporta. Așteaptă în toaletele cinematografului, sprijinită de perete, iar ei se duc unul după altul și i-o trag, iar ea nici măcar nu-și întoarce capul. Apoi pleacă,

fără să mai intre în sală să-și ia paltonul. Se duc cu ea la curve, iar ea râde mult stând într-un colț și privind, iar dacă sunt travestiți se uită la ei și îi atinge. Nu bea niciodată, nu fumează, și-o trage lucid, știind ce face, și, se spune, fără ca vreodată să scoată o vorbă. Fac fotografii polaroid pe care noi nu le-am văzut niciodară, în care ea e singura fată. Nu-i pasă că e fotografiată, nu-i pasă că uneori tații urmează după fii, nu pare să-i pese de ceva. În fiecare dimineață e din nou a nimănui.

Pentru noi e greu de înțeles. După-masa mergem la spital, la spitalul săracilor. Secția de urologie, bărbați. Sub pătură, bolnavii sunt fără pantalonii de la pijama, dar au un tubuleț de plastic vârât în ureter. Tubul e legat la un altul, ceva mai mare, care se termină într-o pungă de plastic transparentă, prinsă de marginea laterală a patului. Așa urinează bolnavii, fără să-și dea seama sau fără să trebuiască să se ridice. Totul ajunge în punga transparentă, urina e apoasă sau mai închisă la culoare, până la roșu-sângeriu. Noi nu facem altceva decât să golim pungile alea binecuvântate. Trebuie să desfacem cele două tubulețe, să desprindem punga, să mergem la baie ținând în mână băşica aia plină și să golim totul în closet. Apoi ne întoarcem pe secție și

punem totul la loc. Cea mai dificilă e chestia cu desfăcutul, trebuie să strângi cu degetele tubuleţul introdus în ureter şi să smuceşti, pentru că altfel nu iese din celălalt tub, cel din pungă. Aşa că încerci să te mişti încetişor. O facem vorbind – le spunem ceva vesel bolnavilor, în timp ce, aplecaţi deasupra lor, încercăm să nu le facem prea mult rău. Lor, în momentul acela, nu le pasă absolut deloc de întrebările noastre, pentru că nu se gândesc decât la durerea din penis, dar răspund printre dinţi pentru că ştiu că noi ne străduim să vorbim doar pentru ei. Pungile se golesc scoţând un mic dop roşu din partea de jos. Deseori rămâne acolo nisip, ca un depozit pe fundul unei sticle de vin. Atunci trebuie să clăteşti bine. Facem asta deoarece credem în Dumnezeul Evangheliilor.

Cât despre Andre, trebuie spus că odată am văzut-o cu ochii noştri într-un bar – noaptea, divane din piele, semiîntuneric şi mulţi din ăia –, noi eram acolo din greşeală, pentru că ne era poftă de un sendviş, la ora aceea înaintată. Andre stătea jos, ceilalţi stăteau jos, toţi de-ai lor. Ea s-a ridicat şi a ieşit trecând pe lângă noi – afară s-a sprijinit de capota unui automobil sport, parcat paralel cu altul şi cu luminile de poziţie aprinse. A venit unul din ăia, a deschis maşina

și au urcat amândoi. Noi, în picioare, ne mâncam sendvișurile. Nu s-au mutat de acolo, probabil nu însemna mare lucru faptul că mașinile treceau pe lângă ei – și uneori, rar, chiar și câte o persoană. Ea s-a aplecat vârându-și capul între volan și pieptul băiatului, care râdea și se uita drept înainte. E clar că portiera mașinii acoperea totul, dar din când în când se vedea, prin geam, capul ei ridicându-se într-un ritm numai al său și privind afară. Și într-unul din momentele alea, el i-a pus mâna pe cap să o împingă din nou în jos, dar Andre o dădu la o parte cu un gest furios și urlă ceva. Noi continuam să ne mâncăm sendvișul, dar eram ca vrăjiți. Câtăva vreme au rămas în poziția aceea ridicolă, fără să scoată o vorbă – Andre părea o broască țestoasă cu capul scos afară din carapace. Apoi însă și-l aplecă din nou în spatele portierei. Băiatul își îndoi gâtul pe spate. Noi ne-am terminat sendvișul și în cele din urmă băiatul coborî din mașină, râdea și își aranja haina ca să stea bine. Intrară din nou în bar. Andre trecu prin fața noastră și îl privi pe unul dintre noi ca și cum ar fi încercat să-și amintească ceva. Apoi se duse și se așeză din nou pe divanul din piele.

Era chiar o muie, zise după aceea Bobby, care știa ce însemna – singurul care știa, bine, ce era

o muie. Avusese o prietenă care făcea asta. Așa că ne-a confirmat că, fără îndoială, era o muie. Am continuat să mergem fără să scoatem o vorbă, și era clar că fiecare dintre noi încerca să pună lucrurile laolaltă, ca să-și imagineze cât mai bine ce se întâmplase dincolo de portiera automobilului. Ne construiam o imagine în minte și ne străduiam s-o aducem în prim-plan. Făceam asta cu puținul pe care-l știam, eu îmi aminteam o poziție a prietenei mele, cu vârful penisului meu în gură – îl ținea așa, un pic doar, fără să se miște și, ciudat, cu ochii deschiși – un pic prea deschiși. De acolo până la a o imagina pe Andre nu era, desigur, chiar atât de simplu. Se descurcase cu siguranță mai bine Bobby, poate și Luca, el nu vorbea despre asemenea lucruri, dar trebuie să fi văzut mai mult decât mine, văzut și făcut. Cât despre Sfântul, cu el e altceva. Nu am chef să vorbesc despre el – nu acum. Face parte oricum dintre cei care nu exclud preoția când se gândesc la ce vor face atunci când vor fi mari. N-o spune, dar se înțelege. Activitatea de la spital, el a găsit-o – face parte din felul nostru de a ne ocupa timpul liber. Înainte de asta, mergeam să ne petrecem după-amiezile cu bătrânii – le duceam de mâncare, erau bătrâni fără nici un ban, uitați de lume, mergeam în

locuințele lor minuscule. Apoi Sfântul a descoperit povestea de la spitalul săracilor și a zis că era frumoasă. De fapt, ne place, când terminăm, să ieșim la aer curat cu mirosul de urină încă în nări și să mergem cu fruntea sus. Sub pături, bătrânii bolnavi au membrul obosit și părul dimprejur alb, asemenea celui de pe cap. Sunt foarte săraci, nu au rude care să le aducă un ziar, deschid niște guri putrede, se plâng într-un mod grețos. Trebuie să ne înfrângem scârba de murdărie, de mirosuri și alte chestii, dar suntem în stare să o facem, și avem în schimb ceva imposibil de definit – ca o certitudine, consistența pietroasă a unei certitudini. Ieșim deci în întuneric mai siguri și aparent mai adevărați. E același întuneric care în fiecare seară le înghite pe Andre și aventurile ei pierdute, chiar dacă la alte latitudini ale vieții, înghețate, extreme. Oricât ar fi de absurd, există un singur întuneric pentru toți.

Unuia dintre noi, cum s-a văzut, îi spunem Bobby. Are un frate mai mare care e leit John Kennedy. Așa că-i zicem Bobby.

Într-o seară, în timp ce maică-sa făcea ordine în bucătărie, au ajuns să vorbească despre Andre. Dacă au ocazia, mamele noastre vorbesc despre

Andre, în timp ce tații, cu o strâmbătură indescifrabilă, se feresc, e atât de frumoasă și de scandaloasă, că se simt stânjeniți să vorbească despre ea, preferă să pară asexuați. Dar mama aceea a vorbit cu Bobby. Spuse: sărăcuța. Nu era cuvântul care îi venea în minte lui Bobby, când se gândea la Andre. Așa că mama trebui să se explice. Înfășura șervetele și le vâra în niște cercuțe care păreau de lemn, dar erau din plastic colorat. Spuse că fata aceea nu era ca altele. Știu, zise Bobby. Nu, nu știi, zise ea. Apoi adăugă că Andre se omorâse – se întâmplase cu mult timp în urmă. Tăcură câtăva vreme. Mama lui Bobby nu știa dacă era cazul să continue. A încercat să se omoare, spuse în cele din urmă. Apoi insistă ca Bobby să nu vorbească despre asta cu nimeni – și așa am ajuns să aflăm și noi.

Alesese o zi cu ploaie. Se îmbrăcase cu o mulțime de lucruri. Pe dedesubt își pusese o pereche de chiloți ai fratelui ei. Apoi continuase cu tricouri, pulovere și o fustă peste pantaloni. Apoi mănuși. O pălărie și două paltoane, unul mai subțire, dedesubt, și altul mai gros. Se încălțase cu cizme de cauciuc – de cauciuc verde. Astfel îmbrăcată, ieșise și se dusese pe pod, cel de peste râu. Nu era nimeni acolo, pentru că era noapte. Doar câteva mașini care n-aveau chef să oprească. Andre a început să se plimbe

prin ploaie, voia să fie udă leoarcă și să devină grea ca o epavă. S-a plimbat îndelung în sus și în jos, până când a simțit că toate lucrurile de pe ea erau grele. Apoi s-a urcat pe balustradă și s-a aruncat în apă, care la ora aceea era neagră – apa râului negru.

Cineva a salvat-o.

Dar cine a început să moară nu se mai oprește, și acum noi știm de ce Andre ne atrage dincolo de orice bun-simț și în ciuda tuturor convingerilor noastre. O vedem râzând sau mergând pe scuter, sau mângâind un câine, în unele după-amiezi se plimbă cu o prietenă ținând-o de mână, și are niște poșete în care pune lucruri utile. Și totuși, noi nu credem în gesturile astea, pentru că ne vine în minte clipa când se întoarce brusc căutând ceva cu o privire terorizată – oxigen. Sau obiceiul pe care-l are de a sta cu capul dar pe spate și cu bărbia ridicată, obiceiul de a sta așa. Ca pe suprafața invizibilă a unei ape curgătoare. Și fiecare gest în care se pierde, inclusiv cele imposibil de pronunțat și nerușinate, pe care nu știm să le numim, sunt ca niște fulgere, iar noi le înțelegem.

Pentru că moare. Andre moare.

Apoi Bobby o întrebă pe mama lui de ce a făcut Andre asta, dar mama se încurcă puțin, se înțelegea că nu voia deloc să spună restul

poveștii, închise brusc un sertar, cu o forță inutilă, există mame care nu risipesc nimic, nici măcar presiunea mâinii pe mânerul unui sertar – dar ea o făcu, pentru a da de înțeles că nu mai voia să vorbească despre asta.

Odată ne-am dus pe pod, seara, fiindcă voiam să vedem apa neagră – *acea* apă neagră. Eu, Bobby, Sfântul și Luca – cel mai bun prieten al meu dintre toți. Ne-am dus cu bicicletele. Voiam să vedem ce văzuseră ochii lui Andre, ca să spun așa. Și cât de mare era cu adevărat distanța, dacă te-ai fi gândit să sari. Am fi vrut să ne urcăm pe balustradă sau poate doar să ne lăsăm puțin în față, deasupra hăului. Ținându-ne însă bine, pentru că vrem să ajungem la timp la cina de acasă, familiile noastre cred în tabieturi și în ore exacte. Ne-am dus deci, dar apa era atât de neagră, că părea densă și grea, ca noroiul sau petrolul. Era oribilă, atât se putea spune. Priveam în jos, sprijiniți de metalul înghețat al balustradei, fixând vânele vâscoase ale curentului și negrul fără fund.

Dacă exista o forță care te putea face să sari, noi n-o cunoșteam. Suntem plini de cuvinte al căror adevărat înțeles nu ne-a fost spus, și unul dintre ele e cuvântul durere. Un alt cuvânt e

moarte. Nu știm ce înseamnă ele, dar le folosim, și ăsta e un mister. Ni se întâmplă și cu alte cuvinte, mai puțin solemne. Odată, Bobby mi-a povestit că atunci când era mai mic, avea paisprezece ani, i s-a întâmplat să meargă la o adunare parohială dedicată masturbării, iar lucrul curios era că, de fapt, el nu cunoștea pe atunci înțelesul cuvântului masturbare – nu știa ce-i aia. Dar s-a dus, ba chiar și-a exprimat opinia și a discutat cu însuflețire, își aducea foarte bine aminte de asta. Mi-a spus că, dacă se gândea bine, nici măcar nu era sigur că *ceilalți* știau despre ce vorbeau. Se prea poate ca singurul de acolo care și-o lua cu adevărat la labă să fi fost popa, zise. Apoi, în timp ce-mi spunea povestea asta, păru să aibă o îndoială: știi despre ce vorbesc, nu-i așa?

Da, știu. Știu ce-i aia masturbare.

Ei bine, eu nu știam, zise el. Îmi aminteam de unele momente în care mă frecam de pernă seara pentru că nu reușeam să dorm. O puneam între picioare și mă frecam. Arâta. Și am discutat îndelung despre asta, îți poți imagina?

Dar așa suntem, folosim o grămadă de cuvinte al căror înțeles nu-l cunoaștem, și unul dintre ele e cuvântul durere. Un alt cuvânt e moarte. De aceea n-am putut să avem ochii lui Andre

și să privim, de pe pod, apa neagră, așa cum o văzuse ea. Care vine dintr-o lume fără griji, unde aventura umană n-are de-a face cu normalitatea, ci face un ocol larg, până ajunge să atingă cuvintele îndepărtate, oricât de tăioase ar fi ele, iar primul dintre acestea e cel care se referă la moarte. În familiile lor mor deseori fără să mai aștepte bătrânețea, ca și cum ar fi cuprinși de nerăbdare, și sunt atât de obișnuiți cu acest cuvânt, moarte, încât deseori se simte în trecutul lor apropiat nevoia unei rude, unchi, soră, văr, care a fost omorâtă sau *a* omorât. Noi murim din când în când, ei sunt asasini sau asasinați. Dacă încerc să explic diferența de castă care ne desparte de ei, nimic nu mi se pare mai exact decât să mă folosesc de ceea ce-i face iremediabil diferiți și aparent superiori: faptul că au la dispoziție niște destine tragice. O anumită capacitate de a avea un destin și în special un destin tragic. Asta în timp ce noi – corect ar fi să spunem că nu ne putem permite să avem o tragedie, poate nici măcar un destin – tații și mamele noastre ar spune că *nu ni-l putem permite.* De aceea noi avem mătuși ajunse în scaunul cu rotile, care se uită la televizor în timp ce balele le curg în mod civilizat din cauza unor atacuri de apoplexie. În familiile lor însă, bunici

în costume făcute la comandă se bălăbăneau tragic de bârna de care s-au spânzurat din cauza unor dezastre financiare. Tot așa, se poate întâmpla ca într-o bună zi să-și găsească vărul cu țeasta crăpată de o lovitură bine țintită, dată de sus în jos, în interiorul unui apartament florentin, iar corpul delicat să fie o statuetă din Grecia antică reprezentând Cumpătarea. Noi, în schimb, avem bunici care trăiesc veșnic și intră în fiecare duminică, inclusiv cea de dinaintea morții, în aceeași cofetărie, la aceeași oră, să cumpere aceleași prăjituri. Dispunem de destine cumpătate, ca o consecință a unui misterios precept de economie domestică. Și așa, excluși din tragic, primim moștenire gablonțurile dramei împreună cu aurul de 24 de carate al fanteziei.

Asta ne va face pentru totdeauna mici, frustrați și inexpugnabili.

Dar Andre vine de acolo, și când a privit apa întunecată, a văzut curgând un râu al cărui izvor îl aflase de mică. După cum începem să înțelegem, o întreagă rețea de morți o țese pe a ei, și într-a ei se prelungește urzeala unei morți unice, generate de războiul de țesut al privilegiilor castei. Așa că se urcase pe balustrada de fier, în vreme ce noi de abia reușeam să ne aplecăm puțin deasupra noroiului negru. Și își dăduse

drumul în gol. Simțise probabil lovitura frigului în ceafă, apoi se scufundase lent.

Deci ne-am dus pe pod și ne-am speriat de el. Când ne-am întors acasă pe biciclete, nu ne gândeam decât că e târziu și pedalam de zor. Nu vorbeam între noi. Bobby o coti spre casă, Sfântul și el. Am rămas Luca și cu mine. Pedalam unul lângă altul, dar tot fără să scoatem o vorbă.

Am spus deja că, dintre toți, el e prietenul meu cel mai bun. Putem să ne înțelegem cu un gest, uneori e suficient un zâmbet. Înainte de apariția fetelor, am petrecut împreună toate după-amiezile vieții noastre, sau cel puțin așa ni se pare. Știu când e pe punctul să plece, iar uneori aș putea spune cu o clipă mai devreme când va începe să vorbească. Aș fi în stare să-l găsesc într-o mare de oameni, la prima vedere, doar după felul său de a umbla și după umeri. Eu par mai mare decât el, toți părem mai mari, pentru că în el a rămas mult dintr-un copil, în oasele mici, în pielea albă, în trăsăturile chipului, delicate și foarte frumoase. La fel ca mâinile, gâtul subțire și picioarele uscățive. Dar el n-o știe, de abia o știm noi, cum am spus, frumusețea fizică e ceva de care nu ne pasă. Nu e necesară la edificarea Împărăției. Așa că Luca

o duce cu el fără s-o folosească, o întâlnire amânată. Celor mai mulți le apare ca un tip distant, iar fetele adoră distanța aceea căreia îi spun tristețe. Dar, asemenea tuturor, lui i-ar plăcea pur și simplu să fie fericit.

În urmă cu doi ani, când aveam cinșpe, ne aflam într-o după-amiază în camera mea, întinși pe pat, și citeam niște reviste despre Formula Unu. Chiar lângă pat era o fereastră, deschisă, care dădea spre grădină. Iar în grădină părinții mei stăteau de vorbă, era duminică. Noi nu ascultam, citeam, dar la un moment dat am început să ascultăm, pentru că ai mei au început să vorbească despre mama lui Luca. Evident, nu-și dăduseră seama că el era acolo și vorbeau despre mama lui. Spuneau că era cu adevărat o femeie grozavă și că era un păcat să fie atât de lipsită de noroc. Au spus ceva despre faptul că Dumnezeu îi destinase o cruce teribilă. L-am privit pe Luca, zâmbea, și mi-a făcut un semn ca să-mi dea de înțeles să nu mă mișc, să nu fac zgomot. Părea amuzat de situație. Așa că am continuat să ascultăm. Acolo afară, în grădină, mama spunea că trebuie să fie teribil să trăiești lângă un soț atât de bolnav, însemna cu siguranță o singurătate înfiorătoare. Apoi îl întrebă pe tata dacă știa cum merge cu tratamentul. Tata zise că

încercaseră totul, dar adevărul e că nu scapi niciodată în realitate de așa ceva. Trebuia doar să sperăm că nu va hotărî să-și pună capăt zilelor mai devreme sau mai târziu. Vorbea despre tatăl lui Luca. Eu începeam să mă rușinez de ceea ce spuneau, l-am privit din nou pe Luca, iar el îmi făcu un semn ca și cum ar fi spus că nu înțelegea nimic, nu știa despre ce vorbesc. Îmi puse mâna pe picior, voia să nu mă mișc, să nu fac zgomot. Voia să asculte. Afară, în grădină, tata vorbea despre ceva numit depresie, care era evident o boală, pentru că avea de-a face cu medicamente și doctori. La un moment dat spuse: Trebuie să fie teribil pentru soție, dar și pentru copil. Săracii de ei, zise mama. Tăcu o clipă, apoi repetă Săracii de ei, înțelegând prin asta că Luca și mama lui erau obligați să trăiască lângă bărbatul acela bolnav. Zise că nu puteai face altceva decât să te rogi și că ea o va face. Apoi tata se ridică, se ridicară amândoi și intrară în casă. Noi ne-am aplecat instinctiv ochii pe revistele cu Formula Unu, eram terorizați de faptul că ușa camerei s-ar fi putut deschide. Dar nu s-a deschis. Se auziră de-a lungul coridorului pașii alor mei mergând spre salon. Am rămas nemișcați, cu inimile bătând puternic.

Trebuia să plecăm de acolo, dar n-am reușit prea bine. Când eram deja în grădină, mama

ieşi să mă întrebe când aveam de gând să mă întorc şi atunci îl văzu pe Luca. Îi rosti numele, ca într-un soi de salut, înviorat de o surpriză speriată, fără să reuşească să adauge ceva, cum ar fi făcut într-o zi oarecare. Luca se întoarse spre ea şi o salută Bună seara, doamnă. O spuse educat, pe cel mai normal ton posibil. Ne pricepem foarte bine să ne prefacem. Am plecat în timp ce mama continua să stătea nemişcată în prag, cu o revistă în mână, ţinând semnul cu degetul arătător.

Unul lângă celălalt, am mers câtăva vreme fără să scoatem o vorbă. Agăţat fiecare de gândurile sale. De abia când a trebuit să traversăm strada, am ridicat privirea şi, în timp ce mă uitam la maşinile care se apropiau, l-am privit o clipă şi pe Luca. Avea ochii roşii şi îşi ţinea capul plecat.

Mie nu mi-a trecut niciodată prin cap că tatăl lui era *bolnav*, şi adevărul, oricât ar părea de ciudat, e că nici Luca nu se gândise vreodată la aşa ceva, asta demonstra într-un fel cum suntem făcuţi. Avem o încredere oarbă în părinţi, ceea ce vedem în casă este pentru noi maniera corectă şi echilibrată în care se întâmplă lucrurile, un fel de a se comporta pe care-l considerăm sănătate mintală. *Ne adorăm* părinţii, pentru că ne feresc de orice anomalie. Aşa că nu există

nici o bănuială că ei, în primul rând ei, pot reprezenta o anomalie, *o boală*. Nu există mame bolnave, ci doar obosite. Tații nu clachează niciodată, sunt uneori nervoși. O anumită nefericire, pe care preferăm să n-o băgăm în seamă, ia din când în când forma unor patologii care ar avea nume, dar în familie nu le pronunțăm. Nu ne face plăcere să apelăm la medici, și dacă e cumva nevoie, ne folosim de medici prieteni, obișnuiți ai casei, foarte apropiați. Acolo unde ar fi potrivită agresiunea unui psihiatru, e preferată prietenia binevoitoare a doctorilor pe care-i cunoaștem de-o viață, la fel de nefericiți și ei.

Nouă toate astea ni se par normale.

Și așa, fără s-o știm, moștenim neputința de a trăi o tragedie și predestinarea către forma minoră a dramei, deoarece în casele noastre nu este acceptată realitatea răului, și asta amână la infinit orice soi de desfășurare tragică, declanșând unda prelungită a unei drame moderate și permanente – mlaștina în care am crescut. E un habitat absurd, făcut din durere înăbușită și cenzuri cotidiene. Dar noi nu ne putem da seama cât este de absurd pentru că, asemenea reptilelor de mlaștină, cunoaștem doar lumea aceea, iar mlaștina înseamnă pentru noi normalitatea. De aceea suntem în stare să metabolizăm

incredibile doze de nefericire confundându-le cu desfășurarea firească a lucrurilor: nici măcar nu ne trece prin cap că ele ascund răni de vindecat și fracturi de consolidat. În același fel, nu știm ce înseamnă scandalul, fiindcă acceptăm instinctiv orice posibilă deviere manifestată de o persoană apropiată ca pe o integrare neașteptată în comportamentul normal. De exemplu, în întunericul cinematografelor parohiale, am simțit mâna preotului strecurându-ni-se între coapse, dar nu ne-am înfuriat, ci am încercat în grabă să ne spunem că evident așa stăteau lucrurile: preoții își strecurau mâna acolo – nici măcar nu era cazul să vorbim despre asta acasă. Aveam vreo doișpe, treișpe ani. Nu dădeam la o parte mâna preotului. În duminica următoare, primeam cuminecătura din aceeași mână. Eram în stare s-o facem, mai suntem în stare s-o facem – atunci de ce să nu putem considera depresia drept o formă de eleganță, iar nefericirea o pată de culoare potrivită a vieții? Tatăl lui Luca nu merge niciodată la stadion, pentru că nu suportă să stea în mijlocul mulțimii, e un lucru pe care-l știm și-l interpretăm ca pe o formă de distincție, Suntem obișnuiți să-l considerăm oarecum aristocrat, din cauza obiceiului său de a tăcea, chiar și atunci când mergem în

pare. Se plimbă încet și râde sacadat, ca și cum ar face o concesie. Nu conduce mașina. Din câte ne aducem aminte, n-a ridicat niciodată vocea. Toate ni se par manifestări ale unei demnități superioare. Nici nu ne dă de gândit faptul că în jurul lui toți sunt mereu de o veselie deosebită, cuvântul exact ar fi *forțată*, dar nouă nu ne vine niciodată în minte, drept care e o veselie *deosebită*, pe care o interpretăm ca pe o formă de respect, pentru că el este într-adevăr funcționar al Ministerului[1]. De fapt, îl considerăm un tată ca toți ceilalți, doar mai greu de citit, poate un străin.

Dar seara, Luca se așază lângă el pe canapea, în fața televizorului. Tatăl îi pune o mână pe genunchi. Nu spune nimic. Nu spun nimic. Din când în când, tatăl apasă cu putere mâna pe genunchiul fiului.

Ce înseamnă că e o boală? mă întrebă în ziua aceea Luca în timp ce ne plimbam.

Nu știu, n-am nici cea mai vagă idee, am răspuns. Era adevărat.

Ni se păru inutil să mai vorbim despre asta și mult timp nici n-am mai vorbit. Până în seara în care ne-am întors de la podul lui Andre și

---

1 Joc de cuvinte intraductibil: minister și funcție sacerdotală. (N. tr.)

am rămas singuri. Ne-am oprit în fața casei mele, cu un picior pe pedala bicicletei și altul jos. Ai mei mă așteptau, cinăm întotdeauna la șapte și jumătate, nu știu de ce. Ar fi trebuit să plec, dar era clar că Luca voia să spună ceva. Își trecu greutatea corpului pe celălalt picior, înclinând puțin bicicleta. Apoi spuse că, sprijinit de balustrada podului, înțelesese o amintire, își amintise un lucru și îl înțelesese. Așteptă o clipă să vadă dacă trebuia să plec. Am rămas. Acasă la noi, spuse, se mănâncă aproape în tăcere. La voi e altfel, și la Bobby sau la Sfântul, dar la noi se mănâncă în tăcere. Poți auzi toate zgomotele, furculița care atinge farfuria, apa turnată în pahar. Tata, mai ales, nu scoate o vorbă. Întotdeauna a fost așa. Atunci mi-am adus aminte de câte ori tata – mi-am adus aminte că deseori, la un moment dat, el se ridică, se întâmplă deseori să se ridice, fără să spună nimic, când n-am terminat încă de mâncat, se ridică, deschide ușa care dă spre balcon și iese, închide ușa în spatele lui și apoi se sprijină de balustradă și stă acolo. Ani de zile l-am văzut făcând asta. Atunci mama și cu mine profităm de absența lui și spunem tot felul de lucruri, mama glumește, se ridică să pună la locul ei o farfurie, o sticlă, îmi pune o întrebare, așa. Prin geam se vede tata, afară, întors cu spatele, puțin aplecat,

sprijinindu-se de balustradă. Ani de zile nu m-am gândit, dar în seara asta, pe pod, mi am întrebat de ce se duce acolo. Cred că tata se duce acolo ca să se arunce de pe balcon. Pe urmă n are curajul s-o facă, dar de fiecare dată se ridică şi se duce pe balcon cu gândul ăsta.

Îşi ridică ochii, pentru că voia să mă privească.

E ca Andre, zise.

Şi aşa Luca a fost primul dintre noi care a depăşit graniţa. N-a făcut-o anume, nu e un băiat neghiobuit sau cine ştie cum. S-a aflat în faţa unei ferestre deschise în timp ce adulţii vorbeau liber. Şi, de departe, a aflat ce însemna moartea lui Andre. Două indiscreţii care au compromis patria lui – patria noastră. Pentru prima dată, unul dintre noi a mers dincolo de graniţele moştenite, cu bănuiala că în realitate nu există graniţe, nici o casă mamă, a noastră, neatinsă. Cu paşi timizi, a început să umble pe pământul nimănui, unde cuvintele durere şi moarte au un înţeles precis, dictate de Andre şi scrise în limba noastră cu grafia părinţilor noştri. De pe pământul acela ne priveşte şi aşteaptă să-l urmăm.

Deoarece Andre nu poate fi înţeleasă, în familia ei este deseori citată bunica, care acum e moartă. În momentul de faţă o mănâncă

viermii, conform versiunii pe care ei o dau destinului uman. Noi însă știm că așteaptă Judecata de Apoi și sfârșitul lumii. Bunica era o artistă, poate fi găsită în enciclopedii. Nimic special, doar că, la șaisprezece ani, traversase oceanul împreună cu un mare scriitor englez, el îi dicta și ea scria la mașină, o Remington portabilă. Scrisori sau fragmente de cărți, povestiri. În America a descoperit arta fotografiei, iar acum apare în enciclopedii ca fotografă. Făcea fotografii mai ales vagabonzilor și podurilor de fier. O făcea bine, în alb-negru. Avea sânge unguresc și spaniol în vine, dar se căsătorise în Elveția cu bunicul lui Andre și ajunsese astfel să fie foarte bogată. Noi n-am văzut-o niciodată. Era vestită pentru frumusețea ei. Se spune că Andre îi seamănă. Și la caracter.

La un moment dat bunica încetă să mai fotografieze – se dedică uniunii familiei, al cărei despot rafinat deveni. Au suferit din cauza asta fiul ei, singurul fiu, și femeia pe care el o luă de soție, o italiancă, manechin, părinții lui Andre. Erau tineri și nesiguri pe ei, așa că bunica îi făcea praf tot timpul, pentru că era bătrână și de o forță inexplicabilă. Locuia cu ei și mânca în capul mesei, un servitor îi întindea farfuriile pronunțând în franceză numele felurilor de mâncare. Asta până când a murit. Ca să completăm

tabloul, trebuie să spunem că bunicul plecase cu câțiva ani mai repede. Murise, ca să fim mai exacți.

Înaintea lui Andre, părinții ei avuseseră doi gemeni. Un băiat și o fată. Bunicii i se păruse o chestie destul de vulgară, convinsă fiind că era tipic pentru săraci să aibă gemeni. N-o suporta mai ales pe fetiță, care se numea Lucia. Nu-i înțelegea rostul. Trei ani mai târziu mama lui Andre rămase însărcinată cu Andre. Bunica a spus că, evident, trebuia să avorteze. Și totuși ea n-o făcu. Și iată exact ce s-a întâmplat după aceea.

Ziua în care Andre a ieșit din pântecele mamei era o zi de aprilie, tatăl era plecat, gemenii rămăseseră acasă, cu bunica. De la clinică telefonaseră să spună că doamna intrase în sala de naștere, bunica zise Bine. Întrebă dacă gemenii au mâncat, apoi se așeză la masă și prânzi. După ce-și bău cafeaua, îi dădu drumul doicii spaniole pentru două ore și se duse cu gemenii în grădină, era soare, o zi frumoasă de primăvară. Se așeză pe un șezlong și adormi, pentru că uneori i se întâmpla asta după-masă și nu găsi de cuviință să-și schimbe obiceiurile tocmai atunci. Sau pur și simplu i se întâmpla să adoarmă. Gemenii se jucau în iarbă. În grădină exista un bazin de

piatră cu peşti roşii şi galbeni şi o fântână arteziană în mijloc. Gemenii s-au apropiat să se joace. Aruncau în bazin ce găseau prin grădină. Lucia, fetiţa, se gândi la un moment dat că ar fi minunat să atingă apa cu mâinile, apoi cu picioarele şi să se joace înăuntru. Avea trei ani, aşa că nu era prea uşor, totuşi reuşi, sprijinindu-se cu picioruşele de piatră şi întinzându-şi capul peste margine. Frăţiorul o privea din când în când şi mergea să-i aducă lucruri din grădină. În cele din urmă fetiţa alunecă în apă, cu un zgomot uşor, ca de mic amfibiu, ca de creatură rotundă. Bazinul nu era adânc, avea doar treizeci de centimetri, dar fetiţa se sperie de apă, sau poate se lovi cu capul de piatra de pe fund, şi asta probabil i-a slăbit instinctul care cu siguranţă ar fi salvat-o într-o manieră simplă şi naturală. Ajunse să inspire apa tulbure şi când căută aerul necesar să plângă nu-l mai găsi. Cu mare greutate se răsuci puţin, înfigându-şi picioarele pe fundul bazinului şi plesnind apa cu mâinile, care erau doar nişte mânuţe, iar zgomotul pe care-l făcură fu ca de argint uşor. Apoi rămase nemişcată printre peştii galbeni şi roşii, care nu înţelegeau. Băiatul se apropie să privească. În momentul acela Andre ieşi din pântecele

mamei și o făcu cu durere, așa cum e scris în cartea în care credem.

Noi o știm pentru că e o poveste care se știe – în lumea lui Andre nu există pudoare și rușine. În felul acesta transmit generațiilor următoare superioritatea lor și își reafirmă privilegiul tragic. Ceea ce îi face să treacă inevitabil în legendă – și într-adevăr povestea are numeroase variante. Unele spun că doica spaniolă ar fi fost cea care adormise, dar se mai zice și că fetița era deja moartă când a fost pusă în apă. Rolul bunicii apare tot timpul oarecum ambiguu, dar trebuie avută în vedere înclinația de a da credit oricărei povești despre existența unui personaj rău, așa cum ea, din anumite puncte de vedere, și era. Și povestea tatălui plecat de acasă li s-a părut multora suspectă, îndoielnică. Totuși, cu toții sunt de acord asupra unui aspect, și anume că plămânii lui Andre au dat drumul primei respirații în aceeași clipă în care cei ai surioarei sale au pierdut-o pe ultima, ca într-o dinamică naturală de vase comunicante, ca într-un soi de lege a conservării energiei aplicată la scară familială. Erau două fetițe și și-au schimbat viața.

Mama lui Andre a aflat imediat cum a ieșit din sala de naștere. Apoi i-au adus-o pe Andre care dormea. A strâns-o la piept și a știut clar

că operațiunea mintală căreia trebuia să-i facă față era peste puterile ei sau ale oricui altcuiva. Și asta a rănit-o pentru totdeauna.

Câțiva ani mai târziu, când a murit, bunica a avut parte de o înmormântare mai degrabă spectaculoasă, cu participanți din toate colțurile lumii. Mama lui Andre s-a dus într-o rochie roșie, pe care mulți și-o amintesc scurtă și strâmtă.

Până și azi tatăl lui Andre, din răutate sau pentru că e distrat, o cheamă deseori pe Andre cu numele surioarei moarte, o cheamă Lucy, așa cum îi spunea el fetiței când o lua în brațe.

Andre s-a aruncat de pe pod după paisprezece ani de la moartea surioarei. N-a făcut-o de ziua ei de naștere, ci într-o zi oarecare. Dar a inspirat apa tulbure și era într-un fel a doua oară când o făcea.

Suntem patru, cântăm împreună și avem o trupă. Sfântul, Bobby, Luca și cu mine. Cântăm în biserică. În lumea noastră suntem niște vedete. Există un preot vestit pentru predicile sale, iar noi cântăm la slujbele lui. Biserica e tot timpul arhiplină, vin și din alte cartiere să ne asculte. Facem slujbe care durează chiar și o oră, dar toți sunt mulțumiți.

Evident că ne-am întrebat dacă suntem într-adevăr buni, dar n-avem cum să aflăm, pentru

că nu cântăm decât muzica aia, care e un gen foarte special. Pe undeva, prin birourile editurilor catolice, cineva compune cântece și noi le interpretăm. Nici unul n-ar avea, în altă parte, nici cea mai mică posibilitate să fie un cântec frumos – dacă un cantautor oarecare l-ar cânta, lumea s-ar întreba ce s-a întâmplat cu el. Nu e rock, nu e muzică beat, nu e folk, nu e nimic. E ca altarele făcute cu pietre de moară, odăjdiile din pânză de sac, caliciul din lut, bisericile din cărămidă roșie. Aceeași Biserică care comanda pe vremuri frescele lui Rubens și cupolele lui Borromini se zbate într-o estetică evanghelică vag suedeză, la limita protestantismului. Ceva ce are tot atâta legătură cu adevărata frumusețe, cât are o bancă de stejar sau un plug bine făcut. Nu are nici o legătură cu frumusețea pe care între timp oamenii o creează afară. Și asta e valabil și pentru muzica noastră – e frumoasă doar acolo, doar acolo înăuntru e *corectă*. N-ar rămâne nimic din ea dacă ar fi azvârlită lumii de afară.

Totuși, s-ar putea ca noi să fim cu adevărat talentați, nu se poate exclude. Și mai ales Bobby care insistă, zice că ar trebui să încercăm să cântăm melodii de-ale noastre și s-o facem afară din biserică. Teatrul parohiei ar fi foarte potrivit,

zice. De fapt știe că n-ar fi deloc potrivit, ar trebui să cântăm în locuri pline de fum, unde lumea sparge tot felul de lucruri și fetele dansează arătându-și țâțele. Acolo am fi făcuți praf. Sau ar înnebuni după noi, nu se poate ști.

Ca să deblocăm puțin situația, lui Bobby i-a venit în minte Andre.

Andre dansează, în lumea ei toate fetele dansează. Dansuri moderne, nu chestiile alea pe poante. Fac spectacole, serbări și, pentru că uneori prietenele noastre dansează, ne ducem și noi să le vedem. Deci am văzut-o pe Andre dansând. Într-un anumit sens, acolo e ca în biserică, adică e o comunitate în afara lumii, părinți și bunici, e de la sine înțeles că se aplaudă mult. Nici acolo nu există nici o legătură cu adevărata frumusețe. Uneori câte o fată dansează ca și cum ar produce o forță, ca și cum și-ar desprinde trupul de la pământ. Ne dăm seama până și noi, care nu înțelegem mare lucru din toate astea. Uneori e o fată chiar urâtă, cu un corp urât, nu pare să aibă importanță frumusețea corpului. Important e cum dansează.

Lui Bobby i-a venit în minte Andre pentru că dansează în felul ăla.

Dansează, nu cântă.

Cine știe, poate și cântă, iar noi nu știm.

Poate cântă îngrozitor.

Cui îi pasă, ai văzut cum danseazã?

Ne învârtim în jurul problemei, dar adevărul este că ea e dincolo de frontieră, e ca nimeni altul de vârsta noastră, iar noi ştim că dacă există o muzică a noastră, atunci trebuie s-o căutăm dincolo de frontieră, şi am vrea mult să fie ea cea care ne duce acolo. Se înţelege că n-am recunoaşte aşa ceva niciodată.

Atunci Bobby i-a telefonat şi la a treia încercare a găsit-o. S-a prezentat cu nume şi prenume, dar asta ei nu i-a spus nimic. Atunci a adăugat câte ceva care părea util, de genul, unde se află magazinul tatălui său şi că el avea părul roşu. Ea a înţeles. Voiam să te întrebăm dacă vrei să cânţi cu noi, avem o trupă. Andre a zis ceva, intuiam asta din faptul că Bobby tăcea. Nu, adevărul este că deocamdată cântăm numai în biserică. Tăcere. În timpul slujbei, da. Tăcere. Nu, tu n-ar trebui să cânţi la slujbă, ideea e să facem o trupă adevărată şi să mergem să cântăm în localuri. Tăcere. Nu cântece religioase, cântece făcute de noi. Tăcere.

Noi trei stăteam în jurul lui Bobby, iar el ne făcea în continuare semn să-l lăsăm în pace, să-l lăsăm să vorbească. La un moment dat a început chiar să râdă, dar puţin cam forţat. Mai

vorbi puțin, apoi se salutară. Bobby puse jos receptorul.

Mi-a spus că nu, zise. Nu dădu nici o explicație.

Eram dezamăgiți, dar și oarecum euforici, ca și cum am fi obținut ceva. Nu puteam să nu fim conștienți de faptul că îi vorbiserăm. Acum ea știa că noi existăm.

Eram deci binedispuși când am ajuns acasă la Luca. Fusese ideea mea. Nu mergem niciodată acasă la el, se pare că părinților săi nu le place să primească vizite, tatăl urăște dezordinea, dar probabil că, dacă am fi mers, asta putea însemna ceva pentru Luca și pentru mama lui. Până la urmă am fost invitați la cină. De obicei ei mănâncă în bucătărie, la o masă îngustă și lungă, care nici măcar nu e o masă, ci o poliță, așa că stau toți trei unul lângă altul cu fața către perete. Peretele alb. Dar atunci mama lui a pus masa în sufragerie, care în locuințele noastre e o încăpere inexistentă, se ține de rezervă pentru ocaziile speciale ale vieții, inclusiv priveghiuri. Deci am mâncat acolo. Tatăl lui Luca ne-a primit cu o veselie *adevărată*, și când s-a așezat în capul mesei, arătându-ne locurile noastre, avea aerul unui om fără probleme, sigur de primatul său de tată, ca și cum, în seara aceea, ar fi fost tatăl nostru, al tuturor. Dar când mâncarea a fost pusă în

farfurie şi el strângea deja furculiţa între degete, Sfântul şi-a împreunat mâinile şi a început să spună cuvintele de mulţumire cu capul plecat. Le-a spus cu voce tare. Sunt cuvinte frumoase. Binecuvântează, Doamne, masa pe care bunătatea ta ne-a dat-o şi pe cei care au pregătit-o. Ajută-ne s-o primim cu bucurie şi simplitate a inimii şi ajută-ne să dăm şi celor care nu au. Unul câte unul am plecat capul şi am spus cuvintele după el. Amin. Sfântul are o voce frumoasă şi trăsături clasice. Singurul dintre noi care are o barbă subţire pe un chip slab, ascetic. Noi ştim că atunci când se roagă are o forţă dură, adultă. Aşa că tatălui lui Luca i se păru probabil că cineva îi luase locul de tată. Sau i se păru că nu ştiuse să facă ceea ce voiam de la el şi că un băieţel cu chipul de mistic îi sărise în ajutor. Aşa că a dispărut. Nu i se mai auzi vocea toată seara. Termina ce avea în farfurie, înghiţea. N-a mai râs niciodată.

La sfârşit ne-am ridicat cu toţii să strângem masa. Întotdeauna facem asta, suntem nişte copii buni, dar eu am făcut-o mai ales ca să pot merge în bucătărie şi să privesc balconul despre care îmi povestise Luca. Se vedea într-adevăr balustrada şi nu era greu de imaginat spatele tatălui

aplecat înainte, cu coatele sprijinite şi privirea în gol.

Când am ieşit, nu ni s-a părut că lucrurile au mers prea bine. Dar eu eram singurul care ştiam, Bobby şi Sfântul nu vorbiseră niciodată cu Luca. Aşa că am spus doar că bărbatul acela era ciudat. Totul era ciudat în casa aia. Ne gândeam să nu ne mai întoarcem acolo.

Faptul că Andre ştie de mine – că exist – l-am aflat cu certitudine într-o după-masă când stăteam pe divan cu prietena mea, sub un pled roşu, ea mă mângâia într-un anumit loc, e felul nostru de a face sex. În general prietenele noastre cred, ca şi noi, în Dumnezeul Evangheliei, şi asta înseamnă că se vor mărita virgine, deşi în Evanghelie nu se vorbeşte despre asta. Aşa că felul nostru de a face sex constă în a petrece ore întregi atingându-ne, în timp ce vorbim. Nu ajungem să terminăm niciodată. Aproape niciodată. Noi, băieţii, mângâiem toată pielea la care ajungem, şi uneori ne vârâm mâna sub fustele lor, dar nu întotdeauna. Ele însă ne ating imediat sexul, pentru că noi ne desfacem pantalonii şi uneori chiar ni-i dăm jos. Asta se întâmplă în locuinţe în care părinţi, fraţi, surori sunt dincolo, în spatele uşii, şi oricine poate intra

dintr-un moment în altul. Deci facem totul într-o nesiguranță pândită de pericol. Deseori nu există decât o ușă întredeschisă între păcat și pedeapsă. și din cauza asta simțim în același timp plăcerea de a atinge și frica de a fi descoperiți, dorința și remușcarea, topite într-o unică emoție pe care noi o numim, cu o splendidă precizie, sex: îi cunoaștem fiecare nuanță și îi apreciem minunata derivare din complexul de vinovăție, a cărui variantă, printre altele, este. Dacă cineva crede că este un mod infantil de a vedea lucrurile, n-a înțeles nimic. Sexul înseamnă păcat, să crezi că e inocent înseamnă o simplificare căreia i se supun doar nefericiții.

Totuși, în ziua aceea, casa era goală, așa că făceam lucrurile cu o oarecare liniște, la limita plictiselii. Când s-a auzit soneria, prietena mea și-a tras tricoul în jos și a spus E Andre, a venit să ia ceva, apoi s-a ridicat și s-a dus să deschidă. Părea să știe ce se va întâmpla. Eu am rămas pe divan, sub pled. Mi-am aranjat doar chiloții, jeanșii erau pe jos, nu voiam să mă găsească în timp ce-i luam pe mine. Au intrat amândouă în cameră vorbind, prietena mea s-a cuibărit din nou sub pled, iar Andre s-a așezat pe un scăunel din lemn și paie pentru copii, aflat la îndemână, s-a așezat cu felul acela al ei perfect de a face

lucrurile neimportante, ca de exe
pe un scăunel din lemn și paie pen
existau peste tot în cameră scaun
în cel mai rău caz, exista și divanu
aflam noi, un divan mare. Când s
spus Ciao, zâmbind, fără prezen
Lucrul sublim era că nu-i pă
de jeanșii aruncați pe jos, de pled
noi, evident, făceam dedesubt în momen
care sosise ea. Pur și simplu începu să po
tească, la câțiva metri de picioarele mele goale,
cu un calm care părea un verdict - orice am fi
făcut noi sub pled era ceva normal. Era pentru
prima oară când cineva mă ierta atât de repede,
cu atâta ușurință și cu un zâmbet.

Vorbeau despre un spectacol de-al lor, prietena mea dansa cu ea, trebuiau să facă un spectacol. Lipseau niște lumini, mi s-a părut că înțeleg, niște lumini și o bucată de material gri de doisprezece metri, fără cusături. Eu stăteam acolo, dar n-aveam de-a face cu lucrurile alea, și nimeni nu mi se adresa. M-aș fi ridicat să merg în cealaltă cameră, dar eram în chiloți. La un moment dat, vorbind, prietena mea a început să mă mângâie pe picior, sub pled, încetișor, un gest curat, nu era chiar o mângâiere, era un gest inconștient care voia să țină aprins ceva între

un înainte și un după. Era greu de înțeles dacă era șiretenie în gestul acela, dar, oricum, chiar mă atingea și cu i-am trimis un gând bun. S-or fi căsătorind cu siguranță virgine prietenele noastre, dar asta nu înseamnă că se tem de ceva, nu se tem. Mă mângâia, iar Andre era acolo. Din când în când, dar nu era clar dacă din întâmplare, ajungea să-mi atingă sexul, prins în capcana chiloților. O făcea continuând să vorbească despre material și despre cusături, fără măcar să-și schimbe tonul vocii, nimic. Orice i-ar fi trecut prin minte, maniera era perfectă. Îmi atingea sexul în erecție și pe fața ei nu se citea nimic. M-am gândit că trebuia categoric să-i spun lui Bobby povestea asta, de abia așteptam. Mă gândeam la cum să i-o spun, când Andre se ridică, zise că trebuia să plece și că o să ceară materialul la teatru, iar pentru lumini o să-i vină ei ceva în minte. Părea că rezolvaseră. Sună telefonul aflat pe măsuță, prietena mea răspunse, era mama ei. Își ridică ochii, apoi puse o mână pe receptor și zise: Mama... Andre îi șopti să vorbească liniștită, pentru că ea pleca. Se salutară și prietena mea îmi făcu un semn cu capul, continuând să vorbească la telefon, voia s-o conduc pe Andre și să merg să închid ușa. Am dat la o parte pledul, m-am ridicat de pe divan

şi am urmat-o pe Andre în camera cealaltă şi apoi de-a lungul coridorului. Odată ajunsă în faţa uşii, se opri şi se întoarse spre mine aşteptându-mă. Am mai făcut câţiva paşi, în viaţa mea nu fusesem atât de aproape de Andre şi nici nu fusesem vreodată numai cu ea, într-un spaţiu în care ne aflam doar noi doi. Spaţiul era şi mai mic, pentru că eu eram în chiloţi, iar sexul meu se vedea de la o poştă. Ea îmi zâmbi, deschise uşa şi dădu să iasă. Dar îşi întoarse capul şi am văzut pe chipul ei o expresie pe care până cu o clipă înainte n-o avea, i-am văzut ochii larg deschişi.

Prima frază pe care Andre mi-a spus-o vreodată a fost Ascultă, n-ai cumva nişte bani?

Ba da, am ceva.

Mi-i împrumuţi?

M-am întors în cameră să caut în buzunarul jeanşilor. Prietena mea continua să vorbească la telefon, i-am făcut un semn că totul e okay. Am luat banii, nu era cine ştie ce sumă.

Nu e cine ştie ce, i-am spus lui Andre în timp ce îi întindeam cincisprezece mii de lire, acolo, în faţa uşii deschise, sub lumina neonului de pe palier care se topea în aceea caldă a holului de la intrare. Pe palierele noastre există deseori plante spinoase care nu văd niciodată soarele,

și totuși trăiesc și sunt ținute acolo cu două scopuri, dintre care primul e să înfrumusețeze palierul. Al doilea e să depună mărturie pentru o încăpățânare cu totul specială a vieții, un egoism tăcut de la care ar trebui să învățăm ceva de fiecare dată când ieșim din casă. Aparent nimeni nu le udă niciodată.

Ești amabil, mi-a spus Andre. Am să ți-i dau înapoi.

Mă sărută în fugă pe obraz. Pentru asta fu nevoită să se apropie puțin și poșeta i se sprijini de chiloții mei, se afla exact la înălțimea aceea.

Apoi plecă. Era ca și cum ar fi avut un soi de febră.

Prima dată când l-am văzut pe Bobby, i-am povestit totul, lungind puțin povestea despre mângâierea pe sub pled, până la urmă s-a înțeles că îmi făcuse și altceva. Atunci el zise că fetele puseseră cu siguranță totul la cale, era unul dintre jocurile pe care le făcea Andre, aproape de necrezut că prietena mea acceptase, n-ar trebui s-o subestimezi pe fata aia, zise. Eu știam că nu se întâmplase tocmai așa, dar asta nu m-a împiedecat să umblu câtăva vreme prin lume ca unul care avea o prietenă în stare să imagineze asemenea povești și chiar să le pună în aplicare. A durat câtăva vreme, apoi mi-a trecut. Dar în

perioada aceea am fost altfel cu ea, iar ea a fost altfel cu mine. Până când ne-am speriat și, la un moment dat, totul a intrat din nou în normalitate.

Așa trece Andre câteodată.

În schimb, pentru că voia să vorbească despre Sfântul, mama lui și-a pus în cap să vorbească cu noi, prietenii fiului ei, și atunci a pus bine la cale toată treaba, chiar că a pus-o la cale, voia să ne vorbească odată când Sfântul nu era de față. Bobby a reușit să scape, dar eu nu, nici Luca, așa că ne-am trezit singuri cu mama aia.

E o doamnă rotunjoară, care se îngrijește, n-am văzut-o niciodată nemachiată sau cu pantofii neasortați. Până și în casă era perfectă, strălucitoare, chiar dacă în mod domestic, inofensiv. Voia să vorbească despre Sfântul. O luă mai pe ocolite, dar după aceea ne întrebă ce știam despre povestea aia cu preotul, că fiul ei voia să se facă preot când va fi mare, sau poate chiar imediat. A întrebat cu veselie, ca să ne facă să înțelegem că voia doar să știe mai bine, nu trebuia s-o luăm ca pe o întrebare riscantă. Eu am spus că nu știu. Luca a spus și el că habar n-are. Atunci ea așteptă puțin. Apoi reluă cu un ton diferit, mai sigur, comportându-se cum trebuia, acum era în sfârșit un adult care vorbea cu doi copii. Am fost nevoiți să spunem ce știam.

Sfântul are un fel teribil de a lua orice lucru foarte în serios.

Fa dădu din cap în semn că da. Uneori e greu să-l înțelegi, iar el nu se explică niciodată, nu-i place să se explice, spuse Luca.

Vorbiți vreodată despre asta între voi?

Să vorbim? Nu.

Și atunci?

Voia să știe. Mama aceea voia să-i spunem că noi ne rugam, în schimb Sfântul ardea când se ruga și avea un fel de a îngenunchea ca și cum s-ar fi prăbușit – când noi nu făceam altceva decât să ne schimbăm poziția, el *cădea* în genunchi. Voia să știe de ce fiul ei petrecea ore întregi cu săracii, bolnavii sau delincvenții, devenind unul de-al lor până la a uita prudența propriei demnități și măsura caritații. Se aștepta să înțeleagă ce făcea el tot timpul cu ochii în cărți și dacă și noi aplecam capul la orice mustrare și eram incapabili de revoltă sau de cuvinte grele. Avea nevoie să înțeleagă mai bine cine erau toți preoții ăia, scrisorile pe care i le scriau, telefoanele. Voia să știe dacă ceilalți râdeau de el și dacă fetele îl priveau cu respect, care era distanța dintre el și lume. Femeia ne întreba dacă e posibil ca la vârsta noastră să ne dăruim propria viață lui Dumnezeu și sacerdoților săi.

Dacă era vorba numai despre asta, puteam răspunde.

Da.

Dar cum poate să vă vină în minte?

Luca zâmbi. E o întrebare ciudată, îi spuse, pentru că părea că nu ne interesează nimic altceva din jurul nostru, decât să ne închinăm la nebunia aia ca la o lumină. Ce surpriză era să descopere acum cât de adânc pătrunseseră cuvintele lor şi fiecare lecţie de pe vremea când eram copii, nici una neascultată? Ar trebui să fie o veste bună, zise.

Pentru mine nu e, spuse femeia. Spuse că ne învăţaseră şi măsura, ba chiar că o făcuseră înainte de orice altceva, ştiind că în felul acesta ne-ar fi dat şi antidotul pentru fiecare învăţătură ulterioară.

Dar nu există măsură în iubire, zise Luca, într-un fel că aproape nu mai părea el. În iubire şi în durere, adăugă.

Femeia îl privi. Apoi mă privi pe mine. Probabil se întreba dacă nu erau cu toţii orbi în faţa misterului nostru, fiecare tată şi fiecare mamă, orbiţi de tinereţea noastră aparentă. Apoi ne întrebă dacă nouă ne trecuse vreodată prin cap să ne facem preoţi.

Nu.

Atunci de ce?

Vrea să spună de ce Sfântul da şi noi nu?

De ce fiul meu da?

Pentru că el vrea să se salveze, am spus eu, şi dumneavoastră ştiţi de la ce.

N-aş fi vrut să spun, şi totuşi am spus-o, pentru că femeia aceea ne adusese acolo ca să audă spunându-i-se exact fraza asta, şi acum eu o spusesem.

Sunt şi alte moduri de a te salva, spuse ea fără să se sperie.

Poate. Dar ăsta e cel mai bun.

Crezi?

Ştiu, am spus. Preoţii se salvează, sunt constrânşi s-o facă, fiecare moment al vieţii lor îi salvează, pentru că în fiecare moment nu trăiesc, aşa încât catastrofa nu poate avea loc.

Care catastrofă? întrebă ea. Nu voia să se oprească.

Cea pe care Sfântul o poartă în el, am spus.

Luca se uită la mine. Voia să înţeleagă dacă mă voi opri.

Catastrofa care sperie, am adăugat, ca să fiu sigur că ea înţelege bine.

Femeia mă privea fix. Încerca să descopere cât ştiam şi până unde îi cunoşteam noi fiul. Cel puţin cât îl cunoştea ea, probabil. Latura

întunecată a Sfântului se află la suprafața gesturilor, în trecerile secrete pe care le sapă la lumina soarelui, pierzania lui e transparentă, se lasă descoperită fără prea multă jenă, oricine îi este aproape poate înțelege că e o catastrofă și poate chiar și ce fel de catastrofă.

Voi știți unde merge atunci când dispare? întrebă femeia hotărâtă.

Uneori Sfântul dispare, asta-i foarte clar. Zile și nopți întregi, apoi se întoarce. Știm. Mai știm ceva, dar face parte din viața noastră, femeia n-avea nici o legătură cu asta.

Am dat din cap în semn că nu. Și am făcut o grimasă, ca să întărim, că nu, noi nu știam unde se duce.

Femeia înțelese. Atunci o spuse altfel.

Voi nu puteți să-l ajutați? șopti. Era mai mult o rugăminte decât o întrebare.

Suntem cu el, ne place, va fi cu noi mereu, zise Luca. Nu ne sperie. Noi nu ne speriem.

Atunci, amintindu-și probabil cât de intransigent și de nemăsurat poate fi, la vârsta noastră, instinctul prieteniei, ochii femeii se umplură de lacrimi.

Nimeni nu mai spuse nimic o vreme. Ar fi putut să se termine acolo.

Totuși ca se gândi că probabil nu trebuia să se teamă, dacă noi nu ne temeam.

Așa că, în timp ce plângea, dar tot mai încet, spuse:

E vorba de povestea aia cu demonii. Popii i-au vârât-o în cap.

Nu ne gândeam că va merge așa de departe, dar avu curajul s-o facă, pentru că în abisul mamelor noastre zace întotdeauna, neștiută, o îndrăzneală fără margini. O păstrează, amorțită, printre gesturile prudente ale unei vieți întregi, ca s-o poată folosi în întregime în ziua în care se bănuiesc destinate pentru asta. O vor risipi la picioarele unei cruci.

Demonii mi-l iau, zise.

Era oarecum adevărat. Din câte înțelegeam noi, povestea cu demonii venea într-adevăr de la preoți, dar mai exista ceva care dintotdeauna făcea parte din Sfânt, cu forța originii, și era acolo de dinainte ca preoții să-i dea acel nume. Nici unul dintre noi nu are o asemenea sensibilitate la rău – un fel de atracție morbidă, înspăimântată – și tocmai pentru că e înspăimântată e tot mai morbidă, inevitabilă – după cum nici unul dintre noi nu are aceeași vocație ca Sfântul pentru bunătate, sacrificiu, blândețe, consecințele acelei spaime. Poate n-ar fi nevoie să deranjăm dia-

volul, dar în lumea noastră orice sfințenie e strâns legată de o inefabilă familiaritate cu răul, așa cum, în episodul ispitelor, depun mărturie Evangheliile, dar și viețile chinuite ale misticilor. Se vorbește deci despre demoni, fără prudența necesară când este abordat un asemenea subiect. Și în prezența unor suflete candide ca ale noastre – de copii. Când e vorba despre asta preoții n-au nici o milă. Nici o prudență.

Pe Sfânt l-au nenorocit cu poveștile alea.

Ceea ce putem face noi facem. Ne place să stăm cu el și îl urmăm peste tot, în meandrele binelui și în cele ale răului, până unde reușim, în unele, ca și în celelalte. N-o facem doar din compasiune prietenească, ci și dintr-o adevărată fascinație, atrași de ceea ce știe și face el. Discipoli, frați. În lumina sfințeniei lui copilărești învățăm lucruri noi și ăsta e un privilegiu. Când apar demonii, rezistăm cu ochii ridicați spre cer, cât putem. Apoi îl lăsăm să plece și-l așteptăm să se întoarcă. Uităm teroarea și suntem în stare să trăim zile normale cu el, după oricare ieri. Nici măcar nu ne gândim prea mult, și dacă femeia aceea nu ne-ar fi obligat s-o facem, nu ne gândim aproape niciodată. În realitate, nici măcar n-ar fi trebuit să vorbesc despre asta.

Femeia povesti despre lucrurile înfricoşătoare ce se întâmplă uneori în casă, dar n-o mai ascultam deja. Purta în suflet greutatea atâtor suferinţe, şi acum se elibera de ele, explicându-ne ce însemna faptul că demonii îi luau fiul. Nu era ceva pentru noi. Am început să ascultăm din nou doar când am auzit numele lui Andre, tras de şuvoiul cuvintelor, ne-a deranjat o întrebare care sună inutil de clară acolo în mijlocul lor.

De ce fiul meu e obsedat de fata aia?

Nu mai eram acolo.

Femeia a înţeles.

În final a pus pe masă o prăjitură, era călduţă încă, şi o sticlă de Coca-Cola, începută deja. A vrut să vorbească despre lucruri normale şi a făcut-o cu delicateţe. Era atât de directă şi de simplă, că lui Luca îi trecu prin cap să-i povestească despre familia lui, dar nu adevărul, ci micile întâmplări ale unei familii normale, fericite. Poate se gândea că şi ea ştia, şi ţinea să-i spună că în realitate totul era bine. Nu ştiu.

Sunteţi nişte copii buni, spuse la un moment dat mama Sfântului.

Mergem, evident, la şcoală în fiecare zi. Dar asta e o poveste de degradare înjositoare şi de

chinuri inutile. Nu are nimic în comun cu ceea ce putem numi *viață*.

După ce Andre și-a tăiat părul în felul acela, au făcut-o și altele. Tăiat scurt pe frunte și pe lângă urechi. Încolo lung ca, în alte timpuri, prin alte părți, al unui indian din America. A făcut-o singură, în fața oglinzii.

O fată a urmat-o, apoi toate celelalte din jurul ei. Trei, patru. Într-o bună zi și prietena mea.

Se mișcă altfel de atunci, sunt mai sălbatice. Dure când vorbesc, când își amintesc, și cu un altfel de orgoliu. A devenit vizibil ceea ce, de câtăva vreme, exista invizibil dincolo de felul lor de a se purta: că toate așteaptă de la Andre să știe cum s-o facă. Fără să admită asta însă, ba chiar disprețuind-o uneori. Dar supunându-se, chiar dacă într-un joc aparent.

Și faptul de a fi slabe. Pe care Andre l-a considerat la un moment dat drept o premisă naturală și definitivă. Nici măcar nu se ostenesc să discute despre asta, e clar că trebuie să fie așa. Se pare că nu există la orizont medici în stare să pronunțe cuvântul subnutriție, astfel încât trupurile lor se usucă fără alarmă și fără îngrijorări, doar cu surpriză. Mănâncă atunci când nu le vede nimeni. Vomează în secret. Gesturile

care erau cât se poate de simple devin nedesluşite, complicându-se într-un mod în care era imposibil de crezut înainte şi pe care tinerețea n-ar trebui să-l prevadă.

Şi totuşi rezultatul nu e un sentiment de tristeţe, ci mai degrabă o metamorfoză care le face puternice. Nu se poate să nu observăm că acum îşi poartă într-un alt fel corpul, ca şi cum pe neaşteptate ar fi băgat de seamă că îl au, sau ca şi acum ar fi acceptat că le aparţine. Deoarece au devenit capabile să-l constrângă, se descotorosesc de el cu o uşurinţă la limita neglijenței. Încep să descopere cum pot să-l abandoneze întâmplării. Să-l lase pe mâinile altcuiva şi apoi să se întoarcă să-l ia.

Toate astea, e clar, vin de la Andre, dar trebuie spus şi că derivă în mod aproape imperceptibil, pentru că în realitate vorbesc puţin între ele şi nu le vezi niciodată mişcându-se în grup sau stând aproape una de cealaltă, nu sunt prietene în adevăratul sens al cuvântului, nimeni nu e *prieten* cu Andre. E o molipsire tăcută şi alimentată de la distanţă. E o vrajă. Prietena mea, de exemplu, o vede pe Andre pentru că pregătesc un dans împreună, dar în rest locuieşte într-o altă lume, la latitudini diferite. Când i se întâmplă, pronunţă numele lui Andre cu un

accent de superioritate, ca și cum i-ar cunoaște tertipurile sau ca și cum i-ar deplânge soarta.

Și totuși.

Ea și cu mine avem un joc secret, ne scriem pe ascuns de noi înșine. Paralel cu ceea ce spunem sau trăim împreună, ne scriem ca și cum am fi noi doi, dar încă o dată. Despre ceea ce scriem în acele scrisori – bilețele – nu vorbim niciodată. Și totuși acolo ne spunem lucrurile adevărate. Din punct de vedere tehnic folosim un sistem de care suntem mândri, eu l-am inventat. Ne lăsăm bilețelele vârâte într-o fereastră a școlii, o fereastră la care nu merge nimeni. Le înfigem între geam și aluminiu. Probabilitatea să le citească altcineva e destul de mică, atât cât e nevoie să dea puțină tensiune poveștii. Oricum le scriem cu litere de tipar, ar putea fi ale oricui.

La scurtă vreme după povestea cu părul, am găsit un bilet care spunea așa.

„Aseară cu Andre, după dans, am mers acasă la ea, erau și alții acolo. Am băut mult, scuză-mă iubitule. La un moment dat eram întinsă pe patul ei. Spune-mi dacă vrei să continui."

Vreau, am răspuns.

„Andre și un băiat mi-au ridicat puloverul. Râdeam. Eu cu ochii închiși mă simțeam bine,

m-au mângâiat și m-au sărutat. Apoi alte mâini, care nu știu ale cui erau, mi-au atins sânii, n-am deschis deloc ochii, era frumos. Am simțit o mână sub fustă, între picioare, atunci m-am ridicat, nu voiam. Am deschis ochii, mai erau și alții pe pat. N-am vrut să mă atingă între picioare. Te iubesc mult, dragostea mea. Iartă-mă, dragostea mea."

După aceea n-am mai vorbit niciodată despre asta. Ceea ce se spune a doua oară nu există în prima, altfel jocul se rupe pentru totdeauna. Dar mă obseda povestea aia, așa că într-o seară am dat drumul unei fraze pe care o pritoceam de mult.

Andre s-a omorât acum câțiva ani, știai?

Știa.

Va continua să se omoare, până când o va sfârși, i-am spus.

Voiam să vorbesc și despre mâncare, despre corp, despre sex.

Dar ea zise Se poate muri în multe feluri, și uneori mă întreb dacă nu cumva o facem și noi fără să știm. Ea cel puțin o știe.

Noi nu murim, am spus.

Nu sunt sigură. Luca moare.

Nu-i adevărat.

Sfântul și el.

Ce tot zici?

Nu știu. Scuză-mă.

O spunea, fără să știe nici măcar ea ce spune, era ceva mai mult decât o intuiție, o străfulgerare. Adevărul e că înaintăm în fulgerări, restul e întuneric. O obscuritate luminoasă plină de lumină întunecată.

În Evanghelii există un episod care ne place foarte mult, ca și numele pe care-l poartă: Emaus. La câteva zile după moarte lui Isus, doi bărbați merg pe drumul care duce în orășelul Emaus discutând despre ceea ce s-a întâmplat pe Golgota și despre anumite zvonuri ciudate de morminte deschise și gropi goale. Se apropie un al treilea bărbat și îi întreabă despre ce vorbesc. Atunci cei doi îi spun: Cum, nu știi nimic despre ce s-a întâmplat la Ierusalim?

Ce s-a întâmplat? întreabă el și cere să i se povestească. Cei doi îi povestesc. Moartea lui Isus și toate celelalte. El ascultă.

Mai târziu dă să plece, dar cei doi îi spun: E târziu, rămâi cu noi, s-a lăsat seara. Mâncăm împreună și putem continua să vorbim. Iar el a rămas cu ei.

În timpul cinei bărbatul rupe pâinea liniștit și simplu. Atunci cei doi înțeleg și îl recunosc în el pe Mesia. El dispare.

Rămaşi singuri cei doi îşi spun: Cum am putut să nu înţelegem? A stat cu noi tot timpul, Mesia era cu noi, iar noi nu ne-am dat seama.

Ne place cât de simplă şi de liniară este povestea. Şi cât de real e totul, fără înfloriturі. Nu fac decât gesturi elementare, necesare, astfel încât, la sfârşit, dispariţia lui Isus pare ceva normal, aproape obişnuit. Ne place liniaritatea, dar asta n-ar fi suficient să ne facă să iubim atât de mult povestea asta, pe care însă o iubim atât de mult şi dintr-un alt motiv: în toată povestea nimeni nu ştie. La început Isus însuşi pare să nu ştie de el şi de moartea sa. Apoi ei nu ştiu de el şi de învierea lui. La sfârşit se întreabă: cum am putut?

Noi cunoaştem întrebarea aceea.

Cum am putut să nu ştim, atât de mult timp, nimic din ceea ce era, şi totuşi să ne aşezăm la masa fiecărui lucru şi a fiecărei persoane întâlnite în drum? Suflete mici – le hrănim cu mari iluzii, iar la sfârşit mergem ca discipolii la Emaus, orbi, alături de prieteni şi iubiţi pe care nu-i recunoaştem, încrezători într-un Dumnezeu care nu mai ştie de el însuşi. De aceea cunoaştem începutul lucrurilor şi apoi primim sfârşitul, dar ne lipseşte mereu sufletul lor. Suntem nu auroră, ci epilog, o perenă descoperire tardivă.

Va exista poate un gest care ne va face să înţelegem. Dar deocamdată noi trăim, toţi. I-am

explicat asta prietenei mele. Vreau ca tu să ştii că Andre moare şi noi trăim, asta-i tot, nu avem altceva de înţeles, deocamdată.

Suntem însă de nezdruncinat şi de o forţă ilogică pentru vârsta noastră. Ne este insuflată odată cu credinţa, care nu e un fenomen efemer, ci o piatră dură, un diamant. Umblăm prin lume purtând o certitudine în care se topeşte orice timiditate, până la a ne împinge la limita ridicolului. Descori ceilalţi nu se pot apăra, pentru că noi ne mişcăm fără pudoare, şi nu le rămâne decât să accepte fără să înţeleagă, dezarmaţi de candoarea noastră.

Facem lucruri nebuneşti.

Ne-am dus într-o zi la mama lui Andre.

Era ceva vreme de când Sfântul avea ideea asta. Din ziua muiei din maşină şi din cauza altor lucruri întâmplate după aceea. Cred că se gândea s-o salveze în vreun fel pe Andre. Iar felul pe care el îl cunoştea era s-o convingă să vorbească cu un preot.

Era o idee fără sens, şi după aceea a fost povestea cu tăiatul părului şi biletul de la prietena mea, dar şi slăbitul. Nu puteam să nu fac nimic, şi e tipic pentru modul nostru de a acţiona s-o luăm pe departe şi să facem o chestiune de salvare

sau de pierzanie, ceva important. Nici măcar nu ne trece prin cap că totul e mai simplu - niște răni normale de vindecat cu gesturi naturale, cum ar fi să te înfurii sau să faci lucruri josnice. Nu cunoaștem astfel de scurtături.

Așa că la un moment dat mi s-a părut normal să mergem. Ne folosim de scheme infantile: dacă un copil e rău, e spus mamei.

I-am spus-o Sfântului. Am mers. Nu avem simțul ridicolului. Aleșii nu l-au avut niciodată.

Mama lui Andre e o femeie minunată, dar de o frumusețe pentru care noi nu avem simpatie, nici înclinație. Stătea pe o sofa enormă, în casa bogată pe care o au.

O văzuserăm de câteva ori, doar în trecere, o apariție elegantă, luminoasă, cu niște ochelari mari, negri. Cu poșete de firmă pe brațul îndoit în formă de V, ca franțuzoaicele din filme. Își ridică mâna și o ține acolo, cu palma în sus, pe jumătate închisă, așteptând ca cineva să depună un obiect delicat, poate un fruct.

Ne privea de pe sofa și nu pot uita respectul pe care, la început, l-a avut pentru noi, nici măcar nu știa cine eram și totul i se părea probabil ireal. Dar, cum am spus, viața o frânsese și probabil de multă vreme nu se mai temea că absurdul se poate strecura în geometria bunului-simț.

Își ținea ochii larg deschiși, poate din cauza [illegible] camentelor, ca într-un efort deliberat de a [illegible] închide. Ne aflam acolo ca să-i spunem că fi[illegible] ei era pierdută.

Dar Sfântul are o voce frumoasă, de predicator. Oricât de nebunesc era ceea ce avea de spus, a spus-o într-un fel curat, fără umbră de ridicol și încărcat de o oarecare demnitate. Candoarea era uimitoare.

Femeia asculta. Își aprindea țigări cu filtrul aurit și le fuma pe jumătate. Nu era ușor de înțeles ce gândea, pentru că pe chipul ei nu exista altceva decât efortul acela de a nu închide ochii. Își purta picioarele ca pe un element decorativ și din când în când și le punea unul peste altul.

Sfântul reuși să spună totul fără să numească nimic și nu pronunță niciodată nici măcar *Andre*, ci doar *Fiica dumneavoastră*. Recapitulă astfel tot ce știam și se întrebă dacă într-adevăr asta voia femeia aceea pentru fiica ei, să se piardă în păcat, în ciuda talentelor și a minunii, doar pentru că nu știuse să-i arate drumul dificil al inocenței. Pentru că atunci noi chiar nu puteam s-o înțelegem și iată de ce venisem la ea – să-i spunem asta.

Eram doi copii și, după ce ne-am terminat temele, am luat un autobuz să venim în casa

aceea frumoasă cu intenția precisă de a explica unui adult cum felul său de a trăi și de a fi părinte distrugea o fată pe care de abia o cunoșteam și care s-ar fi pierdut trăgând după ea toate sufletele slabe pe care le-ar fi întâlnit în drumul ei.

Ar fi trebuit să ne dea pe ușă afară. Ne-ar fi plăcut. Martiri.

În schimb ne-a întrebat.

După părerea voastră ce ar trebui să fac?

Mie mi se păru uluitor. Dar nu și Sfântului, care-și urma șirul gândurilor.

Trimiteți-o la biserică.

Ar trebui să se confeseze, adăugă.

Era atât de teribil de convins, că nici eu nu m-am îndoit că era exact ceea ce trebuia spus în momentul acela. Nebunia sfinților.

Îi povesti atunci despre noi, fără aroganță, ci cu o siguranță tăioasă. Voia ca ea să știe de ce credeam și în ce anume. Avea să-i spună că exista și un alt mod de a-ți trăi viața, iar noi credeam că aceea era calea, adevărul și viața. Spuse că fără vertijul cerurilor nu rămâne decât pământul, prea puțin. Spuse că fiecare om duce cu el speranța că lucrurile au un sens mai înalt și mai nobil, și că pe noi ne învățaseră că speranța aceea devenea certitudine în lumina plină a revelației și sarcină cotidiană în penumbra

vieții noastre. În felul acesta lucrăm la instaurarea Împărăției, spuse, care nu este o rai iune misterioasă, ci construirea răbdătoare a pămân tului făgăduinței, omagiul necondiționat adus visurilor noastre și satisfacția continuă a oricărei dorințe a noastre.

De aceea orice minune nu trebuie să cadă în gol, pentru că este o piatră a Împărăției, înțelegeți?

Vorbea despre minunea de Andre.

O piatră unghiulară, zise.

Apoi tăcu.

Femeia îl asculta în continuare fără să-și schimbe expresia, aruncând doar din când în când o privire iute spre mine, din amabilitate, nu pentru că se aștepta să-mi spun părerea. Dacă gândea ceva o ascundea foarte bine. Părea să n-o impresioneze că se lasă umilită în felul acela, și în plus de un copil – îl lăsase să vorbească despre nulitatea ei, despre cea a fiicei sale. Fără să trădeze vreun resentiment sau vreo plictiseală. Când deschise gura în vorbele ei nu era decât amabilitate.

Ai spus că ar trebui să meargă să se spovedească? întrebă.

Părea să fi rămas acolo cu discuția. Lucrul acela îi trezea curiozitatea.

Da, răspunse Sfântul.

Şi de ce ar trebui s-o facă?

Ca să se împace cu ea însăşi. Şi cu Dumnezeu.

De asta trebuie să ne spovedim?

Ca să ne fie iertate păcatele şi să ne găsim liniştea.

Atunci ea dădu din cap aprobator. Ca şi cum ar fi fost vorba de ceva ce putea înţelege.

Apoi se ridică.

Trebuia să existe un mod pentru a pune capăt poveştii ăsteia, şi cel mai simplu era să ne mulţumească, să închidă uşa în urma noastră şi să uite. Apoi să zâmbească. Dar femeia aceea avea timp, şi probabil începuse de mult să mai fie conciliantă. Tăcu deci, rămânând în picioare, ca şi cum ar fi fost pe punctul să-şi ia rămas-bun, dar apoi se aşeză din nou, exact în aceeaşi poziţie de dinainte, dar cu o privire diferită, cu o duritate pe care o ţinuse ascunsă, şi spuse că îşi aducea bine aminte ultima oară când se spovedise. Era într-o biserică foarte frumoasă, din piatră albă, unde orice proporţie şi simetrie îndemna la pace. Atunci i se păruse normal să caute un duhovnic, deşi nu era deloc obişnuită cu aşa ceva, şi nici nu avea încredere în sfintele taine, cu atât mai puţin în aceea. Dar i se păruse că aşa trebuia, ca o completare a acelei frumuseţi neobişnuite. Am văzut un călugăr, ne spuse.

Cu tunica albă cu mâneci largi, pe încheietură subțiri, și mâinile albe. Nu exista un confesional, călugărul stătea jos, ea s-a așezat în fața lui. Îi era rușina de rochia-i prea scurtă, dar uită de ea la primele cuvinte ale călugărului. O întrebă ce-i apăsa sufletul. Ea răspunse fără să se gândească, spuse că era incapabilă să-i fie recunoscătoare vieții și acesta este cel mai mare dintre păcate. Eram calmă, spuse, dar vocea nu ținea cont de calmul meu, părea să vadă un abis pe care eu nu-l vedeam, așa că tremura. Am spus că acela era primul păcat și ultimul. Fiecare lucru era minunat în viața mea, dar eu nu știam să fiu recunoscătoare și îmi era rușine de fericirea mea. Dacă nu e fericire, i-am spus călugărului, este cel puțin bucurie sau noroc, dăruit cum nu multor persoane le este hărăzit, dar mie da, fără ca eu să reușesc vreodată să-l traduc într-o pace a sufletului. Călugărul nu spuse nimic, dar vru apoi să știe dacă se ruga. Era mai tânăr decât ea, ras în cap și cu un ușor accent străin. Nu mă rog, i-am spus, nu mă duc la biserică, vreau să vă povestesc viața mea, i-am povestit câte ceva. Dar nu de asta mă căiesc, am spus în cele din urmă. Ci de nefericirea mea aș vrea să mă căiesc. Nu avea nici un sens, dar plângeam. Atunci călugărul se aplecă spre mine și spuse

că nu trebuia să mă tem. Nu zâmbea, nu era patern, nu era în nici un fel. Era o voce. Spuse că nu trebuie să mă tem și multe alte lucruri pe care nu mi le mai amintesc, îmi amintesc doar vocea. Și gestul din final. Mâinile apropiate de fața mea și apoi una care îmi atinge ușor fruntea desenând semnul crucii. Abia simțit.

Cât timp a povestit, mama lui Andre și-a ținut ochii plecați, cu privirea fixă. Își căuta cuvintele. Dar apoi vru să ne privească pentru ceea ce mai avea de spus.

M-am întors a doua zi să-l caut. Nu pentru confesiune, doar o plimbare lungă. Apoi m-am întors încă o dată și încă o dată. Nu mai puteam fără. M-am întors chiar și atunci când a început să-mi ceară el să mă întorc. Totul se petrecea foarte lent. Dar de fiecare dată se petrecea ceva. Prima dată când ne-am sărutat, am vrut-o eu. Tot restul l-a vrut el. Aș fi putut să mă opresc în orice moment, nu-l iubeam chiar atât de mult, aș fi putut s-o fac. Am mers însă cu el până la capăt, pentru că era neobișnuit, era spectacolul unei pierzanii. Voiam să văd până unde pot face dragoste oamenii lui Dumnezeu. Așa că nu l-am salvat. N-am găsit niciodată un bun motiv ca să-l salvez de mine. S-a omorât acum opt ani. Mi-a lăsat un bilet. Îmi amintesc

doar că vorbea despre greutatea crucii, dar într-un fel de neînțeles.

Ne privi. Mai avea ceva de spus și era exact pentru noi.

Andre este fiica lui, spuse. Ea știe.

Făcu o mică pauză perfidă.

Îmi imaginez că și Dumnezeu știe. Pentru că nu și-a drămuit pedeapsa.

Nu mă șocă privirea ei, ci aceea a Sfântului, pe care o cunoșteam, avea de-a face cu demonii. Pare orb în momentele acelea, pentru că vede totul, dar în altă parte – în interiorul său. Trebuia să plecăm de acolo. M-am ridicat și am găsit cuvintele potrivite pentru a justifica neașteptata grabă care mă apucase, parcă venisem acolo doar pentru asta, era probabil ceea ce știam să fac. Mama lui Andre fu impecabilă, reuși chiar să ne mulțumească fără cea mai mică ironie. Ne salută strângându-ne mâna. Înainte de a ieși, am mai avut timp să văd în hol ceva ce nu trebuia absolut deloc să stea acolo, dar care fără doar și poate era chitara lui Bobby sprijinită de perete. În trupa noastră el cântă la chitară bas, instrumentul lui e de un negru strălucitor, cu un abțibild cu chipul lui Gandhi deasupra. Acum era acolo, în casa lui Andre.

Puteam să venim când vrem, spuse mama lui Andre.

Ce naiba caută basul tău în casa lui Andre? – nici măcar n-am așteptat ziua următoare ca să mergem să-l întrebăm. În aceeași seară, în parohie, avea loc o adunare a grupului de rugăciune, eram cu toții acolo, numai Luca nu era, obișnuitele probleme de acasă.

Bobby se înroși, nu se aștepta la așa ceva. Cânta cu Andre, ne spuse.

Cânți? Ce cânți?

Cântece, zise.

Încerca să glumească. Așa e el.

Nu spune prostii, ce cânți cu ea?

Nimic, e pentru un spectacol al ei.

Tu cânți cu noi, Bobby.

Și ce-i cu asta?

E că dacă începi să cânți cu altcineva trebuie să ne spui.

V-aș fi spus.

Când?

În clipa aceea am înțeles că se supărase.

Da' ce naiba vreți de la mine? Doar nu m-am însurat cu voi.

Făcu un pas înainte.

Mai degrabă de ce nu-mi spuneți ce făceați *voi* acolo, ce-i cu povestea asta că mergeți acasă la ea?

Avea dreptate să întrebe. I-am explicat. I am spus că am mers, Sfântul şi cu mine, ca să vorbim cu mama lui Andre. Voiam să-i spunem despre fiica ei, că ar fi trebuit să facă ceva pentru că se distruge pe ea şi pe prietenele ei.

Aţi fost la mama lui Andre să-i spuneţi lucrurile astea?

Am adăugat că Sfântul îi spusese despre noi, despre Biserică şi ce credeam despre toată povestea aia. O sfătuise s-o ducă pe Andre să se confeseze, să vorbească cu un preot.

Andre? Să se confeseze?

Da.

Sunteţi nebuni, v-aţi pierdut minţile.

Asta trebuia să facem, am spus.

Asta trebuia? I-auzi, i-auzi. Dar ce vrei să înţelegi tu despre Andre, aia e maică-sa, o fi ştiind ea ce trebuie să facă.

Nu-i chiar sigur.

E o femeie matură, tu eşti un copil.

Asta nu înseamnă nimic.

Un copil. Cine te crezi să te duci să-i dai lecţii?

Dumnezeu e cel care vorbeşte cu vocea noastră, zise Sfântul.

Bobby se întoarse să-l privească. Dar nu-i observă privirea de orb. Era prea furios.

Nu eşti încă preot, Sfântule, eşti un copil, când o să fii preot atunci te întorci şi te lăsăm să-ţi ţii predica.

Sfântul sări la el, are o agilitate infernală în astfel de momente. Căzură pe jos, se băteau de-adevăratelea. Totul s-a petrecut atât de repede, că eu nu puteam face altceva decât să privesc. Făceau totul într-o liniște ilogică, concentrați, cu mâinile înainte. Niște mâini dure încleştate în jurul gâtului celuilalt. Apoi Sfântul se lovi cu capul de pământ şi Bobby se trezi cu el, moale, în braţe. Erau amândoi plini de sânge.

Aşa am ajuns la Urgenţe. Ne-au întrebat ce se întâmplase. Ne-am bătut, a spus Bobby. Din cauza fetelor. Medicul dădu aprobator din cap, nu-i păsa. Îi împinse pe amândoi în spatele unei uşi de sticlă, Sfântul pe o targă, Bobby pe picioarele lui.

Stăteam singur pe coridor aşteptând sub un afiş AVIS[1] cu imaginea autobuzelor în care se donează sânge. Îl însoţeam pe tata acolo când eram mic. Erau parcate în piaţă. Tata îşi scotea haina şi îşi sufleca mâneca de la cămaşă. Era, evident, un erou. La sfârşit îi dădeau un pahar

1 AVIS = Asociaţia donatorilor de sânge (Associazione Volontari Italiani Sangue). (N. tr.)

de vin și el mă lăsa să-mi înmoi buzele. Am optișpe ani și deja fericirea are gustul amintirilor.

Bobby ieși cu doi plasturi pe față, nici o complicație, doar o mână bandajată. Se așeză lângă mine. Era târziu. Nu era nevoie să spuneam că țineam unul la celălalt, dar i-am dat o palmă peste umăr, așa nu puteam greși. Zâmbi.

Ce cânți cu Andre? l-am întrebat.

Ea dansează și eu cânt. Ea m-a rugat. Pentru un spectacol. Vrea să facă din asta un spectacol.

Și cum e?

Nu știu. N-are nici o legătură cu ce facem noi. Nu înseamnă nimic.

Adică?

Adică nu are nici o importanță, ceea ce facem nu înseamnă nimic, nu există o poveste, sau o idee, nimic. Ea dansează, eu cânt, asta-i tot.

Rămase puțin pe gânduri. Eu încercam să-mi imaginez.

Deci nu e o faptă bună, zise, e o faptă și gata. N-are nici o legătură cu a face ceva bun.

Spuse că avea legătură cu a face ceva *frumos*.

Îi era greu să explice, iar mie mi-era greu să înțeleg, pentru că noi suntem catolici și nu suntem obișnuiți să facem deosebire între valoarea estetică și valoarea morală. Ca atunci când e vorba de sex. Ne-au învățat că se face dragoste

pentru a comunica și pentru a împărtăși bucuria. Se cântă pentru aceleași motive. Plăcerea n-are nici o legătură cu asta, e o rezonanță, o reverberație. Frumusețea nu e decât un accident, necesar doar în doze minime.

Bobby spuse că *îi era rușine* să cânte în felul ăla, când o făcea în casa lui Andre i se părea că este în pielea goală, și asta îi dăduse de gândit.

Știi când vorbim despre muzica *noastră*? întrebă.

Da.

Fiindcă nu există un scop, doar că eu cânt și ea dansează, nu există un adevărat motiv pentru a o face, în afară de faptul că vrem, că ne place s-o facem. Noi suntem motivul. La sfârșit lumea nu e mai bună, n-am convins pe nimeni, n-am făcut pe nimeni să înțeleagă ceva, la sfârșit suntem tot ca la început, dar adevărați. Și în spatele nostru o urmă – ceva ce rămâne, ceva *adevărat*.

Era obsedat de chestia asta cu adevărul.

Poate că asta și e: cânt muzica *mea*, zise.

Nu-l mai urmăream prea mult.

Așa cum o prezinți, pare o gogoașă colosală, știi? am spus.

Este, a spus. Dar lui Andre nu-i pasă, dimpotrivă, pare că o deranjează tot ce poate deveni

emoționant. Ea a vrut basul, tocmai pentru că este cel mai de jos[1] lucru din viață. Și dansează în același fel. De câte ori ar putea deveni emoționant, se oprește. Se oprește întotdeauna cu un pas înainte.

Îl priveam.

Uneori, spuse, îmi iese ceva care mi se pare frumos, puternic, și atunci ea se întoarce spre mine, fără să se oprească din dansat, ca și cum ar fi auzit o notă falsă. Nu-i pasă absolut deloc să fie frumos în felul ăla. Nu asta caută.

Am zâmbit. Te-ai culcat cu ea? am întrebat.

Bobby începu să râdă.

Tâmpitule, zise.

Hai, recunoaște, te-ai culcat cu ea.

Să știi că nu pricepi absolut nimic.

Ba da, te-ai culcat.

Se ridică. Făcu câțiva pași pe coridor. Nu eram decât noi acolo. Continuă să se plimbe în sus și în jos până când crezu că am terminat cu povestea aia.

Luca? întrebă.

I-am telefonat. Poate că vine, avea probleme acasă.

---

1 Joc de cuvinte intraductibil: *basso* în italiană înseamnă „chitară bas", dar și „cel mai de jos", „cel mai scăzut". (N. tr.)

Ar trebui să plece de acolo.

Are optișpe ani și la optișpe ani nu pleci de acasă.

Cine a spus asta?

Ia mai du-te...

O să-l facă praf încetul cu încetul în casa aia. Vine la spital, la larve?

Le spunem larve bolnavilor din spital.

Da. Tu ești cel care nu mai vine.

Se așează. Săptămâna viitoare vin.

Așa ai spus și săptămâna trecută.

Dădu din cap în semn că da. Nu știu, nu mai am chef.

Nimeni n-are chef, numai că ei stau acolo și ne așteaptă. Îi lăsăm să naufragieze în propria lor urină?

Se gândi o clipă.

De ce nu, zise.

Du-te la naiba.

Rădeam împreună

Apoi sosiră părinții Sfântului. Nu întrebară prea multe, doar cum se simțea Bobby și când va ieși Sfântul. Încetaseră de mult să mai încerce să înțeleagă, se limitau să aștepte consecințele și să îndrepte, de fiecare dată, lucrurile. Veniseră și de data asta să dreagă ce era de dres și se părea că aveau intenția s-o facă într-o manieră

delicată, fără să deranjeze. Tatăl își adusese ceva de citit.

La un moment dat Bobby spuse că regreta, nu voise să-i facă rău.

Sigur, spuse mama Sfântului zâmbind. Tatăl își ridică privirile de pe carte și spuse pe un ton amabil un lucru pe care deseori îl spun părinții. Bineînțeles că nu.

Numai că în cele din urmă se dovedi că Sfântul nu se simțea prea bine. Au vrut să-l țină sub observație, cu capul nu-i de glumit. Ne-au dus la el, ai lui păreau îngrijorați mai mult de lenjerie. De schimburi. Că lumea se salvează prin detalii e un lucru în care credem orbește.

Sfântul îi făcu un semn lui Bobby și el se apropie. Își spuseră ceva. Apoi făcură unul din gesturile acelea.

Am rămas cu Bobby să semneze hârtiile pentru spital și să primească indicațiile medicale, părinții Sfântului plecaseră deja. Când am ieșit, afară ne aștepta Luca.

De ce n-ai intrat?

Urăsc spitalele.

Ne-am îndreptat spre tramvai, strânși în paltoane ca niște arici, respirând ceața. Era târziu și în întuneric domnea singurătatea. N-am scos nici un cuvânt până când am ajuns în stație. Căci

o stație de tramvai, noaptea, în frigurile noastre ceţoase, e perfectă. Spunem doar cuvintele necesare, fără nici un gest. Câte o privire când e nevoie. Vorbim ca bărbaţii de altădată. Luca voia să ştie şi noi i-am povestit, în felul nostru. I-am spus despre după-amiaza petrecută la mama lui Andre. În doar câteva cuvinte părea şi mai absurd.

Sunteţi nebuni, zise.

S-au dus să-i ţină o predică, zise Bobby.

Şi ea? întrebă Luca.

I-am spus povestea cu călugărul. Aproximativ aşa cum o auzisem. Până la punctul în care Andre era fiica lui.

Mai întâi Luca râse, apoi căzu e gânduri.

Nu e adevărat, spuse în cele din urmă.

Şi-a bătut joc de voi, zise.

M-am gândit din nou la felul în care povestise femeia, căutând o nuanţă care să explice. Dar era ca şi cum m-aş fi izbit de un geam, nu găseam nimic. Rămânea deci ipoteza unui preot de pe tarlaua cealaltă, o lovitură urâtă. Era mai bine înainte, noi aici, ei acolo, fiecare cu recolta lui. Era schema în care noi ştiam să jucăm. Dar acum aveam de-a face cu o geometrie diferită, era geometria lor sărită de pe fix.

Veniţi să vedeţi spectacolul? întrebă Bobby. Se referea la chestia aia pe care o făceau el şi Andre.

Luca îl puse să-i explice, apoi zise că mai degrabă își taie gâtul.

Și tu? se întoarse Bobby spre mine.

Da, vin, ține-mi trei bilete.

Trei?

Am doi prieteni care vor să vină.

Aceiași doi cretini?

Da, ei.

Bine, atunci trei.

Mulțumesc.

Vine tramvaiul, zise Luca.

Și, pentru că se bătuseră, Bobby și Sfântul s-au dus împreună la munte. Așa facem noi. Când se rupe ceva, căutăm efortul și singurătatea. Atât de mare este luxul spiritual în care trăim, încât, pentru a ne salva, alegem cu grijă ceea ce într-o viață normală ar fi pedeapsă și chin.

De obicei căutăm efortul și singurătatea în mijlocul naturii. Preferăm munții din motive evidente. Legătura dintre efort și urcuș acolo e adevărată, iar tendința fiecărei forme de relief spre înălțimi, obsesivă. Atunci când străbați piscurile, tăcerea devine religioasă, iar puritatea din jur e o promisiune îndeplinită – apa, aerul, pământul curățat de insecte. În fond, dacă crezi în Dumnezeu, muntele este locul cel mai ușor în care să faci asta. Trebuie adăugat că frigul

te obligă să-ți ascunzi corpul, iar oboseala îl desfigurează, în felul acesta efortul nostru cotidian de a ne controla trupul este maxim, iar după ore întregi de mărşăluit nu mai suntem decât paşi şi gânduri, strictul necesar, cum am fost învățați, pentru a fi noi înşine.

Plecară pe munte singuri. N-au vrut pe nimeni cu ei. Un cort canadian, puține alimente, fără nici o carte şi fără muzică. Să te lipseşti de tot e ceva care ajută, nimic nu te duce atât de aproape de adevăr ca lipsurile. Plecară pentru că îşi puseseră în gând să alunge răceala instaurată între ei. După două zile urmau să se întoarcă.

Ştiam unde aveau de gând să meargă. Exista o coastă exasperantă, lungă şi pietroasă, înainte de a ajunge pe vârful muntelui. Să umbli pe o pantă pietroasă e o pedeapsă, e clar că-şi vârâse coada Sfântul, numai el era în stare de aşa ceva. Voia o pedeapsă. Dar şi lumina, probabil, pentru că lumina pe pietriş e adevărata lumină a pământului. Şi mai voia senzația aceea ciudată pe care o avem acolo sus, a unui lucru moale, ultimul rămas să plutească pe o mare nemişcată. Ca şi cum am fi scăpat de farmece.

Cu puțină invidie, m-am uitat la ei cum pleacă. Ne ştim destul de bine ca să înțelegem nuanțele. Bobby avea un mod ciudat de a face

micile gesturi de dinaintea plecarii – se prezentase chiar cu o pereche de pantofi nepotriviți, ca unul care n-ar vrea să plece cu adevărat. I-am întrebat dacă era sigur că vrea să plece și el a ridicat din umeri. Părea că nu-i pasa cine știe ce de asta.

În prima noapte se instalară lângă coasta pietroasă. În timp ce fixau cortul pe întuneric deja, rucsacul Sfântului alunecă de pe piatra pe care fusese așezat. Și cum nu era bine închis ieșiră afară cele câteva lucruri trebuincioase excursiei. Dar, la lumina lămpii cu gaz, mai apăru ceva lucios, iar Bobby nu înțelese imediat despre ce era vorba. Sfântul puse lucrurile la loc, apoi se întoarse la cort. Ce faci cu pistolul? îl întrebă Bobby zâmbind. Nimic, răspunse Sfântul.

A fost și asta, dar, probabil mai mult decât atât, au fost cuvintele din timpul nopții. Dimineața începură să urce coasta, dar fără să-și vorbească, doi străini. Sfântul, care are un fel de a merge înverșunat, urca constant, fără să scoată o vorbă. Bobby rămase în urmă, încălțămintea nepotrivită nu-l ajuta deloc. Dinspre răsărit se porni vântul, apoi începu să plouă. Era un frig pătrunzător. Sfântul mergea cu pas regulat făcând din când în când mici pauze, fără să-și întoarcă vreodată capul. La un moment dat,

din spate, Bobby îi strigă ceva. Sfântul întoarse capul. Bobby îi urlă că s-a săturat şi că se întoarce acasă. Sfântul clătină din cap şi îi făcu semn să înceteze, mai bine să facă paşi. Dar Bobby nu-l asculta, striga şi vocea-i părea a unuia care stă să plângă. Atunci Sfântul făcu vreo câţiva metri înapoi, încet, uitându-se bine unde punea picioarele. Ploaia cădea oblic, rece ca gheaţa. Ajunse la o distanţă de câţiva bolovani de Bobby şi-l întrebă ce naiba se întâmplă. Nimic, răspunse Bobby, dar eu mă întorc acasă. Sfântul se mai apropie puţin, rămânând totuşi la câţiva metri distanţă. Nu poţi să faci asta, spuse. Sigur că pot. Ba chiar ar trebui s-o faci şi tu, să plecăm de aici, e o excursie de căcat. Dar pentru Sfânt nu era o excursie, nu există excursii pentru noi, cei care credem – nimic nu poate fi mai rău decât să le numeşti excursii, sunt rituri ale liturghiei noastre. Aşa că Sfântul simţi cum ceva se rupe iremediabil, şi nu se înşela. Îi spuse lui Bobby că-i era milă de el. Uită-te la tine, fanatic de căcat, îi răspunse Bobby. Nu se poate spune că urlau, dar vântul îi obliga să vorbească tare. Stătură o clipă nemişcaţi, neştiind ce să-şi mai spună. Apoi Sfântul se întoarse şi începu să urce din nou fără să scoată o vorbă. Bobby îl lăsă să plece, apoi începu să urle la el că era nebun,

că se simțea un sfânt, nu-i așa?, dar că nu era, știau cu toții că nu era, el și curvele lui! Sfântul continua să urce, nici nu părea că-l ascultă, dar la un moment dat se opri efectiv. Își scoase rucsacul, îl așeză jos, îl deschise, se aplecă să ia ceva și apoi se ridică ținând pistolul strâns în mâna dreaptă. Bobby! urlă. Erau departe unul de celălalt, și bătea și vântul, trebuia să strige. Ține-l tu, strigă. Și îi aruncă pistolul. Bobby îl lăsă să cadă printre bolovani, pistoalele îl înspăimântau. Îl văzu cum se izbește de ceva tare, apoi cum se rostogolește într-o groapă. Când se întoarse către Sfânt, îl văzu din spate cum urca încet. Atunci, pentru o clipă, nu înțelese, apoi îi veni în minte că băiatul ăla nu voia să rămână singur cu pistolul lui, complet singur cu el. Și simți multă duioșie pentru Sfânt și pentru mersul lui, tot mai mic, pe coastă. Dar nu se răzgândi și nu începu să urce din nou, înțelese că așa va fi pentru totdeauna.

Se duse să ia pistolul. Oricât i-ar fi fost de scârbă, îl puse în rucsac, ca să dispară de acolo și din orice singurătate prin care Sfântul ar fi putut să treacă. Apoi o luă pe drumul de întoarcere.

Știu povestea asta pentru că mi-a spus-o Bobby, până în cele mai mici detalii. A făcut-o

ca să-mi explice că probabil totul se întâmplase deja înainte, cu încetineala unei mișcări geologice, iar în cele din urmă acolo, pe coastă, înțelesese dintr-odată că se terminase. Se referea la ceva ce noi cunoaștem bine – expresia imprecisă pe care o folosim este: a-ți pierde credința. E coșmarul nostru. În fiecare moment al drumului pe care-l parcurgem știm că se poate întâmpla ceva asemănător unei eclipse totale – să-ți pierzi credința.

Putem înțelege ce ne învață preoții apropo de această eventualitate doar inspirându-ne din experiența primilor apostoli. Erau puțini, cei mai apropiați de Isus, și a doua zi după Calvar, după ce îl dezleagă pe Învățătorul lor de pe cruce, se reunesc cu toții înspăimântați. Trebuie să amintim că purtau în suflet durerea cât se poate de omenească a pierderii cuiva drag și nimic mai mult. Nici unul dintre ei nu era conștient, în momentul acela, că nu murise un prieten, un profet, un Învățător, ci Dumnezeu. Era ceva ce nu înțeleseseră. Evident nu erau în stare să-și imagineze că omul acela era *cu adevărat* Dumnezeu. Deci se reuniră în ziua de după Calvar, în amintirea obișnuită a unei persoane dragi și de neînlocuit, care nu mai exista. Dar din cer se coborî peste ei Spiritul Sfânt. Și atunci,

pe neașteptate, vălul se rupse și ei înțeleseră. Îl recunoșteau acum pe Dumnezeul alături de care umblaseră ani de zile și putem să ne imaginăm cum fiecare mic episod al vieții le-a revenit în minte în clipa aceea, într-o lumină atât de orbitoare, încât le-a deschis larg sufletul pentru totdeauna. În Noul Testament acea deschidere se regăsește în splendida metaforă a glosolaliei[1]: deveniră brusc capabili să vorbească toate limbile lumii – un fenomen bine cunoscut care era asociat cu clarvăzătorii și ghicitorii. Era pecetea unei înțelegeri magice.

Deci ceea ce ne învață preoții e că evlavia e un dar care ne vine de Sus și care are de-a face cu taina. De aceea e fragilă, ca o viziune, și, tot ca o viziune, de neatins. E o întâmplare supranaturală.

Totuși, noi știm că nu e așa.

Ne supunem doctrinei Bisericii, dar știm bine și o altfel de poveste, ale cărei rădăcini se afundă în țărâna care ne-a zămislit. Pe undeva, într-o manieră invizibilă, nefericitele noastre familii ne-au transmis instinctul iremediabil de a crede

---

1 Glosolalia, amintită în Noul Testament, este inspirată de Duhul Sfânt și înseamnă vorbirea într-o limbă necunoscută. (N. tr.)

că viața e o experiență imensă. Cu cât a fost mai modestă orice deprindere pe care ne-au transmis-o, cu atât mai profund a fost în fiecare zi apelul lor ascuns la o ambiție fără margini, așteptarea unui sens aproape irațional. Așa ne-am apropiat de lume, încă de copii, cu intenția precisă de a o restitui măreției sale. Pretindem ca ea să fie dreaptă, nobilă, de neclintit în tendința spre mai bine și de neoprit în drumul creației sale. Asta face din noi niște rebeli și ne deosebește de ceilalți. Lumea de afară ne apare mai degrabă ceva umilitor, sec, total nepotrivit cu așteptările noastre. În viețile celor care nu cred vedem rutina condamnaților și în fiecare gest al lor descoperim parodia umanității pe care o visăm. Fiecare nedreptate e o jignire adusă așteptărilor noastre, fiecare durere, ticăloșie, mizerie sufletească, urâțenie. Fiecare cădere în gol a sensului și fiecare om fără speranță sau fără noblețe. Fiecare gest meschin. Fiecare clipă pierdută.

Astfel încât, înainte de a crede în Dumnezeu, credem în om și doar asta este, la început, credința.

Așa cum am spus, ea se manifestă în noi sub forma unei lupte: suntem contra, suntem diferiți, suntem nebuni. Ne scârbește ceea ce le place

altora şi preţuim ceea ce alţii disprețuiesc. Inutil să mai spun că asta ne galvanizează. Creştem cu ideea că suntem nişte eroi – oricum dinti-o categorie ciudată, care nu descinde din tipologia clasică a eroului –, nu iubim armele, nici violența, nici lupta brutală. Suntem nişte eroi-femeie, din cauza felului în care intrăm în luptă cu mâinile goale, întăriți de o candoare infantilă şi invincibili în ordinea noastră de o modestie iritantă. Ne târâm printre roțile dințate ale lumii cu fruntea sus, dar cu pasul celor din urmă – acelaşi pas scârbos de umil şi de hotărât cu care Isus din Nazaret a străbătut lumea în toată viața lui publică, stabilind dincolo de o doctrină religioasă, un model de comportament. De neînfrânt, după cum a demonstrat istoria.

La capătul acestei epopei pe dos îl găsim pe Dumnezeu. E un pas natural care vine de la sine. Credem atât de mult în orice ființă, încât ni se pare normal să ne gândim la o creație – un gest înțelept căruia îi dăm numele de Dumnezeu. Astfel, credința noastră nu e atât o faptă magică şi incontrolabilă, cât o deducție liniară, prelungirea la infinit a unui instinct moştenit. Căutători ai sensului, am ajuns foarte departe, iar la capătul călătoriei se afla Dumnezeu – totala plenitudine a sensului. Foarte simplu. Când ni

se întâmplă să pierdem o asemenea simplitate, ne sare în ajutor Evanghelia, pentru că în ea călătoria noastră de la om la Dumnezeu s-a fixat pentru totdeauna într-un model sigur, în care fiul rebel al omului coincide cu fiul predilect al lui Dumnezeu, contopiți într-un singur trup eroic. Ceea ce ar putea fi la noi nebunie, acolo e revelație, destin împlinit, ideogramă perfectă: Dobândim din ea o certitudine perfectă căreia îi spunem credință.

Se poate întâmpla s-o pierdem. Dar folosesc aici o expresie imprecisă care face aluzie la credință ca la o vrajă, ceva ce nu ne privește. Nu-mi *voi pierde* credința, nu poate *să o piardă* Bobby. N-am *găsit-o*, nu putem *să o pierdem*. E ceva diferit, deloc magic. Ceea ce îmi vine în minte e prăbușirea geometrică a unui zid, clipa în care ceva din structura lui cedează și totul se prăbușește. E adevărat că zidul din piatră e solid, dar în interiorul lui are întotdeauna o cavitate slabă, un reazem nesigur. Cu timpul am învățat exact *unde*, care e piatra ascunsă care ne poate trăda. Se află în exact punctul pe care ne sprijinim orice eroism și orice sentiment religios, se află acolo unde refuzăm lumea altora, unde o disprețuim, dintr-o siguranță instinctivă, unde o știm, cât se poate de evident, fără sens. Doar

Dumnezeu ne este suficient, lucrurile niciodată. Dar nu întotdeauna e adevărat, nu e adevarat pentru totdeauna. E suficientă uneori eleganța gestului altcuiva sau frumusețea gratuită a unui cuvânt laic. Sclipirea vieții închisă în destine greșite. Noblețea răului, uneori. Atunci apare o lumină pe care n-am fi bănuit-o. Siguranța de piatră se sparge și totul se prăbușește. Am văzut asta la mulți, am văzut-o la Bobby. Mi-a spus: există o mulțime de lucruri adevărate în jur, iar noi nu le vedem, dar ele există și au un sens, fără să aibă nici o nevoie de Dumnezeu.

Dă-mi un exemplu.

Tu, eu, așa cum suntem cu adevărat, nu cum ne prefacem că suntem.

Dă-mi altul.

Andre și chiar cei din jurul ei.

Ți se pare că oamenii ăia *au un sens*?

Da.

De ce?

Sunt adevărați.

Noi nu suntem?

Nu.

Voia să spună că lumea există totuși și în absența sensului, iar în acrobația aceea de a exista fără nici o coordonată se găsește o frumusețe, chiar o noblețe, uneori, pe care noi nu o cunoaștem –

ca posibilitatea unui eroism la care nu ne-am gândit niciodată, *eroismul unui adevăr oarecare*. Dacă recunoşti asta, cu ochii tăi, fixând lumea, chiar şi o singură dată, atunci eşti pierdut – bătălia e acum alta pentru tine. Crescuţi cu siguranţa de a fi eroi, devenim memorabili în alte legende. Dumnezeu se evaporă ca un expedient infantil.

Bobby mi-a spus că panta aceea pietroasă de munte i se păruse a fi ceea ce mai rămăsese dintr-o fortăreaţă în ruine. Nu puteai să umbli pe ea, a spus.

Am văzut atunci cum alunecă încet în depărtare, dar niciodată cu spatele, ci cu privirea spre noi, prietenii săi. Ai fi putut spune că urma să se întoarcă peste puţin timp. Nu ne-am gândit niciodată că o să-l vedem dispărând cu adevărat. Dar nu se mai ocupă de larve, acolo la spital, şi de nimic altceva. A venit să mai cânte de câteva ori în biserică, şi după aceea nimic. Băşii îi cântam eu, la orga electronică. Nu era acelaşi lucru, dar mai ales nu mai creşteam la fel, fără el. Avea o uşurinţă pe care noi n-o aveam.

Într-o zi s-a întors să ne spună de spectacolul lui cu Andre, dacă voiam cu adevărat să-l vedem. Noi am spus că da şi ne-am dus, iar asta ne-a schimbat viaţa.

Era un teatru în afara orașului, o [illegible] până într-o localitate cu străzi și case [illegible] și câmpie în jur. Provincie. Dar cu un teatru ca pe vremuri, în piață, cu scenă în formă de potcoavă și tot restul. Poate că se afla și vreun localnic acolo, dar cei veniți să vadă spectacolul erau mai ales prieteni și rude, ca la o nuntă, toți se salutau la intrare. Noi stăteam deoparte, pentru că erau mulți de-ai lor, cei pe care Bobby îi considera adevărați, iar noi nu. M-au îngrețoșat încă o dată totuși.

Nici spectacolul nu ni s-a părut cu mult mai bun. Oricâtă bunăvoință am fi avut. Dar nu era ceva pe care noi să-l putem înțelege. În afara lui Andre, mai era Bobby care cânta la chitară, diapozitive proiectate pe fundal și alți trei dansatori, niște tipi normali însă, chiar diformi, trupuri lipsite de frumusețe. Nu dansau, dacă nu cumva mișcarea aceea după niște reguli și un plan precis nu însemna dans. Din când în când, basul lui Bobby se amesteca cu alte sunete, înregistrate. Strigăte la un moment dat și în final.

Pe basul lui Bobby mai era încă abțibildul cu chipul lui Gandhi, asta mi-a făcut plăcere. Dar era adevărat că nu numai notele pe care le scotea erau altfel, dar și felul în care se sprijinea pe picioare, curbura spatelui și mai ales

expresia chipului, căutată, fără pic de ruşine, ca şi cum ar fi uitat de public – o expresie distantă. Îl vedeai, dacă voiai, pe Bobby cum era el, de când încetase să mai fie Bobby. Îl priveam fascinaţi. Sfântul râdea din când în când, dar încet, stânjenit.

Şi mai era şi Andre. Absorbită în întregime de mişcările ei – un trup. Ceea ce puteam înţelege era că simţea nevoia să pună ordine în gesturi, ca şi cum ar fi hotărât să înlocuiască întâmplarea sau naturaleţea cu un soi de necesitate care să le ţină împreună, una comandând-o, inevitabil, pe cealaltă. Dar de fapt cine ştie. Un alt lucru se putea spune: că acolo unde stătea ea apărea o intensitate specială, uneori hipnotică – noi ştiam asta, o văzuserăm deja la serbările de la şcoală, dar nu era ceva cu care să te poţi obişnui, de fiecare dată ne lua prin surprindere, şi aşa a fost şi de data aceea, în timp ce ea dansa.

Trebuie să adaug că era exact aşa cum spusese Bobby, nu însemna nimic, nu exista o poveste sau un mesaj, nimic, doar acea aparentă *necesitate*. Totuşi, la un moment dat Andre era întinsă pe jos, pe spate, iar când se ridică, o făcu lăsând să-i cadă tunica albă, ca pielea unui şarpe, şi apăru în faţa ochilor noştri goală. Şi astfel ne era oferit, fără nimic în schimb, ceea ce con-

siderasem întotdeauna că depășea posibilitățile noastre, lăsându-ne pe moment interzişi. Andre se mişca goală, şi orice poziție de-a noastră pe fotoliul teatrului devenise brusc nepotrivită, chiar şi unde ne țineam mâinile. Eu îmi forțam ochii să privească întreaga scenă, dar ei căutau trupul în toate detaliile lui, pentru a prinde neașteptatul dar. Mai aveam şi o vagă senzație că va dura puțin, eram deci cuprins de grabă şi de un sentiment de neplăcere atunci când ea începea să se apropie de tunică. Pe care totuşi o lăsa mereu pe jos, îndepărtându-se din nou, evitând-o. Nu ştiu dacă îşi dădea seama ce face cu ochii noştri. Se prea poate să nu-i fi păsat absolut deloc, să nu fi fost acela miezul întâmplării. Dar o făcea pentru noi – trebuie să amintesc că eu, de exemplu, văzusem o fată goală doar de patru ori în viața mea, chiar le-am numărat. Iar ea era Andre, nu era o fată. O priveam deci cu toții, şi problema era că nu găseam nimic sexual, nimic care să aibă de a face cu dorința, ca şi cum privirea s-ar fi desprins de corp, iar asta mi s-a părut o magie: că un corp putea să se mişte ca şi cum ar fi fost o forță pură, nu un corp gol. Chiar şi când am privit-o între picioare, am îndrăznit s-o fac, pentru că ea îmi dădea voie, nu mai exista acolo sex de multă vreme,

dispărute, doar o incredibilă apropiere, ceva de neînchipuit. Şi mi s-a părut că înţeleg că ăsta era singurul mesaj, singura poveste care mi se spusese pe scena aia. Povestea cu trupul gol. Înainte de sfârşitul spectacolului, Andre se îmbrăca, încet, cu un costum bărbătesc, cu cravată – ceva simbolic, îmi imaginez. Ultimul dispăru în pantalonii negri, cu dungă, triunghiul blond dintre coapse, şi în timpul acelui lung moment se auziră câteva tusete în sală, ca şi cum cineva s-ar fi întors de departe – atunci ne dădurăm seama de liniştea specială care fusese înainte.

Apoi am mers în culise. Bobby părea fericit. Ne îmbrăţişă pe toţi. Frumos? întrebă. Straniu, răspunse Luca. Dar imediat ce termină de spus asta prinse capul lui Bobby între mâini şi-şi sprijini fruntea de a lui, frecând-o uşor – între băieţi nu facem, de obicei, asemenea gesturi, nu ne folosim de trup când ne înduioşăm sau ne emoţionăm. Dar Sfântul, ce zice Sfântul? întrebă Bobby. Sfântul era cu un pas în urma noastră. Zâmbi frumos şi clătină din cap. Eşti grozav, zise printre dinţi. Vino aici, tâmpitule, zise Bobby şi se duse să-l îmbrăţişeze. Nu ştiu, dar eram cu toţii ciudaţi, eram mai buni.

Atunci se apropie Andre, veni ea la noi, hotărâse s-o facă. Prietenii mei, zise Bobby cu un gest

vag. Ea se oprise la un pas de noi și dădu din cap, era îmbrăcată într-un halat albastru. Cu picioarele goale. Gașca, zise, dar fără urmă de dispreț, nota doar. Bobby ne prezentă, mai întâi pe mine, apoi pe Luca și în sfârșit Sfântul. Ea rămase cu privirea pe Sfânt, și el nu și-o coborî. Păreau amândoi pe punctul de a spune ceva. Dar cineva care trecea pe acolo o îmbrățișă pe la spate pe Andre, era unul din ăia, tot numai zâmbet. Îi spuse cât fusese de frumos și o luă cu el. Andre ne mai spuse ceva de genul Rămâneți, nu-i așa? Apoi plecă.

Să rămânem – era lucrul cu care Bobby ne prinsese. În perioada aceea nu îndrăzneam să-i spunem nu, iar el ne invitase să mergem după spectacol într-o casă mare a lui Andre, la țară, să dormim, era o petrecere acolo și se găsea și un pat mare de dormit. Noi nu mergem prea ușor să dormim într-o casă străină, nu ne place intimitatea cu obiectele altora, mirosurile, periuțele de dinți folosite. Nu mergem cu multă plăcere nici măcar la petreceri, care nu se prea potrivesc cu forma noastră specială de eroism. Și totuși îi spusesem da și ne gândeam că am fi găsit cu siguranță un mod s-o ștergem de acolo.

Mulți se îndreptară înspre casa aflată la câțiva kilometri, într-o procesiune de mașini, multe

sport. Așa că n-am reușit să găsim portița prin care să scăpăm. O portiță educată. Ne-am trezit la petrecerea unde nu știam prea bine cum să ne comportăm. Sfântul începu să bea în tăcere și ni se păru o soluție bună. Atunci totul deveni mai ușor. Se aflau acolo unii pe care-i cunoșteam, eu, de exemplu, am întâlnit o prietenă a prietenei mele. M-a întrebat de ea, de ce nu era acolo, nu ne întâlnim prea des, i-am răspuns. Atunci să mergem să dansăm, mi-a spus, ca și cum ar fi fost o consecință normală, singura. L-am luat cu mine pe Luca; Sfântul era absorbit de discuția cu un bătrân cu părul lung – se întindeau din când în când unul spre celălalt ca să acopere muzica dată la maximum. Pe muzica aia am început să dansăm. Când ne-a văzut, Bobby păru mulțumit, ca și cum ar fi rezolvat o problemă. Eu, când se termina fiecare cântec, credeam că e ultimul, dar apoi continuam. Luca se apropie de mine și-mi strigă în ureche că eram caraghioși, ca să-mi spună de fapt contrariul, că eram foarte frumoși, o dată măcar, și poate avea dreptate. Nu știu cum, dar la un moment dat m-am trezit stând jos și lângă mine se afla prietena prietenei mele. Amândoi transpirați îi priveam pe ceilalți dansând și dădeam din cap în ritmul muzicii. Nu puteam vorbi, nu vorbeam. Ea se întoarse spre mine,

își încolăci brațele în jurul gâtului și mă sărută. Avea buze frumoase, moi, săruta ca și cum i-ar fi fost sete. Continuă câtăva vreme, îmi plăcea. Apoi începu să privească din nou lumea, poate ținându-mă de mână, nu-mi amintesc. Mă gândeam la sărutarea aceea, nici măcar nu știam ce era. Ia se ridică și se duse să danseze din nou.

Atunci când drogurile au început să circule prea insistent, ne-am dus la culcare – sau te drogai și tu, sau într-adevăr n-aveai ce căuta acolo. Ne-am retras deci, pentru că așa ceva nu era pentru noi. Am fost obligați să trecem pe la Bobby ca să aflăm unde puteam găsi un pat, dar el era deja destul de amețit de iarbă, noi n-aveam chef să-l vedem așa, iar el n-avea chef să strice totul pentru povestea aia. Ca și cum ar fi înțeles ce se petrecea, Andre veni să ne ia de acolo, pe un ton amabil, cu gesturi controlate – cine știe de unde apăruse, nu era la petrecere. Ne duse într-o cameră, în cealaltă parte a casei. La un moment dat spuse Știu, și eu mă satur de dans după câtăva vreme. Părea începutul unei conversații, și atunci Luca zise că el nu dansează niciodată, dar, la drept vorbind, atunci când o făcea i se părea nemaipomenit, și râse. Da, așa e, zise Andre privindu-l. Apoi adăugă Nici nu știți, dar sunteți foarte

frumoși, voi trei. Și Bobby e frumos. Apoi plecă, pentru că nu era începutul unei conversații, era ceva ce voia să spună și atât.

Poate fraza aceea, poate alcoolul și dansul, dar odată rămași singuri, noi trei am mai vorbit câtva timp, ca și cum am fi continuat ceva. Eu și Luca întinși pe un pat mare, Sfântul așezat pe un divan, în cealaltă parte a camerei. Vorbeam ca și cum am fi avut un viitor în față, pe care de abia îl descoperisem. Am vorbit și despre Bobby și de faptul că trebuia să-l facem să se întoarcă la noi. Și multe alte povești de-ale noastre, mai ales de nemărturisit, dar într-o lumină diferită, fără remușcări – ne simțeam în stare de orice, un lucru care li se întâmplă tinerilor. Ne țiuiau urechile, iar când închideam ochii ne era greață, dar vorbeam în continuare, în timp ce printre obloane lumina din grădină se strecura pe tavan în fâșii subțiri, noi le fixam și continuam să vorbim fără să ne privim. L-am întrebat pe Sfânt unde se ducea când dispărea. Iar el ne-a spus. Nu ne era frică de nimic. Luca povesti despre tatăl său, Sfântului pentru prima oară, mie lucruri pe care nu le știam. Dar eram în stare de orice și rosteam cuvinte pe care păream că le înțelegem. Nici măcar o singură dată vreunul din noi n-a rostit numele lui Dumne-

zeu. De multe ori rămâneam tăcuți câtava vreme, pentru că nu ne grăbeam și voiam să nu se termine niciodată.

Tocmai vorbea Sfântul când s-a auzit un zgomot, în apropiere, apoi ușa s-a deschis. Am tăcut și în același timp ne-am tras cearșaful pe noi, cu obișnuita pudoare. Ar fi putut fi oricine, dar era Andre. Intră în cameră, închise ușa, avea pe ea doar un tricou alb și nimic altceva. Privi o clipă în jur, apoi se strecură în patul nostru, între mine și Luca, de parcă așa ne înțelesesem. Făcea totul cu calm, fără să scoată o vorbă. Își puse capul pe pieptul lui Luca și rămase câtăva vreme nemișcată, pe o parte, întinzându-și piciorul peste ale lui. La început Luca nu făcu nimic, apoi începu s-o mângâie pe cap, se mai auzea încă, de departe, muzica de la petrecere. Apoi s-au strâns mai tare unul lângă celălalt, iar eu m-am ridicat pe pat, cu gândul să plec, singurul gând care mi-a trecut prin cap. Dar Andre își întoarse puțin capul și, luându-mă de mână, îmi spuse Vino aici. Atunci m-am întins, cu inima lipită de spatele ei, cu picioarele puțin mai departe la început, apoi m-am lipit de ea și sexul meu i-a atins pielea catifelată care a început să se miște ușor. O sărutam pe ceafă, în timp ce ea își așeza încet buzele pe ochii lui Luca. Simțeam

aproape respirația lui Luca, prin gura întredeschisă. Dar unde îmi lăsam eu mâinile să alunece, el și le retrăgea pe ale lui, o atingeam pe Andre fără să ne atingem, înțelegând imediat că n-o vom face. În timp ce ea ne lua încet, continuând să tacă și privindu-ne de fiecare dată.

Ea era secretul – înțelesesem asta de multă vreme, iar acum secretul era acolo și nu aveam de făcut decât un pas. Nu voiserm niciodată nimic altceva. De aceea o lăsam să ne conducă și fiecare lucru era simplu, chiar și cele care, pentru mine, nu fuseseră niciodată. Nu aveam cunoștință de nimic asemănător, dar era atât de concretă dispariția oricărei obscurități, că știam deja ce urma să văd când, la un moment dat, m-am întors spre Sfânt și l-am văzut, acolo pe divan, cu picioarele pe podea, uitându-se la noi fix, fără nici o expresie, o figură dintr-un tablou spaniol. Nu se mișca. De abia respira. Ar fi trebuit să mă sperii, pentru că privirea lui era aproape cea pe care o cunoșteam, dar nu s-a întâmplat. Fiecare lucru era simplu, am spus-o deja. Nu mi-a făcut nici un semn, nu avea nimic să-mi spună. În afară de felul în care stătea, fără să-și întoarcă privirea. M-am gândit atunci că totul era adevărat, dacă el vedea, totul era adevărat și nevinovat, dacă el nu scotea o vorbă.

Şi atunci m-am întors s-o privesc pe Andre culcată pe spate îl apropia şi îl îndepărta pe Luca de picioarele ei deschise. Ne-am antrenat atâta timp să facem sex fără să ne-o tragem, încât altele sunt pentru noi lucrurile cu adevărat excitante, cu siguranţă nu a sta unul într-alta şi mişcarea aceea animalică. Dar să te uiţi în ochii cuiva care face dragoste, asta nu-mi imaginasem niciodată – mi s-a părut maxima apropiere posibilă, aproape o posedare definitivă. Atunci am avut senzaţia că într-adevăr luam cu mine secretul. Am fixat ochii lui Andre care mă privea legănându-se sub Luca. Ştiam ce lipsea, şi m-am aplecat s-o sărut pe gură, n-o făcusem niciodată, voiam dintotdeauna s-o fac, ea îşi întoarse faţa şi îmi oferi obrazul, apoi îşi puse mâna pe umărul meu ca să mă îndepărteze uşor. Am continuat s-o sărut, căutându-i gura, ea zâmbea continuând să-mi scape. Înţelesese probabil că n-aş fi încetat niciodată, atunci alunecă de lângă Luca, ca într-un joc, se îndoi peste mine, îmi atinse sexul cu buzele, gura îi era departe de a mea, aşa cum voia. Am întâlnit privirea lui Luca, a fost singura dată, avea părul lipit de frunte şi era, ăsta-i adevărul, foarte frumos. M-am lăsat pe spate. M-am gândit că acum aş fi privit-o pe Andre ocupându-se de sexul meu, aş fi văzut-o aşa, o

dată pentru totdeauna. I am vârât însă mâna în păr și am strâns degetele, îndoind brațul și trăgându-i capul către mine. Știam, pe undeva, că, dacă n-aș fi reușit s-o sărut, totul ar fi fost inutil. Ea se lăsă trasă, zâmbea, ajunse la o suflare de buzele mele, dar râdea. Se urcă pe mine că să mă țină cu umerii lipiți de pat, râdea la o suflare de buzele mele, se juca. I am prins ceafă cu mâinile, am tras-o către mine, la început a împotrivit, apoi nu mai râdea, eu am făcut cu șoldurile un gest pe care nu l cunoșteam, ea m-a lăsat să intru în ea, iar eu am cedat, pentru că era pentru prima oară în viață când făceam asta. Nici măcar cu curvele noastre n-am făcut-o niciodată.

Am adormit când lumina dimineții bătea în obloane, divanul era gol, Sfântul dispăruse cine știe unde. Am dormit ore întregi. Când ne-am trezit Andre nu mai era acolo. Ne-am privit o clipă, eu și Luca. El zise: La naiba. De multe ori, izbindu-și capul de pernă.

Nu după multă vreme începu să circule zvonul că Andre aștepta un copil – așa spuneau fetele, ca despre un lucru care trebuia să se întâmple și s-a întâmplat.

Luca fu pur și simplu terorizat. Nu reușeam să-l facem să se liniștească, degeaba îi spuneam

că noi nu știam nimic, că se putea foarte bine să nu fie nimic adevărat. Și apoi cine zicea că era chiar al nostru, copilul ăla. Așa spuneam: *al nostru*.

Încercam să ne aducem aminte cum se întâmplase. Că lucrurile funcționează într-un anumit fel știam, dar nu prea mult. Ni se păru important să înțelegem unde naiba ne împrăștiasem sămânța, expresie cât se poate de biblică pe care preoții o folosesc în loc de *a termina*. Problema era că nu ne aminteam exact, poate părea ciudat, dar așa e. Cum am mai spus deja, noi terminăm rar și din greșeală, facem sex într-un alt fel – așa că, până și cu Andre, nu asta ni se păruse a fi problema principală. Totuși, am ajuns la concluzia că terminaserăm în ea, *și în ea* – și ăsta a fost singurul lucru de care a râs Luca, doar o clipă însă.

Am înțeles că putea fi al nostru.

Ideea era teribilă, nimic de spus. De abia învățați cu arta de a fi copiii cuiva, am devenit tați, pradă a unei ilogice precipitări a evenimentelor. Dincolo de complexul de vinovăție, îngrozitor, o vină rușinoasă, sexuală, cum am fi putut vreodată să explicăm asta mamelor, taților și școlii? Era normal să ne gândim la fiecare moment în parte atunci când ar fi urmat să spunem și să

descriem detaliile, lipsa motivelor, tăcerile. Plânsetele. Sau poate ar fi descoperit ei mai întâi. De câte ori intram în casă, când împingeam ușa, interogam tăcerea aceea, ca să înțelegem dacă era întristarea umilă dintotdeauna sau vidul dezastrului. Asta nu mai era viață. Și chiar fără măcar să ne gândim mai departe, un copil adevărat, viața lui, în care casă, cu care mamă și tată, cu ce bani. Nu ajungeam până acolo cu gândul, nu l-am văzut niciodată pe fiul acela în imaginație, nici măcar o singură dată, n-am ajuns până la el în acele zile.

În secret mă gândeam și mai în urmă, unde vedeam cum suntem exilați într-un peisaj ce nu era al nostru, înghițiți de acea vocație a tragediei aparținând bogaților – era o fisură și puteam să-i aud zgomotul. Ne dusesem prea departe urmărind-o pe Andre, și pentru prima oară mi se întâmpla să mă gândesc că nu vom mai fi în stare să găsim calea de întoarcere. În afara celorlalte temeri, aceasta era adevărata mea teroare, dar lui Luca nu i-am spus-o niciodată – era suficient tot restul, toată aventura noastră, ca să-l înghețe.

Trebuie să spun și că o trăiam singuri, ținând totul secret în noi. Nu voiam să vorbim cu Bobby despre asta, Sfântul dispăruse fără urmă.

Încetasem să mai mergem la larve, la liturghie nu mai cântam decât noi doi, un chin. Am încercat să vorbesc cu Sfântul, dar el, glacial, se eschiva; am reuşit să-l blochez odată la ieşirea de la şcoală, dar n-am făcut nimic. Era clar că avea nevoie de timp. Nu mai erau alţii în jurul nostru. Nici un preot pentru poveşti de genul ăsta. Aşa că eram teribil de singuri, o singurătate care dă naştere la dezastre.

Eram de fapt şi foarte mici.

Nici măcar nu ne trecea prin cap să vorbim cu Andre. Ştiam că nici ea nu va veni niciodată la noi. Aşa că întrebam pe unul şi pe altul, aşa, într-o doară, fără să punem prea mult accent pe cuvinte, cu mâinile în buzunare. Se ştia că aştepta copilul, o spusese ea cuiva, ascunzând mereu numele tatălui. Părea să fie aşa. Totuşi eu n-am crezut niciodată cu adevărat până în ziua în care mi s-a întâmplat să mă întâlnesc pe stradă cu tatăl lui Andre – era la volanul unei maşini decapotabile roşii. Ne cunoscusem la spectacol, dar ne strânsesem doar mâna, ciudat că-şi aducea aminte de mine. Trase lângă trotuar şi se opri lângă mine. Erau zilele în care oricine ni se adresa ne făcea, pe mine şi pe Luca, să ne temem de un dezastru. Mi-ai văzut copilul? Pe Andre? m-a întrebat. M-am gândit că voia să

spună dacă am văzut ce minunată fusese acolo pe scenă, sau chiar, în general, ce minunată era în viața de zi cu zi. Așa că am răspuns Da. Unde? m-a întrebat. Mi-a venit să răspund Peste tot. Suna puțin cam exagerat, drept să spun. Așa că am adăugat De departe. Tatăl lui Andre făcu da cu capul, ca și cum ar fi spus că era de acord și că înțelesese. Aruncă o privire în jur. Poate se gândea ce tip ciudat eram. Numai bine, zise. Și plecă.

Patru străduțe mai încolo, unde semaforul sclipea inutil în soare, spiderul roșu fu izbit de o camionetă care o luase razna. Lovitura fu teribilă și tatăl lui Andre își pierdu viața acolo.

Atunci am știut că acel copil exista, pentru că am recunoscut un fel de cvadratură a cercului, întâlnirea a două geometrii. Vraja care domnea peste familia aceea, legând fiecare naștere de o moarte, se întâlnise cu felul nostru de a simți, care lega orice vină de o pedeapsă. Rezulta de aici, cât se poate de evident, o închisoare de oțel, am auzit clar sunetul mecanic al zăvorului.

N-am vorbit despre asta cu Luca, începuse să lipsească de la școală, nu răspundea la telefon. Trebuia să merg să-l iau, obligându-l să iasă din casă, din când în când, și nu reușeam totdeauna.

Totul era dificil în momentele acelea, chinul de a continua lucrurile. Într-o zi mi-am pus în minte să-l duc la școală, așa că, la șapte și jumătate dimineața, am trecut pe la el pe acasă. La intrare l-am întâlnit pe taică-său pregătit să plece la birou, avea deja pălăria pe cap și servieta în mână. Scoase doar câteva cuvinte, cât se poate de serios, se vedea că suferea îngrozitor din cauza vizitei mele neanunțate, dar o accepta, ca pe cea a unui medic. Luca era în camera lui, se îmbrăcase, dar stătea întins pe patul deja făcut. Am închis ușa, poate aveam de gând să ridic vocea. I-am pus cărțile într-un sac militar, așa cum avem cu toții, se vând la unele magazine second-hand. N-o mai face pe cretinul și ridică-te de acolo, am zis.

Mai târziu, în drum spre școală, încercă să se explice, și mie mi s-a părut chiar că găsisem modalitatea să-l fac să fie rațional și să-i alung frica. Totuși, la un moment dat, reuși să spună ce-l măcina cu adevărat, cu exactitatea unor cuvinte simple, recuperate din străfundurile rușinii sale: *nu pot să-i fac asta lui tata*. Era convins că bărbatul acela va fi rănit de moarte și nu se simțea pregătit pentru o asemenea grozăvenie. Trebuie să recunosc că nu era un lucru la care să știu să răspund. Înclinația de a crede că viața

noastră este, înainte de toate, un fragment conclusiv al vieții părinților noștri, aflat doar în grija noastră, ne dezarmează pur și simplu. Ca și cum ne-ar fi însărcinat, într-un moment de oboseală, să reținem pentru o clipă epilogul acela prețios pentru ei – se aștepta de la noi ca, mai devreme sau mai târziu, să-l restituim intact. L-ar fi pus apoi la loc, formând rotunjimea unei vieți împlinite. A lor. Dar părinților noștri obosiți, care avuseseră încredere în noi, le restituim tăietura unor cioburi ascuțite, obiecte scăpate din mână. În surda târșâire a unui asemenea faliment, nu găsim timpul să medităm, nici lumina unei revolte. Doar nemișcarea surdă a vinii. În felul acesta, viața va redeveni a noastră când va fi deja prea târziu.

Și pentru că, până la urmă, Luca n-a vrut să intre, l-am lăsat singur să se descurce cu golul acelor ore matinale. Eu preferam să urmăresc ordonat dictarea lucrurilor. Școala, temele, obligațiile. Îmi erau de ajutor. Altceva nu prea aveam. De obicei, în asemenea situații recurg la spovedanie și în consecință la penitență. Totuși nu-mi venea instinctiv să fac nici una, nici alta, convins fiind că nu mi s-ar mai fi cuvenit privilegiul sfintei împărtășanii, poate nici consolarea unei pioase ispășiri. Așa că nu aveam leacuri, doar

instinctul de a mă ruga rezista, în afara respectului pentru obișnuințe. Mă simțeam mai bine dacă o făceam stând mult în genunchi, în biserici alese la întâmplare, la ora la care nu se aude decât târșâitul rar al bătrânelor, uși trântite din când în când. Stăteam cu Dumnezeu fără să cer nimic.

Veni și ziua înmormântării tatălui lui Andre. Luca și cu mine am hotărât să mergem.

Bobby era și el acolo, Sfântul nu. În mulțimea din biserica aglomerată. Dar noi într-o parte, Bobby într-alta, îmbrăcați deja altfel, el începuse să fie atent la cum se îmbracă, în timp ce nouă nu ne pasă. Îi văzusem deja pe mulți din cei care erau acolo, rareori însă atât de serioși, atât de sobri. Ochelari negri și saluturi de abia schițate. În picioare, în timpul liturghiei, fără să știe cuvintele. Cunoaștem acel gen de recitare, nu are nici o legătură adevărată cu vreun sentiment religios, ci doar cu eleganța, cu nevoia unui rit. Dar nu există înviere în suflete, nimic. La sfârșit, când trebuia să ne dăm un semn de pace, i-am strâns mâna lui Luca și i-am aruncat o privire. Numai noi știam câtă nevoie aveam de pace.

De departe o privisem bine pe Andre, cum e firesc, dar sub jachetă nu se vedea nimic, doar

cât era de slabă şi nimic altceva. Nu ştiam destule ca să putem deduce ceva din asta.

Afară din biserică l-am îmbrăţişat pe Bobby şi era clar că vom merge s-o salutăm pe Andre, aşa cum trebuia făcut. N-o recunoşteam, dar aşteptam ceva de la ea, claritatea unui semn pe care ar fi ştiut să ni-l dea. Lumea stătea la coadă în faţa bisericii, am aşteptat ca Andre să se îndepărteze puţin de mama şi fratele său, o priveam cum zâmbea, era singura fără ochelari negri, era splendidă. Ne-am apropiat încet, aşteptându-ne rândul, fără să ne desprindem privirea de la ea, acum că era aici, îmi aduceam brusc aminte cum îmi lipsise trupul ei în fiecare clipă de după noaptea aceea. Am căutat în ochii lui Luca acelaşi gând, dar părea doar îngrijorat, nimic altceva. Andre salută o pereche de persoane în vârstă, apoi veni rândul nostru. Mai întâi Luca, apoi eu i-am întins mâna, ea mi-a strâns-o. Mulţumesc că ai venit, zâmbind, o sărutare pe obraz, nimic mai mult. Poate a rămas o clipă mai mult, nu ştiu. Deja mulţumea altcuiva.

Andre.

Nu-i al nostru, i-am spus lui Luca, când lăsam biserica în spatele nostru, mergând pe jos spre casă. Nu se poate să fie al nostru.

Ne-ar fi dat de înțeles, mă gândeam. Mă mai gândeam și că în sărutarea aceea de pe obraz dispăruse totul, ca apa care se închide, uitând piatra ajunsă pe fund. Mă simțeam electrizat, îmi restituiseră viața. I-am spus-o lui Luca în toate felurile, el stătea și mă asculta. Dar înainta cu capul plecat. Am avut o bănuială și l-am întrebat dacă Andre i-a spus ceva. El n-a răspuns, și-a înclinat doar puțin capul într-o parte. Nu înțelegeam ce se întâmplase, l-am apucat brusc de braț. Ce naiba se întâmplă? I se umplură ochii de lacrimi, ca și data trecută când plecasem de acasă de la mine. Se blocă. Tremura. Să ne întoarcem acolo, zise.

La Andre?

Da.

Ce să căutăm?

Acum plângea de-a dreptul. Avu nevoie de ceva timp ca să se liniștească și să poată vorbi.

Eu nu mai suport, hai să ne întoarcem acolo, trebuie s-o întrebăm și gata, nu putem să continuăm așa, e o prostie, eu nu mai suport.

Poate că avea dreptate, dar nu acolo, cu toți oamenii ăia, la o înmormântare. Mi-era rușine. I-am spus-o.

Puțin îmi pasă de înmormântarea lor, zise.

Părea convins.

I-am spus că eu nu mă duc. Dacă ții cu tot dinadinsul să mergi, du-te singur.

Făcu da cu capul.

Dar faci o prostie, am spus.

Am plecat. După câtva timp am întors capul, el era tot acolo nemișcat, își ștergea ochii cu dosul mâinii.

După ce m-am întors acasă, am lăsat să treacă o bucată de timp, apoi am început să-i telefonez, dar ai lui îmi spuneau mereu că nu sosise încă. Chestia asta nu-mi plăcea, am sfârșit prin a crede că s-a întâmplat ceva rău. Mi-a trecut prin cap să merg să-l caut, ideea că n-ar fi trebuit să-l las acolo, singur, în mijlocul străzii, devenea tot mai insistentă. Apoi mi-am imaginat că-l găseam cine știe unde cu Andre, și stânjeneala gesturilor, a cuvintelor pe care ar fi trebuit să le spun. Totul era complicat. Nu puteam să mă liniștesc, singurul lucru pe care reușeam să-l fac era să continui să telefonez acasă la el, scuzându-mă de fiecare dată. A șasea oară răspunse chiar el.

Doamne Dumnezeule, Luca, să nu mai faci glume din astea.

Ce s-a întâmplat?

Nimic. Ai fost?

Tăcu o clipă. Apoi răspunse Nu.

Nu?

Acum nu-ți pot explica.

Okay, am spus. Mai bine așa. Va fi totul bine.

Credeam asta cu adevărat. Mi-a venit să-i mai spun câteva tâmpenii, am început să vorbesc despre pantofii pe care-i avea Bobby la înmormântare. Nu-ți venea să crezi că și-i cumpărase *cu adevărat*. Dar cămașa? zise Luca. La mine acasă, nici măcar nu știu *să calce* o asemenea cămașă, zise.

Dar seara, la cină, se ridică brusc, ca să ducă farfuriile la chiuvetă și în loc să se întoarcă să ia loc la consola așezată cu fața la perete, ieși pe balcon. Se sprijini de balustradă, unde de mii de ori îl văzuse pe tatăl său, dar cu spatele, cu privirea întoarsă spre bucătărie. Poate privi încă o dată fiecare lucru. Apoi își dădu drumul să cadă în gol.

În Evanghelia după Ioan, și numai acolo, este povestit episodul ambiguu al morții lui Lazăr. În timp ce Isus predica undeva departe de casă este informat că un prieten al său, în Betania, se îmbolnăvise grav. Trec două zile și în zorii celei de a treia Isus le spune discipolilor săi să se pregătească de întoarcere în Iudeea. Aceștia îl întreabă de ce, și el răspunde: Prietenul

nostru, Lazăr, a adormit. Să mergem, să-l trezim. Porneşte deci şi, ajuns la porţile Betaniei, o vede pe una din surorile lui Lazăr, Marta, care fugea în întâmpinarea lui. Când ajunge în faţa lui, femeia spune: Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit. După ce intră în oraş Isus o întâlneşte pe Maria, cealaltă soră a lui Lazăr. Şi ea îi spune: Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit.

Numai eu ştiam motivul. Pentru ceilalţi moartea lui Luca a fost un mister, urmarea îndoielnică a unor cauze prea puţin clare. Evident că toţi cunoşteau, fără s-o arate, umbra lungă a răului din familia aceea: tatăl. Dar prea puţini erau dispuşi s-o admită, ca şi cum ar fi fost vorba despre ceva neesenţial. Mai degrabă tinereţea părea să fie rădăcina răului, o tinereţe greu de înţeles.

Mă căutau pe mine ca să afle. N-ar fi stat cu adevărat să mă asculte, voiau doar să ştie dacă exista ceva ascuns, ceva ce nu fusese spus. Secrete. Nu erau departe de adevăr, dar trebuiră să se lipsească de ajutorul meu, zile întregi n-am văzut pe nimeni. Cu o duritate pe care nu mi-o cunoşteam, chiar şi cu aroganţă, aşa am reacţionat. Părinţii mei erau îngrijoraţi din cauza asta,

adulții din jurul meu, preoții, tulburați. N-am mers la înmormântare, nu exista înviere în sufletul meu.

Bobby a dat un semn de viață. Sfântul mi-a scris o scrisoare. N-am deschis scrisoarea. N-am vrut să-l văd pe Bobby.

Încercam să alung o imagine: Luca, cu părul lipit de frunte, în patul lui Andre, dar imaginea nu mă părăsea, nici nu mă va părăsi, deci așa îmi voi aminti de el pentru totdeauna. Eram în aceeași iubire, în momentul acela – nu făcusem altceva ani de zile. Frumusețea lui, lacrimile lui, forța mea, pașii lui, rugăciunile mele – eram în acecași iubire. Muzica lui, cărțile mele, întârzierile mele, după-amiezile lui singur – eram în aceeași iubire. Vântul în față, frigul la mâini, uitările lui, certitudinile mele, trupul lui Andre – eram în aceeași iubire. Și așa am murit împreună – și până când nu voi muri, vom trăi împreună.

Pe adulți îi tulbura mai ales faptul că eu, Bobby și Sfântul stăteam departe unul de altul și nu ne căutam. Ar fi vrut să ne vadă împreună ca să amortizăm lovitura, ne vedeau în schimb despărțiți. Citeau în asta o rană lungă sau mai profundă decât voiau să-și imagineze. Era ca și cu păsările după o împușcătură, zbura fiecare departe, așteptând vremea în care să redevină

stol sau doar pete întunecate aliniate pe firele de telegraf. Ne-am intersectat doar de vreo două ori. Doar noi știam cât timp trebuia să treacă – tăcerea.

Dar într-o zi a venit fata care fusese prietena mea și m-am dus cu ea. Nu ne vedeam de câtva timp și totul era ciudat. Acum conducea mașina, o mașină mică și veche pe care i-o făcuseră cadou părinții când împlinise optișpe ani. Era mândră de asta și voia ca eu s-o văd. Se îmbrăcase drăguț, dar nu ca una care vrea s-o ia de la început sau altceva asemănător. Avea părul strâns și pantofi cu toc jos, normali. M-am dus, gesturile cu care conducea erau frumoase, precise încă, de parcă ar fi fost dictate, iar între timp ceva de femeie se insinua în fata pe care o știam. Poate că asta a fost. Dar și conștiința faptului că ea nu avea nici o legătură, astfel încât să-i povestesc ar fi fost ca și cum aș fi desenat pe o foaie albă. Așa că am făcut-o. Era prima persoană din lume căreia îi spuneam toată povestea – Andre, Luca și eu. Ea conducea mașina, eu vorbeam. Nu era întotdeauna ușor să găsesc cuvintele, ea aștepta, iar eu în cele din urmă spuneam. Își ținea privirea pe parbriz și, când era nevoie, pe oglinda retrovizoare, niciodată spre mine – mâinile pe volan, spatele nu tocmai

relaxat pe spătar. La un moment dat se aprinseră luminile orașului.

Mă privi doar la sfârșit, când se opri în fața casei mele, parcând cu fața, puțin mai departe de trotuar – un lucru pe care tatăl meu nu-l suporta. Tu ești nebun, zise. Dar n-avea nici o legătură cu ceea ce făcusem, ci cu ceea ce ar fi trebuit să fac. Du-te la Andre, acum, imediat, nu-ți mai fie frică. Cum poți trăi fără să știi adevărul?

În realitate, noi știam foarte bine cum se trăiește fără să știi adevărul, întotdeauna, dar trebuie să recunosc că în privința asta avea dreptate ea, i-am și spus-o, așa că am fost obligat să-i povestesc un lucru pe care-l ținusem pentru mine – mi-era greu să-l povestesc. I-am spus că de fapt încercasem să merg la Andre, adevărul e că la un moment dat mă gândisem și eu că trebuia să merg și încercasem s-o fac. La câteva zile după moartea lui Luca, dar mai mult de ciudă, decât pentru a ști; din răzbunare. Am ieșit într-o seară când nu mai puteam, împins de o răutate necunoscută, și m-am îndreptat spre bar, unde era posibil s-o găsesc la ora aia, în mijlocul lumii sale. Ar fi trebuit să mă gândesc mult mai bine la ce aveam de făcut, dar în momentul acela mi se părea că mor dacă n-o

văd, dacă nu-i spun, așa că, oriunde s-ar fi aflat, m-aș fi dus la ea și gata. Aș fi *înfruntat-o*, îmi veni în minte. Numai că, atunci când am ajuns pe bulevardul unde pe partea cealaltă era barul, i-am văzut de departe pe prietenii ei stând cu toții afară, cu paharele în mâini, eleganți în veselia lor puțin plictisită, iar în mijlocul lor, retras și totuși cât se poate de clar în mijlocul lor, stătea Sfântul. Sprijinit de perete, și el cu paharul în mână. Taciturn, singur, dar treceau prin fața lui și schimbau câteva cuvinte și zâmbete. Ca niște animale din aceeași haită. La un moment dat, o fată se opri să-i vorbească, și între timp îi dădea părul peste cap, iar el o lăsa.

Nici măcar nu m-am uitat dacă era și Andre pe undeva. M-am întors și am plecat repede, eram doar terorizat că ar fi putut să mă vadă, nu-mi păsa de nimic altceva. Când am ajuns acasă eram unul care se dăduse bătut.

Nu știu de ce, dar îl văzusem acolo pe Sfântul și nu-mi mai păsa de nimic, i-am spus.

Ea a dat din cap și apoi a spus Mă duc eu și a pornit motorul. Voia să spună că se va duce ea la Andre și nici măcar nu voia să discute despre asta. Am coborât fără să mai spun mare lucru și am văzut-o plecând, cu semnalizatorul aprins corect și totul, educat, cum trebuia să fie.

Şi pentru că n-am făcut nimic s-o opresc, ea s-a întors a doua zi, după ce vorbise cu Andre.

Zice că era deja însărcinată când a făcut amor cu voi.

Vorbeam din nou în şoaptă, stând unul lângă celălalt în maşinuţa aia. Dar de data asta, sub copacii din spatele casei mele.

M-am gândit că Luca murise degeaba.

M-am gândit şi la copil, la burta lui Andre, la sexul meu în ea, şi la lucrurile alea. De cât de misterioase apropieri suntem capabili noi, bărbaţii şi femeile.

Şi, în sfârşit, mi-am adus aminte că totul se terminase şi că nu mai eram tată.

De aceea am făcut ceva ce nu fac niciodată – eu nu plâng, nu ştiu de ce.

Ea mă lăsă în pace, fără să facă vreun gest sau să scoată vreun cuvânt, se juca doar încet cu faza lungă.

La sfârşit am întrebat-o dacă Andre spusese ceva despre Luca – dacă cel puţin îi trecuse prin minte că avea vreo legătură cu zborul lui.

A început să râdă, spuse.

Să râdă?

Dacă aia era problema, ar fi venit să-mi spună, a zis.

M-am gândit că Andre nu știa nimic despre Luca și că nu aflase nimic despre noi.

De fapt Andre are dreptate, spuse atunci prietena mea, nu se poate ca Luca să se fi omorât din cauza asta, numai tu poți să te gândești la așa ceva.

De ce?

Pentru că ești orb.

Adică?

Dădu din cap, n-avea chef să vorbească despre asta.

M-am apropiat și am vrut s-o sărut. Mi-a pus mâna pe umăr ținându-mă la distanță.

Numai o sărutare, i-am spus.

Du-te, mi-a spus.

Atunci am hotărât s-o iau de la capăt. M-am dus cu gândul înapoi în căutarea unui moment clar, înainte ca totul să se învălmășească, ideea era aceea de a porni de acolo. Îmi imaginam pasul țăranului, când se întoarce pe câmp, după o furtună. Trebuia doar să găsesc punctul în care, la primele boabe de grindină, întrerupsesem semănatul.

Gândeam așa pentru că în momentele de confuzie avem obiceiul să facem apel la un imaginar rural, chiar dacă nimeni din familiile

noastre, de când ne ştim, n-a lucrat vreodată pământul. Ne tragem din meşteşugari şi comercianţi, preoţi şi funcţionari, şi totuşi am moştenit înţelepciunea câmpiei, făcând-o a noastră. Credem în ritul întemeietor al semănatului şi trăim încrezători în caracterul ciclic al tuturor lucrurilor, rezumat cât se poate de bine în trecerea calmă a anotimpurilor. De la plug am învăţat sensul ultim al oricărei violenţe şi de la ţărani secretul răbdării. Credem orbeşte în echilibrul dintre efort şi recoltă. E un soi de vocabular simbolic care ne este dat în mod misterios.

Aşa că m-am gândit s-o iau de la capăt, pentru că nu cunoaştem alt instinct în faţa vitregiilor sorţii, în afara pasului încăpăţânat şi tâmp al ţăranului.

De undeva trebuia să încep din nou să lucrez pământul şi în cele din urmă m-am hotărât pentru larve, acolo la spital. Era ultimul lucru închegat pe care mi-l aminteam: noi patru la larve. Intrând şi ieşind din spitalul acela. Nu mai mergeam acolo de o grămadă de vreme. Poţi fi sigur că acolo vei găsi totul neschimbat, n-are importanţă ce ţi s-a întâmplat cât timp ai lipsit. Poate că sunt alte chipuri sau trupuri, dar suferinţa şi uitarea sunt aceleaşi. Călugăriţele nu pun întrebări şi te primesc întotdeauna ca

pe un dar. Trec pe lângă tine, zorite, și atunci cântăm împreună un refren care ne e drag: Lăudat fie Isus, În veci, amin.

La început totul mi s-a părut puțin mai dificil, gesturile, cuvintele. Îmi povesteau despre cine se dusese, strângeam mâna celor noi. Munca era mereu aceeași, pungile cu urină. La un moment dat, unul dintre cei vechi m-a văzut, își aducea aminte de mine, și începu să zbiere cât îl țineau bojocii, voia să știe unde naiba fuseserăm până atunci, eu și ceilalți. N-ați mai trecut pe aici, zise atunci când m-am apropiat de el. Protesta.

Am tras un scaun lângă pat și m-am așezat. Mâncarea e o porcărie, zise el, în încheiere. Mă întrebă dacă adusesem ceva. Uneori aduceam câte ceva de mâncare, primii struguri, ciocolată. Chiar și țigări, dar numai Sfântul, noi nu îndrăzneam. Călugărițele știau.

I-am spus că nu aveam nimic pentru el. Sunt zile complicate, am avut niște probleme, am spus ca să mă explic.

Mă privi cu uimire. De multă vreme ei nu mai credeau că și alții pot avea probleme.

Ce naiba zici? spuse.

Nimic.

Aha.

În tinerețe fusese benzinar și îi mergea bine. Câtăva vreme fusese și președintele unei mici echipe de fotbal din cartierul său. Își amintea de un trei la doi în deplasare și de o cupă câștigată în prelungiri. Apoi se certase cu ei.

M-a întrebat ce s-a întâmplat cu ăla cu părul roșu. Mă făcea să râd, zise.

Vorbea de Bobby.

N-a mai venit? am întrebat.

Ăla? Nu l-a mai văzut nimeni. Era singurul care mă făcea să râd.

Într-adevăr, Bobby știe să se poarte cu ei, îi ia în zeflemea tot timpul, iar asta îi înveselește. Când scoți cateterul e un dezastru, dar nimănui nu pare să-i pese prea mult. Dacă unul urinează sânge, îi place ca un tinerel să se uite la socoteala lui cu admirație și să-i spună Isuse, nu cumva vreți să facem schimb?

Nici măcar n-a salutat, zise bătrânul, s-a dus și nu l-a mai văzut nimeni prin părțile astea. Unde l-ați ascuns? Îl supăra povestea asta cu Bobby.

Nu poate veni, am spus.

A, nu?

Nu. Are niște probleme.

S-a uitat la mine ca și cum ar fi fost vina mea.

Ce fel?

Stăteam acolo, pe scaunul acela de metal, aplecat spre el, cu coatele sprijinite pe genunchi.

Se droghează, am spus.

Ce naiba spui?

Droguri. Știți ce-s alea?

Sigur că știu.

Bobby se droghează, de asta nu mai vine.

Dacă i-aș fi spus că trebuia să se scoale imediat și să plece ducând cu el toate lucrurile inclusiv punga plină, ar fi făcut aceeași figură.

Ce naiba zici? repetă.

Adevărul, am spus. Nu poate să vină pentru că în momentul ăsta se află undeva unde topește un praf maroniu într-o lingură încălzită la flacăra unei brichete. Apoi trage lichidul într-o seringă și își strânge brațul cu un garou. Își înfige acul în venă și își injectează lichidul.

Bătrânul mă privea. I-am arătat vena, la îndoitura brațului său.

În timp ce aruncă seringa, drogul aleargă prin venele sale. Când ajunge în creier, Bobby simte cum blestematul acela de nod se topește și mai simte alte lucruri pe care nu le știu. Efectul durează câtva timp. Dacă îl întâlnești în momentele acelea, vorbește ca un om beat și nu prea înțelege. Spune lucruri pe care nu le crede.

Bătrânul făcu semn că da.

După un timp efectul trece, dar trece încet. Atunci Bobby se gândeşte că trebuie să se lase. Dar nu după multă vreme corpul îi cere din nou, şi atunci el caută bani ca să cumpere alte droguri. Dacă nu-i găseşte începe să se simtă rău. La fel de rău ca dumneavoastră în patul ăsta, nici nu vă imaginaţi. Iată de ce nu poate să vină aici. De abia reuşeşte să meargă la şcoală. Eu îl văd numai când are nevoie de bani. Aşa că nu vă aşteptaţi să-l vedeţi venind, resemnaţi-vă, s-a terminat cu râsul câtăva vreme. M-aţi înţeles?

Făcu semn că da cu capul. Avea una din feţele alea ciudate cărora parcă le lipseşte ceva. Ca la cei care-şi taie mustăţile pentru un pariu.

Vrem să golim punga asta? am spus ridicând pătura. M-am aplicat spre obişnuitul tubuleţ. El începu să mormăie.

Da' ce fel de oameni sunteţi? zise printre dinţi.

Am desprins cu multă atenţie tubul mic din cel mare.

Vă drogaţi, veniţi aici s-o faceţi pe băieţii cumsecade, şi după aia vă drogaţi, fir-ar să fie!

Mormăia, dar încetul cu încetul simţea nevoia să ridice vocea.

Vrei să-mi spui cine naiba vă credeţi?

Eu desprinsesem punga de la marginea patului. Urina era închisă la culoare, sângele se depozitase pe fund.

Cu tine vorbesc, cine dracu' vă credeți?

Eu stăteam în picioare, cu punga în mână.

Avem optișpe ani, am spus, și suntem totul.

Când eram dincolo, să golesc punga în closet, îl auzeam strigând. Ce naiba înseamnă asta? Sunteți niște drogați, asta sunteți, veniți aici s-o faceți pe băieții de treabă, dar sunteți niște drogați! Striga că puteam foarte bine să stăm acasă, că nu voiau niște drogați acolo. O luase ca pe o jignire personală.

Dar înainte de a termina și a pleca acasă, am trecut și pe la unul nou, unul mic de tot, care părea că se ascunsese în corpul lui, în vreun loc unde poate se simțea în siguranță. După ce am făcut tot ce trebuia, am golit și clătit punga și am agățat-o de marginea patului, l-am mângâiat pe părul, rar și alb, ultimele fire. El se ridică puțin, deschise sertarul de la noptiera metalică și dintr-un portofel lucios scoase cinci sute de lire. Ține, ești un băiat de treabă. Nu voiam să le iau, dar el insista. Zise: Ține, cumpără-ți ceva frumos. Nici măcar nu mă gândeam să le iau, dar apoi mi-a venit în minte imaginea lui făcând același gest pentru vreun nepot, un fiu,

nu știu, un copil, mi-a venit în minte că era un gest pe care-l făcuse de multe ori pentru cineva la care ținea. Oricine ar fi fost, nu era acolo. Eram doar eu, acolo.

Mulțumesc, am spus.

Când am ieșit, am încercat să înțeleg dacă se întorcea senzația aceea de siguranță pe care o aveam întotdeauna când coboram treptele spitalului, dar n-am avut timp să înțeleg ceva, pentru că la capătul scărilor l-am văzut pe tatăl lui Luca, în picioare, elegant, așteptându-mă chiar pe mine.

Te-am căutat acasă, spuse, dar mi-au zis că ești aici.

Îmi întinse mâna, i-am strâns-o.

Mă întrebă dacă aveam chef să fac câțiva pași cu el.

Eu împingând bicicleta, el ducând în mână servieta pentru serviciu. Umblam. De multă vreme voiam să mă eliberez de povara care mă apăsa, așa că i-am spus aproape imediat că-mi părea rău că nu fusesem la înmormântarea lui Luca. Făcu un gest în aer, ca și cum ar fi vrut să alunge ceva. Îmi spuse că făcusem bine, și că pentru el fusese o adevărată tortură, nu suporta când lumea „își etalează emoțiile". Voiau să

spun ceva, zise, dar am refuzat. Ce se poate spune? adăugă. Apoi, după o clipă de tăcere, îmi povesti că, în schimb, Sfântul se dusese să spună ceva, se dusese la microfon și cu un calm impecabil vorbise de Luca și de noi. Ce anume spusese, tatăl lui Luca nu-și aducea aminte, pentru că, îmi mărturisi, nu voia să se emoționeze acolo, în fața tuturor și deci încercase să se gândească la altceva, fără să asculte. Dar își aducea bine aminte că Sfântul era magnific la microfon, solemn și antic. La sfârșit spusese că Luca a luat cu el orice fel de moarte și că acum nouă ne rămăsese darul curat al vieții în lumina orbitoare a credinței. Orice fel de moarte și orice fel de teamă, preciză tatăl lui Luca, mi se pare că a spus chiar așa, orice fel de moarte și orice fel de teamă, Luca a dus-o cu el. Fraza aceea o ascultase și și-o aducea bine aminte.

Ciudat băiat, zise.

Eu n-am spus nimic, mă gândeam la episodul acela acasă la el, la povestea cu rugăciunea la masă.

Câtăva vreme am mers înainte fără să scoatem o vorbă sau spunând nimicuri. Mai era de înfruntat, desigur, argumentul motivelor lui Luca, și ne-am învârtit puțin în jurul lui. În cele din urmă el ajunse acolo pe drumul cel mai drept: mă întrebă de Andre.

E o fată specială, nu-i așa? mă întrebă.

Da, este.

A venit la înmormântare, a fost gentilă, spuse. La ieșire, adăugă, Bobby, așezat pe o treaptă, plângea. Ea s-a apropiat, l-a luat de mână, l-a făcut să se ridice și l-a luat cu ea. M-a șocat, pentru că mergea dreaptă și mergea și pentru el. Nu știu. Părea o regină.

Este? mă întrebă.

Am zâmbit. Da, e o regină.

Îmi spuse că era o expresie de-a lor, când erau tineri. Existau unele fete care erau regine.

Apoi mă întrebă ce era între ea și Luca.

Ceea ce știa era că Luca se îndrăgostise de ea. Nu vorbea în casă despre asta, dar înțelesese din anumite lucruri, și din poveștile altora după aceea. Știa și că Andre aștepta un copil. Auzise tot felul de lucruri, în săptămânile alea, și unul era că acel copil avea de-a face cu Luca. Dar n-ar fi știut prea bine să-mi spună în ce fel. Se întreba dacă eu aș fi putut să-l ajut să înțeleagă.

Nu pentru asta s-a omorât, am spus.

Nu era exact ceea ce credeam eu, dar era ceea ce trebuia să creadă el. La restul trebuia să ajungă singur.

Aștepta. Mai insistă să afle dacă acel copil putea fi al lui Luca, povestea acea îl chinuia.

Nu, am spus. Nu e al lui.

În realitate mi-ar fi plăcut să-l țin puțin pe jăratic, dar am făcut-o pentru Luca, îi eram dator cu asta, nu i-ar fi făcut așa ceva tatălui său, o dată pentru totdeauna.

Așa că am spus că nu, nu era al lui.

Era răspunsul pentru care venise la mine. Ceva s-a topit atunci în el, și pentru tot restul plimbării fu un alt om, pe care nu-l văzusem niciodată. Începu să-mi povestească despre vremea când el și soția lui erau tineri. Ținea să mă facă să înțeleg că fuseseră fericiți. În familiile lor nimeni nu voia ca ei doi să se căsătorească, dar ei au vrut asta cu toată puterea, și chiar și atunci când pentru un moment renunțaseră, el nu încetase să fie sigur că vor reuși, și așa a fost. Provenim amândoi din niște familii oribile, spuse, și singurul timp suportabil era cel pe care-l petreceam împreună. Spuse că pe atunci existau o grămadă de idei moralizatoare, dar atât de mare era dorința lor de a fugi de ele, că imediat au început să facă dragoste de câte ori puteau, ascunzându-se de toți. Ceea ce mă salva era frumusețea ei, o frumusețe curată ca a lui Luca, spuse. Apoi își dădu probabil seama că genul acela de confidențe mă stânjeneau și tăcu. Viața sexuală a părinților noștri este într-adevăr

unul dintre puținele lucruri despre care nu vrem să știm nimic. Ne place să credem că nu există, că n-a existat niciodată. N-am ști pur și simplu ce loc să-i dăm în ideea pe care ne-am făcut-o despre ei. Așa că începu să povestească despre primii ani de viață matrimonială și despre cât de mult au râs în anii aceia. Nu-l mai ascultam cu prea multă atenție. În general sunt mereu aceleași povești, toți părinții noștri au fost fericiți atunci când erau tineri. Așteptam mai degrabă să aflu când se împotmoliseră toate astea și unde începuse mizeria educată pe care, de fapt, o cunoșteam. Aș fi vrut eventual să știu de ce la un moment dat *se îmbolnăviseră*. Dar nu vorbi despre asta. Sau poate da, dar într-un mod care nu era clar. Am început să-l ascult din nou când, pe un ton chiar simpatic, îmi spuse că soția lui se schimbase foarte mult de la moartea lui Luca, era evident că dădea vina pe el pentru asta și că nu-l iertase. Mă chinuie, zise. Uneori mă întorc acasă și nici măcar n-a pregătit cina. Încep să mă obișnuiesc să mănânc conserve. Lucruri congelate. Ciorba congelată nu-i rea, zise. Ar trebui s-o gusti. O făcea pe simpaticul.

La un moment dat se opri, ridică un picior și sprijini servieta de el ca s-o deschidă. M-am gândit să-ți aduc astea, zise. Scoase niște foi de

hârtie. Cred că sunt cântece scrise de Luca, le-am găsit printre lucrurile lui. Sunt sigur că el ar fi vrut să ți le lase ție.

Erau chiar cântece. Sau poezii, dar mai degrabă cântece, pentru că uneori alături se aflau acorduri. Dar melodia, Luca o dusese cu el pentru totdeauna.

Mulțumesc, am spus.

N-ai de ce.

Ajunși acasă la mine, nu ne mai rămânea decât să ne salutăm. Dar aveam impresia ciudată că nu ne spuseserăm nimic. Atunci, înainte de a căuta un mod de a ne saluta, l-am întrebat dacă puteam să-i pun o întrebare.

Cum să nu, răspunse. Era atât de sigur pe el.

Odată Luca mi-a spus că, în timpul cinei, dumneavoastră vă ridicați de la masă din când în când și ieșiți pe balcon. Mi-a spus că stați acolo sprijinit de balustradă privind în jos. E adevărat?

Mă privi puțin mirat.

Poate, spuse. Da, se poate.

În timpul cinei, am repetat.

Continua să mă privească mirat. Da, se poate să se fi întâmplat. De ce?

Pentru că mi-ar plăcea să știu dacă, atunci când stați acolo privind în jos, vă trece vreodată prin minte să vă aruncați de la balcon. Adică să vă omorâți așa.

Incredibil, dar imi zâmbi. Deschizând brațele. Trecu apoi câtva timp până să-mi răspundă.

Mă relaxează să privesc lucrurile de sus, zise, o făceam mereu când eram copil. Stăteam la etajul trei și petreceam ore întregi la fereastră uitându-mă la mașinile care treceau, se opreau la semafor și porneau din nou. Nu știu de ce. E ceva ce-mi place. E un obicei copilăresc.

O spuse cu o voce simpatică, și chiar i-am văzut pe chip ceva ce nu mai văzusem niciodată, ceva din copilul care fusese cu multă vreme în urmă.

Cum ți-a venit în minte așa ceva? m-a întrebat el cu blândețe, cu multă blândețe.

Nu știu, am zis. Mă gândeam că dacă exista un adevăr în toată povestea aia, nici măcar el nu-l mai știa. Mă gândeam că nu avem nici o posibilitate să înțelegem nimic, niciodată. Despre părinții noștri, despre copiii noștri, despre nimic poate.

Când ne-am salutat, m-a strâns în brațe, lovindu-mă pe spate cu servieta. Eu stăteam țeapăn în acea îmbrățișare. Atunci el făcu un pas înapoi și îmi întinse mâna.

Copiam gestul, dar îmi lipsea înțelepciunea țăranului, ochiul expert care înțelege cerul și măsoară nemulțumirea lui.

Trecu câtva timp şi apăru în ziare ştirea că, în afara oraşului, fusese găsit în zori corpul unui travestit, îngropat în grabă în albia unui râu. Bărbatul fusese împuşcat cu un pistol în ceafă. Decesul avusese loc cu patruzeci şi opt de ore în urmă. Travestitul avea un nume şi un prenume care apăreau în articol. Dar se spunea şi că numele său era Sylvie. De la Sylvie Vartan.

Ştirea m-a şocat, pentru că noi îl cunoşteam.

E greu să-mi amintesc când am început să ne învârtim în jurul prostituatelor, noaptea, uşori pe bicicletele noastre. La început, irezistibile, ne şocau, atunci când ne întorceam acasă de la oratoriu sau de la vreo adunare. Dar mai târziu am început să stăm tot mai târziu, aşteptând ora la care ieşeau la colţurile străzilor. Sau ne întoarcem şi trecem mereu până când apar, ca din neant, atunci când viaţa oraşului se stinge. Nu ştim să spunem ce ne place, şi e clar că nu ne-ar trece vreodată prin cap să le plătim, nici unul dintre noi nu are bani s-o facă. Deci nu ne mână ideea de a ne duce cu ele; ceea ce ne place e să pedalăm până la câţiva metri şi apoi să ne ridicăm pe pedale şi să trecem prin faţa lor în mare viteză, înălţându-ne pe pedale, uşori, în bâzâitul roţii pe liber. Facem totul fără nici o prudenţă, cu convingerea că suntem invizibili –

ne aflăm într-o lume paralelă pe care nici măcar noi n-o băgăm în seamă. Se întâmplă uneori să trecem ziua pe lângă aceleaşi colţuri de stradă şi aproape să nu le recunoaştem. Oraşul nostru nocturn e un alt oraş.

Trecem deci prin faţa lor şi până la urmă, de cele mai multe ori, nici măcar nu le privim. Dar uneori ne întoarcem şi, de pe cealaltă parte a străzii, de la o oarecare distanţă, ne uităm la cizmele lor, la coapse, la sâni.

Ele ne lasă s-o facem. Suntem ca nişte fluturi de noapte. Apărem din când în când.

Dar într-o zi Bobby s-a oprit chiar în faţa uneia sprijinindu-se cu un picior pe pământ. Îmi dai o sărutare? a întrebat cu expresia lui arogantă. Ea a început să râdă. Avea vârsta mamelor noastre şi un alt fel de prezenţă. De atunci am început să devenim tot mai îndrăzneţi. Nu Luca şi cu mine, care mergeam în urma lui, ci Bobby. Şi Sfântul, cu felul ăla al lui de a fi special, ca şi cum aşa era de când lumea. Stăm şi vorbim cu ele, dar repede ca să nu îndepărtăm clienţii. Uneori le ducem câte o bere celor care ne sunt simpatice. Sau prăjituri, mai ales la două dintre ele, care fac trotuarul în acelaşi colţ, pe o stradă puţin luminată. Au început să ne simpatizeze. Casa lor e prima în care am ajuns. Apoi în altele.

Uneori poate se plictisesc, în nopțile în care n-au de lucru, și ne spun să urcăm cu ele. În micile lor apartamente, fără nume la intrare. Există deseori acolo veioze incredibile și radioul e mereu deschis, chiar și înainte de a intra, de a vârî cheia în broască. Urcăm pe jos pentru că vecinilor nu le place să folosim liftul, pe scări și paliere durează mult, singurul timp în care ne e frică să nu fim descoperiți. Poate de aceea, deseori, în joacă, ele caută multă vreme cheile în poșetă. Urcă scările, după ce își scot pantofii sau cizmele ca să nu facă zgomot.

Deci am început ca niște fluturi, apoi a devenit altceva. Face parte din fiecare dintre noi și ne temem să ne gândim cât de profund – în timp ce, sub ochii tuturor, construim din nou, cu disciplină și puritare, Împărăția. Cunoaștem diferența uriașă și secretă dintre felul nostru de a trăi și curvele noastre. Nimeni nu știe nimic despre asta și n-o spunem nici măcar când ne spovedim. Nu am avea cuvinte să vorbim despre așa ceva. Poate că în timpul zilei avem, din cauza asta, o urmă de rușine și de dezgust, lizibilă într-un soi de triste̦e pe care o purtăm în noi – ca niște vaze imperfecte conștiente de o anumită crăpătură ascunsă. Dar nici măcar nu suntem siguri de asta, atât de puternică pare diferența

dintre viețile noastre și aventurile acelea nocturne, încât nici unul dintre noi nu crede că le trăiește *cu adevărat*. În afară, poate, de Sfântul, care rămâne în locuințele alea și după ce noi plecăm, nu vrem să ne întoarcem acasă la niște ore din noapte pe care n-am știi să le explicăm. O prudență pe care el a încetat s-o mai aibă, așa că a ajuns să lipsească de acasă nopți întregi. Alteori zile întregi. Dar pentru el e ceva diferit, suflul unei vocații pe care noi nu-l avem, ne oprim la joc. Acolo unde pentru el e linia drumului care merge în întâmpinarea demonilor.

Așa am cunoscut-o pe Sylvie. Nu ne place ideea de travestiți, o forțare pe care n-o înțelegem, dar am descoperit curând că există în ei o bucurie deosebită și o disperare care fac ca totul să fie mai simplu, rezultă din asta o apropiere ilogică. Avem în comun această infantilă așteptare a unui pământ al făgăduinței și împărtășim voința de a-l căuta fără nici cea mai mică pudoare. Astfel scriu în trupurile lor că sunt totul, același lucru care se citește în inimile noastre. În plus, etalează o forță ciudată, care se sprijină pe nimic, și din această cauză asemănătoare cu a noastră. O materializează într-o frumusețe arogantă și sub formă de lumină care

se percepe clar când ajungi cu bicicleta în colțul lor de stradă, în noaptea în care nu sunt acolo, mașinile îl ocolesc, fără să stea prea mult pe gânduri, și semaforul indică un timp fără pasiune, iar vitrinele magazinelor sunt oarbe reflectând întunericul. Sylvie o știa, și asta era viața ei, pe care ne-o explica după ce își scotea pantofii cu toc și punea cafeaua la fiert. În timpul zilei nu exista. N-am mângâiat niciodată sexul unui bărbat, dar pe-al său da, în timp ce ea îmi spunea cum s-o fac, iar Bobby râdea. Fără să știu cât și cum, până când ea, ridicându-se de pe sofa, mi-a spus că habar n-aveam, și trăgându-și chiloțeii de dantelă, se îndreptă legănându-și șoldurile spre bucătărie. Avea clienți importanți și cu banii pe care-i câștiga urma să-și aducă fratele din Sud, era primul dintre visele ei. Apoi multe altele, pe care le povestea de fiecare dată altfel – țări ale făgăduinței. Hai, vino aici, zicea. Cu vocea ei răgușită.

Au găsit o mașină, cu câțiva kilometri mai sus, unde râul devenea mai larg. Murdară de sânge. Cineva încercase s-o împingă în apă, apoi o lăsase acolo. Au descoperit cine era proprietarul, care a spus că-i fusese furată. Era un băiat de familie bună, pe care-l văzusem deseori în grupul lui Andre. Repetă că i-o furaseră, apoi

cedă și începu încetul cu încetul să-și amintească adevărul. Povesti că erau trei, el și doi prieteni de-ai lui, o luaseră pe Sylvie în mașină s-o ducă la o petrecere. El era la volan și se oprise în fața ei, în obișnuitul colț de stradă, întrebând-o dacă voia să meargă să se distreze puțin cu ei. Ea avusese încredere, îi cunoștea. Așa că se urcă pe scaunul din față și plecară cu toții împreună. Nu erau drogați și nici măcar beți. Râdeau și erau mulțumiți. La un moment dat, cei doi prieteni așezați în spate au scos un pistol și asta i-a excitat puțin pe toți. Și l-au dat unul altuia, îl luase în mână și Sylvie, îl ținea cu două degete și se prefăcea că-i e scârbă. În cele din urmă cei doi din spate l-au luat din nou și se jucau prefăcându-se că trag pe fereastră în oameni. Am citit numele lor în ziar, fără emoție, și cel al Sfântului era primul. Singurul lucru la care, în mod absurd, m-am gândit a fost cât de mic era scris, printre toate cuvintele alea, unul printre altele, și era numele său. La școală, unde îl chemau cu prenumele lui adevărat și cu numele de familie, mie mi se părea de fiecare dată că-l văd gol, umilit, pentru că el era Sfântul, așa cum prea bine știam noi. Dar acolo, în ziar, era gol, în rând cu alte nume oarecare, un deținut deja. Băiatul așezat lângă el în

mașină era un alt prieten al lui Andre, unul mai mare. Interogat, recunoscuse că a fost acolo, în mașină, în seara aceea, dar jurase că nu trăsese el. Apoi îi ajutase să îngroape cadavrul și să împingă mașina în apă. Ar fi făcut-o oricine ca să-și ajute prietenii, zise. Cât despre Sfânt, ziarul spunea că nu scosese nici un cuvânt, de când fusese ridicat de acasă, iar eu am înțeles că era încă viu și că era încă el. Știam că avea un model comportamental precis și că-l punea în aplicare cu luciditate. De la Ghetsimani la Golgota, Învățătorul îi fixase niște reguli imuabile, orice miel poate dispune de ele în clipa sacrificiului. E un protocol al martiriului, pe care – cu un termen, dacă ne gândim bine, sublim – noi îl numim *Patimă*, un cuvânt care pentru tot restul lumii înseamnă pasiune excesivă. Pe baza unor atente expertize balistice, poliția își făcu o idee destul de precisă cu privire la dinamica faptelor. Cel care trăsese, pusese mai întâi pistolul în ceafa lui Sylvie, apoi apăsase pe trăgaci. Nu părea un glonț pornit din întâmplare. Se dovedi că pistolul era al Sfântului. Nici un motiv, scriau ziarele, doar plictiseală.

Am decupat articolul, aveam de gând să-l păstrez. Totul fusese împlinit, m-am gândit, spre rușinea fără margini a celui mai bun dintre noi.

Călătoria cea lungă pe care imobilitatea noas tră o ascundea o vedeam acum sub ochii tuturor, secret devenit știre și transformat în scandal. La fel ca moartea lui Luca sau drogurile lui Bobby, și închisoarea Sfântului urma să fie dată din mână în mână, obiect de neînțeles – o plagă aruncată de sus, fără nici o logică, fără nici un motiv. Și totuși eu știam că e un suflu, îmbobocire așteptată a unei înfloriri eterne. N-aș fi știut s-o explic, era înscrisă în răceala mea, pe care nimeni n-ar fi înțeles-o. Și în fiecare acțiune pe care nimeni n-ar fi descifrat-o.

În ziua aceea a sunat telefonul tot timpul. A sunat și seara, era Andre. Nu mă sunase niciodată până atunci. Era ultimul lucru la care mă puteam aștepta. Își ceru scuze, spuse că ar fi preferat să mă întâlnească, dar n-o lăsau să iasă, era în clinică, aștepta copilul. Fetița, se corectă. Voia să mă întrebe dacă știam ceva despre povestea aia care apărea în toate ziarele. Eram sigur că ea știa mai mult decât mine, era un telefon ciudat. I-am spus că știam prea puțin. Și că era un lucru oribil. Dar ea continuă să mă întrebe, nu părea să fie prea interesată de cei doi prieteni ai săi, mă întreba despre Sfântul. Cu fraze întrerupte care se pierdeau. Îmi spuse că era imposibil să fi fost el. Dar nu vor reuși să-l facă să spună

asta. Tăcu o clipă. E un fleac, zise, n-o să fie atât de tâmpit să-şi nenorocească viaţa pentru un fleac. Râdea, dar prea puţin convinsă. M-am gândit că doar cei bogaţi pot numi fleac un proiectil tras cu bună ştiinţă în capul unei fiinţe umane. Doar tu poţi să-l numeşti fleac, am spus. Tăcu îndelung. Poate, zise. Am încercat s-o salut, dar rămânea la telefon. Şi în cele din urmă a spus te rog. Du-te să vorbeşti cu el, te rog. Spune-i că ai vorbit cu mine. Aşa să-i spui. Că m-ai auzit. Te rog. Nu părea să fie Andre. Vocea era a ei, şi tonul, dar nu cuvintele. O s-o fac, am promis. Am adăugat ceva despre fetiţă, că totul va fi bine. Da, zise ea. Ne-am salutat. Te sărut, a zis. Am închis.

Apoi am început să mă gândesc. Încercam să înţeleg ce anume îmi spusese *cu adevărat*. Simţeam că nu mă căutase ca să-mi pună întrebări, nu-i stătea în fire, şi nici măcar ca să-mi ceară o favoare, nu ştia s-o facă. Îmi telefonase ca să-mi spună ceva doar mie, ceva ce doar mie putea să-mi spună. O făcuse aşa cum se mişca în viaţa de toate zilele, cu o eleganţă alcătuită din puncte de sprijin nefireşti şi gesturi de abia schiţate. O făcuse cu frumuseţe. Am repetat frazele, îmi aminteam o urgenţă ascunsă în tonul vocii şi răbdarea tăcerilor. Era ca un desen. Când

l-am descifrat am înțeles cu absolută siguranță că Sfântul era tatăl fetiței ei – ceva ce știam dintotdeauna, dar în felul acesta al nostru de a nu ști niciodată.

N-am reușit s-o fac mai repede, dar după câteva săptămâni m-am dus la Sfântul.

Când am urcat pe coridoarele care duceau spre vorbitor, deși eram pentru prima dată într-o închisoare, nu eram curios să văd nimic, nici tavanele înalte, nici gratiile, mă interesa doar să vorbesc cu el. Mă gândeam la sfârșitul întregii geografii pe care ne-o imaginasem, prăbușirea oricărei distanțe, ștergerea oricărei frontiere, noi și ei. Și dacă am fi știut să ne orientăm în acest infinit diferit, de pe avanposturile nenorocirii pe care ne aruncase furtuna. Cu gândul de a-l întreba și cu siguranța că el știa. Restul, pur și simplu, mă deranja, procedurile, lumea. Uniformele, chipurile pline de răutate.

Ai venit, îmi spuse.

În afară de ținuta ciudată, era el. Un trening, unul din lucrurile pe care nu le îmbrăca niciodată. Cu părul scurt, dar și cu o barbă de călugăr. În mod absurd, aparent puțin mai gras.

Voiam să-l întreb ce se întâmplase, nu în mașina aia sau cu Andre, nu avea importanță. Ce

se întâmplase *cu noi*. O știam, dar nu cu vorbele lui, cu siguranța lui. Voiam să mi amintească de ce oroarea aceea.

Nu e o oroare, zise.

M-a întrebat dacă primisem scrisoarea lui. Scrisoarea pe care mi-o trimisese după moartea lui Luca. Nici măcar n-o deschisesem, mai târziu am deschis-o. M-a enervat. Nici măcar nu era o scrisoare. Era doar fotografia unui tablou.

Mi-ai trimis o Madonă, Sfântule, ce să fac cu o Madonă?

El mormăi ceva iritat. Apoi îmi spuse că de fapt ar fi trebuit să-mi explice bine, dar nu avusese timp, se întâmplaseră prea multe lucruri în zilele acelea. Mă întrebă dacă o ținusem totuși sau ce făcusem cu ea.

Habar n-am.

Fă-mi o favoare, caut-o, zise. Dacă n-o găsești, ți-o trimit din nou.

I-am promis că am s-o caut. Păru mai ușurat. Nu credea că va reuși cu adevărat să se explice, fără Madona aceea.

Am găsit-o la Andre, zise, într-o carte. Dar nici măcar *n*-am încercat să-i explic, adăugă, știi cum e ea.

N-am spus nimic.

Ai vorbit cu ea? mă întrebă.

Da.

Ce zice?

Nu crede că ai fost tu. Nimeni nu crede.

Făcu un gest vag în aer.

Am adăugat că, atunci când am vorbit cu ea, Andre era in clinică și că îi părea rău, pentru că ar fi vrut să vină să-l vadă, dar nu putea.

Spuse da cu capul.

Vrei să-i spun ceva, am întrebat.

Nu, spuse Sfântul. Nu-ți face probleme.

Se gândi o clipă.

Ba nu, spune-i că eu – și nu mai adăugă nimic.

Că e bine așa, adăugă.

N-aș putea să jur, dar i s-a frânt puțin vocea, în același timp cu un gest nervos, făcut cu mâna ridicată brusc.

Despre fetiță nici un cuvânt.

La vorbitor exista o durată fixă a convorbirii, și un gardian avea sarcina să fie respectată. Ciudată meserie.

Așa că am început să vorbim repede, ca și cum am fi fost urmăriți. I-am spus că nu știam de unde s-o iau din nou de la început, și că fiecare lucru rupt de ei trebuia acum să-l cos, dar cu ce fir. Mă întrebam ce supraviețuise acelei neașteptate accelerări a încetinelii noastre, și el

înțelese că nu reușeam să aleg gesturile, nu-mi mai aminteam care erau ale noastre și care ale lor. I-am povestit în grabă despre larve, dar și despre tăcerea bisericilor și despre paginile Evangheliilor răsfoite căutând-o pe cea pentru mine. L-am întrebat dacă nu avusese vreodată bănuiala că am îndrăznit prea mult, fără să avem bunul-simț de a aștepta și dacă era vreun moment în construirea Împărăției pe care noi nu-l înțelesesem. Am căutat la el o nostalgie, nostalgia pe care o aveam eu.

Apoi am spus totul într-o frază.

Îmi plăcea înainte – înainte de Andre.

Sfântul zâmbi.

Îmi explică atunci, cu cea mai frumoasă voce pe care o avea, e un bătrân în vocea aceea.

Îmi spuse numele și geometriile.

Fiecare urmă și întregul drum.

Până când gardianul făcu câțiva pași înainte și ne spuse că se terminase, dar fără răutate. Neutru.

M-am ridicat, am pus scaunul la loc.

Ne-am salutat, un gest și ceva șoptit cât se poate de încet.

Apoi am întors spatele fără să ne mai privim.

Mi-a rămas în minte siguranța lui: *nu e o oroare.*

Ce e atunci? mă întrebam.

Pentru ca imaginea Madonei să poată intra în plic, Sfântul a îndoit-o perfect în patru, aliniind marginile. E o pagină dintr-o carte, cărțile acelea de artă, mari și lucioase. Pe o parte există doar text, pe cealaltă fecioara cu pruncul. E important de spus că o singură privire o poate cuprinde în întregime, ca pe o literă din alfabet. Deși există multe lucruri distincte care figurează în imagine: gură, mâini, ochi și două lucruri mai distincte decât altele: mama și copilul. Dar topite într-o imagine care este clar una singură. În negrul dimprejur.

E o fecioară, asta trebuie amintit.

Virginitatea mamei lui Isus e o dogmă, stabilită de Conciliul de la Constantinopol din 553, deci reprezintă un articol de credință. În special Biserica Catolică, deci noi, crede că virginitatea Mariei trebuie să fie considerată perpetuă, adică efectivă înainte, în timpul și după naștere. Deci acest tablou reproduce o mamă virgină cu copilul ei.

Trebuie spus că o face ca și cum nenumărate mame fecioare a nenumărați copii ar fi fost chemate acolo, de unde se aflau, să se topească într-o unică posibilitate, uitând de neglijabilele diferențe și detalii – chemate într-o singură ființare, de o rezumativă intensitate. Orice mamă fecioară și orice copil deci, și asta e important.

Într-un gest blând al Fecioarei, de exemplu, e cuprinsă întreaga memorie a *oricărei* blândeți materne – își lasă capul într-o parte, tâmpla ei o atinge pe cea a Pruncului, îi dă viață, sângele pulsează – în căldură.

Pruncul ține ochii închiși și gura larg deschisă – agonie, prorocire a morții sau doar foame. Mama fecioară îi ține bărbia cu două degete – o ramă. Scutecele copilului sunt albe, rochia mamei fecioare, purpurie, vălul coborând peste amândoi, negru.

Imobilitatea e totală. Nu există nici o greutate care trebuie să cadă, sau o cută oprită în timp ce se desface sau un gest care trebuie terminat. Nu există o oprire în loc a timpului, nu există o fisură între înainte și după, ci doar un *totdeauna.*

Pe chipul mamei fecioare, o mână nevăzută a șters orice expresie posibilă, lăsând un senin care nu este decât el însuși.

O icoană.

Dacă o fixezi îndelung, încetul cu încetul privirea ți se împăienjenește, urmărind o traiectorie ce pare obligată – aproape o hipnoză. În felul acesta orice detaliu se pierde și în final pupila nu mai face nici o mișcare, ci rămâne fixă într-un

singur punct, unde vede totul: tabloul întreg și toate lumile chemate acolo.

Punctul acela este acolo unde se află ochii. Ochii de pe chipul Madonei. Canoanele de frumusețe cereau să nu exprime nimic. Goi, nu privesc, ci sunt într-adevăr făcuți să primească privirea. Sunt inima oarbă a lumii.

De câtă măiestrie a fost nevoie să se obțină așa ceva. Câte greșeli au fost făcute pentru a obține acea perfecțiune. Generații întregi și-au transmis strădania, fără să-și piardă vreodată încrederea că mai devreme sau mai târziu vor ști să o facă. Ce urgență îi împingea de la spate, de ce atâta grijă? Cărei făgăduieli îi erau credincioși? Ce trebuia salvat, pentru fiii fiilor, în munca mâinilor lor?

Ambiția pe care am învățat-o – iată ce. Un mesaj secret ascuns în spatele cultului și al doctrinei. Amintirea unei *mame fecioare*. Divinitate imposibilă în care se odihnește calm tot ceea ce în experiența umană era cunoscut drept chin și sfâșiere. Adorau la ea ideea că într-o singură frumusețe se putea recompune orice contrariu și toate lucrurile opuse. Știau că asta se învață în sacru: unitatea ascunsă a extremelor și capacitatea pe care o avem de a o evoca într-un singur gest, împlinit, fie el un tablou sau o viață

întreagă. Fecioară și mamă – au ajuns să și-o închipuie ca odihnă și perfecțiune. N-au avut însă liniște până când n-au văzut-o zămislită de măiestria lor.

Astfel și-au ținut făgăduiala și fiii fiilor au primit moștenire curajul și nebunia. Mai mult decât orice înclinare morală și în răspăr cu orice doctrină, ceea ce am primit de la educația noastră religioasă a fost în primul rând un model formal – un model obsesiv repetat în violența imaginilor care ne spunea vestea cea bună. Aceeași unitate nebună a Fecioarei mame sălășluiește în extazul martirilor, și în orice apocalipsă care este început al timpurilor și în misterul demonilor care erau îngeri. În chip mai înalt, stârv chiar, dăinuie în icoana noastră ultimă și definitivă, aceea a lui Isus țintuit pe Cruce, recompunere a unor vertiginoase extreme, tată, fiu și spirit sfânt, într-un singur cadavru, care este și nu este Dumnezeu. Din aporia prin excelență am făcut un fetiș – suntem singurii care adoră un zeu mort. Cum am fi putut atunci să nu învățăm în primul rând această capacitate a imposibilului și ambiția de a acoperi orice distanță? Astfel, în timp ce ne învățau calea cea dreaptă, noi eram deja un păienjeniș de cărări, iar ținta noastră era pretutindeni.

Ne-au ascuns că era atât de greu. Deci schițăm madone imperfecte, surprinși că nu aflăm la capătul drumului ochii aceia goi, ci doar durere și remușcare. De aceea ne rănim și murim. Dar e doar o problemă de răbdare. De exercițiu.

Sfântul spune că e ca degetele de la o mână. Trebuie doar să le închidem încet, cu forța unei strângeri blânde, chiar dacă ar trebui să punem în asta o viață întreagă. Spune că nu trebuie să ne speriem și că noi suntem totul, asta e frumusețea noastră, nu boala noastră. Contrariul ororii.

Spune că n-a fost niciodată un înainte de Andre, pentru că eram așa dintotdeauna. Deci nu ne așteaptă nici o nostalgie, nici nu dispunem de o cale pentru a ne întoarce înapoi.

Spune că nu s-a întâmplat nimic. Nu s-a întâmplat niciodată nimic.

Atunci m-am întors la gesturile pe care le cunoșteam, regăsindu-le unul câte unul. În sfârșit am vrut să merg la biserică, duminică, să cânt. Erau deja acolo alți băieți, un grup nou, preotul nu putea rămâne fără, așa că a luat pe alții în locul nostru. Erau tineri și nu aveau un trecut, dacă pot să spun așa – poate la orga electronică era unul de capul căruia era ceva. Restul erau

niște copii. În orice caz am întrebat dacă mă puteam alătura lor cu chitara, și ei au fost onorați. Trebuie spus că atunci când aveau treisprezece ani veneau la liturghie să ne asculte pe noi – așa se poate înțelege situația. Era chiar unul care, după păr și barbă, încerca să semene cu Sfântul. Era bateristul. În cele din urmă m-am așezat lângă ei, puțin mai deoparte, cu chitara, și am făcut ce trebuia să fac. Voiau să cânt și cu vocea, dar le-am dat de înțeles că n-o voi face. Voiam doar să stau acolo și să cânt la chitară – nimic altceva.

Dar de abia executasem două acorduri din cântarea de început, că am simțit cum mă năpădea totul, cât de ridicolă era ființa mea acolo și cât de departe orice sens al unei întoarceri acasă. Eram atât de bătrân în mijlocul lor, ca ani, desigur, dar mai ales ca inocență pierdută. N-avea rost să mă ascund în spatele celorlalți, nu eram decât eu. Părinții, din bănci, și frații mai mici mă căutau cu privirile, voiau să-l vadă pe supraviețuitor – și în mine umbra neagră a prietenilor mei pierduți. Nu mă deranja, n-o căutasem, poate chiar asta era, nu mai voiam nimic ascuns. Mi se părea că primul lucru de făcut era să aduc totul la suprafață. De aceea mă lăsam privit, o luam ca pe o umilire, sincer nu exista narcisism sau vreo formă de a vrea

să fii primul, o trăiam ca pe o umilire, să fiu umilit, așa fără violență, asta voiam.

La un moment dat preotul reuși să spună printre altele că eu mă întorsesem și că toată comunitatea mă saluta cu sufletul plin de bucurie. Din bănci mulți dădură din cap aprobând și făcând risipă de zâmbete, un bâzâit ușor, toate privirile îndreptate spre mine. N-am făcut nimic. Mă temeam doar să nu izbucnească aplauzele. Dar trebuie spus că erau niște persoane educate, care știau ce se cuvine și ce nu, o artă pe cale de dispariție.

Imediat după aceea, în timpul predicii, am privit părul preotului și pentru prima dată mi-am dat seama cum era. Ar fi trebuit să-l observ cu ani în urmă, dar în realitate numai în ziua aceea l-am văzut cu adevărat. Lung într-o parte, era tras până în cealaltă, acoperind chelia. Așa încât cărarea, în punctul din care pornea, era ridicolă și joasă, aproape deasupra urechii. Părul blond era pieptănat cu multă grijă. Dat poate cu fixativ. Sub el, preotul vorbea despre misterul Imaculatei concepții.

Nimeni nu știe, dar Imaculata concepție n-are nici o legătură cu virginitatea Mariei. Înseamnă că Maria a fost concepută fără păcatul originar. Sexul n-are nici o legătură cu asta.

Mă întrebam ce importanță are ce păr ai, dacă trăiești în perspectiva vieții eterne și a edificării Împărăției. Cum era posibil să pierzi timpul cu asemenea lucruri, poate că folosise o anumită marcă de fixativ, ieșise probabil cândva *să-l cumpere*.

De ce nu învățasem din aventurile noastre nici măcar clemența sau talentul de a înțelege. Mila pentru ceea ce suntem cu toții.

Am profitat de predică – preotul acela îi hipnotizează – și am început să privesc fețele din bănci, acum când nu se mai uitau la mine. Atât de multă lume pe care n-o văzusem de multă vreme. Apoi, într-una dintre ultimele bănci, la început am crezut că mă înșel, dar apoi am văzut că era chiar ea, Andre, pe ultimul loc care dădea spre coridor, asculta, dar uitându-se curioasă în jur.

Poate că nici nu era prima oară că venea.

Acum o uram, pentru că încă mai credeam că era la originea multora dintre nenorocirile noastre, dar fără doar și poate în momentul acela am simțit doar că în mijlocul atâtor străini era cineva din țara mea, atât de mult se mutaseră granițele felului meu de a simți. Oricât ar fi fost de absurd, mi se păru că pe pluta aceea ciudată

se afla atunci și cineva dintre ai mei – și instinctul de a sta aproape.

Dar n-a durat decât o clipă.

Așa că, odată terminată slujba, i-am dat timp să plece, i-am salutat pe băieți și apoi m-am dus în prima bancă, m-am așezat în genunchi și am început să mă rog, cu fața ascunsă în mâini, și coatele sprijinite de lemn. Era ceva ce făceam deseori înainte. Îmi plăcea să ascult zgomotele celor care plecau, fără să-i văd. Și să regăsesc un punct în interiorul meu.

M-am ridicat, în final rămăseseră doar gesturile catifelate ale ministranților care făceau ordine în altar.

Am întors capul și Andre mai era încă așezată acolo, la locul ei, în biserica aproape goală. Am înțeles atunci că povestea nu se terminase.

M-am închinat și am început să înaintez pe coridor, printre bănci, cu spatele la altar.

Când am ajuns lângă Andre, m-am oprit și am salutat-o. Ea s-a tras puțin într-o parte pe bancă, făcându-mi loc. M-am așezat lângă ea.

Totuși fusesem educat către o încăpățânată rezistență care consideră viața o obligație nobilă, de îndeplinit cu demnitate și plenitudine. Mi-au dat pentru asta forță și caracter și moștenirea fiecărei triste a lor, să o păstrez. Deci îmi este

clar că nu voi muri niciodată – decât în gesturi trecătoare și în momente de uitat. Nici nu mă îndoiesc că mai sfâșietoare decât orice frică se va dovedi plecarea mea.

În vecii vecilor.